

TAMPEREEN YLIOPISTO

Niina Honko

DAS VOLK STEHT AUF, DER STURM BRICHT LOS!

Kansallissosialistisen ideologian myytit Adolf Hitlerin
puheissa ja kirjoituksissa ennen NSDAP:n valtaannousua
1928-1930

Yleisen historian pro gradu -tutkielma

Tampere 2001

Tampereen yliopisto

Historiatieteen laitos

HONKO NIINA: Das Volk steht auf, der Sturm bricht los! Kansallissosialistisen ideologian myytit Adolf Hitlerin puheissa ja kirjoituksissa ennen NSDAP:n valtaannousua 1928-1930
Pro gradu -tutkielma, 79 s., 6 liites.

Yleinen historia

Lokakuu 2001

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia Hitlerin kansallissosialistisen ideologian myyttejä ennen NSDAP:n valtaannousua vuosina 1928-30. Tutkimuksessa kartoitetaan niitä myyttejä, joilla NSDAP ja Adolf Hitler vetosivat Saksan kansaan. Tässä tutkimuksessa myytti nähdään tositarinana, johon yhteisössä uskotaan, ja tutkimuksessa etsitään sellaisia myyttejä, joita löytyy useimmista ja ainakin länsimaisista kulttuureista.

Tutkimuksessa pyritään ensin selvittämään, millainen Hitlerin kansallissosialistinen ideologia oli. Tutkimuksen yhtenä premissinä on, että Hitlerillä oli hyvin merkittävä rooli kansallissosialismin muotoilijana. Toiseksi kartoitetaan, mihin myytteihin Hitler vetosi puheissaan ja kirjoituksissaan puolueelle ja äänestäjille. Kolmanneksi tutkimuksessa pohditaan, miksi Hitler viittasi juuri tiettyihin myytteihin ja tätä kysymystä selvitetään mm. luokittelemalla Hitlerin myyttejä. Lisäksi tutkimuksessa pyritään analysoimaan erosivatko Hitlerin aikaisemman myytit parlamenttivaalikampanjan myyteistä.

Tutkimuksen aineistona ovat Hitlerin Taisteluni-teos, joka on Hitlerin yhtenäisin esitys ideologiastaan sekä Hitlerin puheet ja kirjoitukset kahden parlamenttivaalin väliseltä ajalta vuosilta 1928-30. Puheista ja muista kirjoituksista on käytetty vain niitä, jotka ovat dokumentin muodossa ja jotka ovat olleet julkisia tai julkaistuja.

Hitlerin ideologiaa on analysoitu tutkimuskirjallisuuden ja Hitlerin tekstien pohjalta. Kansallissosialismin liitettyjä myyttejä on tutkittu analysoimalla Hitlerin tekstejä ja etsimällä niistä viittauksia erilaisiin myytteihin. Myyttien kartoittamisen apuna on käytetty mm. George Schöpflinin taksonomiaa kansallisuuteen liittyvistä myyteistä sekä David Adams Leemingin määritelmiä kosmisista ja sankarimyyteistä. Myös muita myyttiteorioita on käytetty analyysin tukena.

Hitlerin kansallissosialismille on edelleen olemassa useita määritelmiä, mikä johtuu esimerkiksi siitä, ettei aate ole kovinkaan johdonmukainen tai sisäisesti koherentti. Kansallissosialismin oppeihin kuuluivat mm. rotuopit ja demokratian vastaisuus, mutta liike oli itseasiassa hyvin popularistinen: kansallissosialismilla oli periaatteessa jokaisella jotakin tarjottavaa. Tässä tutkimuksessa kansallissosialismin ytimenä nähdään nationalismi, johon Hitler vetosi usealla eri tavalla. Kansallissosialismin rasismi palveli myös nationalismia. Hitlerin maailmankatsomus oli tarkoitettu koko Saksan kansan oikeaksi opiksi, jonka kautta Saksa voisi Hitlerin mukaan pelastua ja joka ratkaisi Saksan ongelmat.

Hitlerin kansallissosialismin myyttejä oli ensinnäkin ajatus arjalaisen rodun alkuperäisyydestä ja ylivoimaisuudesta. Arjalainen eli saksalainen rotu oli Hitlerin mukaan luonnonlakien

mukaisesti muiden kansojen yläpuolella, koska sillä oli ainutlaatuisia ja alkuperäisiä hyveitä, se oli valittu kansa ja sillä oli suuri tehtävä historiassa. Arjalaisten perivihollinen olivat juutalaiset ja marxismin kannattajat, joka Hitlerin mukaan olivat sama asia. Yhteinen veri yhdisti Saksan kansaa, jonka tuli herätä tietoisesti perimästään ja taistelemaan yhtenä rintamana vihollisia vastaan.

Hitler vetosi myös kolmeen erilaisiin aikoihin viittaaviin myytteihin. Saksalla oli takanaan kulta-aika, Toinen valtakunta, jonka historian alussa kaikki oli hyvin Saksan kansalla. Nykyinen Weimarin tasavalta eli viimeisiä aikoja, koska se oli tuomittu tuhoutumaan rikottuaan luonnonlakeja vastaan. Tasavallassa kaikki saksalaiset olivat tyytymättömiä elämäänsä. Hitlerin tulevaisuuden lupaus oli Kolmas valtakunta, jossa kaikki Saksan ongelmat ratkaistaisiin ja palautettaisiin jälleen Saksan kunnia ja vauraus, mutta joka olisi jotain aivan uutta. Kolmanteen valtakuntaan, kadotettuun paratiisiin, päästäisiin vain kansallissosialismin avulla.

Kansallissosialismi lupasi pelastusta Saksan kansalle usealla eri tavalla. Hitler oli kansan sankari ja messias, joka voisi johdattaa Saksan takaisin oikealle tielle. Kansa voisi pelastua luopumalla demokratiasta ja omaksumalla kaikille yhteisen maailmankatsomuksen, kansallissosialismin. Kansa tuli herättää taistelemaan, sillä taistelu oli Saksan keino tulla lunastetuksi. Olemassaolontaistelu kuului luonnollisena osana elämään ja Saksan kansa saattoi olla suuri vain valloittamalla elintilaa itselleen. Lisäksi Saksa oli aina ollut suurvalta ja sotilaallisilta ansioiltaan ylivoimainen.

Hitlerin myytit eivät eronneet toisistaan Taisteluni-teoksessa tai vuosina 1928-30 tai vuoden 1930 parlamenttivaalipuheissa ja -kirjoituksissa. Hitlerin kansallissosialismin myytit muodostavat kokonaisuuden, jonka luokittelu on sinänsä keinotekoisia, koska myytit toimivat kokonaisuutena. Suurin osa Hitlerin myyteistä liittyi Saksan kansaan ja sen kohtaloon, ja suurin osa Hitlerin kansallissosialismin myyteistä löytyy esimerkiksi Raamatusta. Hitlerin tavoitteena oli se, että maailmankatsomus toimisi, ja kansallissosialismin myyttienkin tarkoituksena voidaan nähdä kansan herättäminen ja yhdistäminen eli Saksan kansa tuli saada kansallissosialistiseksi. Hitler kirjoitti propagandan tietoisesta käytöstä jo Taisteluni-teoksessaan, mutta silti tämän tutkimuksen perusteella ei voi määrittellä kuinka tietoista Hitlerin myyttien käyttö oli eli missä määrin Hitler itse uskoi myytteihinsä.

Tämän tutkimuksen merkitys on siinä, että myyttien näkökulmasta katsottuna voidaan kansallissosialismia ymmärtää uudella tavalla. Tutkimus kartoittaa kansallissosialismin myyttisiä аспектеja ennen NSDAP:n ja Hitlerin valtaannousua ja pelkästään tästä aiheesta ei ole olemassa kovinkaan paljon tutkimusta. Tämän tutkimuksen myötä herää kysymys, miten myyttien kokonaisuus lopulta vaikutti kansaan? Oliko kokonaisuus todella niin tenhoava, että sillä oli ratkaiseva vaikutus kansallissosialismin menestykseen?

DAS VOLK STEHT AUF, DER STURM BRICHT LOS!

Kansallissosialistisen ideologian myytit Adolf Hitlerin puheissa ja kirjoituksissa ennen NSDAP:n valtaannousua 1928-1930

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	4
	1.1. Myytin monet kasvot ja tämän tutkimuksen myytti	6
	1.2. Tutkimuskirjallisuus ja lähteet	9
2.	KOHTI KOLMATTAA VALTAKUNTAA	14
3.	HITLERIN KANSALLISSOSIALISTINEN IDEOLOGIA	17
	3.1. Nationalismi kansallissosialismin ytimenä	20
	3.1.1. <i>Völkischness -liikkeet kansallissosialismin aatteellisina isinä</i>	21
	3.1.2. <i>Kansallissosialismi, nationalistinen rasismi</i>	23
	3.2. Hitlerin maailmankatsomus, Weltanschauung	24
	3.2.1. <i>Kansallissosialismi, "oikea uskonto"?</i>	25
	3.2.2. <i>Vahva johtaja vastauksena demokratian ongelmiin</i>	28
4.	HITLERIN MYYTIT	30
	4.1. Ein Volk, arjalainen sankarirotu	30
	4.1.1. <i>Alkuperäinen arjalaisuus</i>	31
	4.1.2. <i>Arjalainen valittu kansa</i>	34
	4.1.3. <i>Saksan kansan viholliset, juutalainen rotu ja bolsevismi</i>	37

4.2.	Ein Reich, Ein Vaterland, Saksan suuri menneisyys, surkea nykyisyys ja loistava tulevaisuus	41
4.2.1.	<i>Menneisyyden kulta-aika, Toinen valtakunta</i>	41
4.2.2.	<i>Nykyiset viimeiset ajat, Weimarin tasavalta</i>	45
4.2.3.	<i>Tulevaisuuden Kolmas valtakunta</i>	47
4.3.	Ein Führer, Saksan pelastus	50
4.3.1.	<i>Eliitin hallinnon väistämättömyys ja demokraattisen hallinnon luonnonvastaisuus</i>	51
4.3.2.	<i>Taistelu keinona kansan lunastukseen ja Saksan kansan elintilan tarve</i>	53
4.3.3.	<i>Hitler sankarina ja kansallissosialismi ja Hitler Saksan pelastajina</i>	55
5.	MIKSI JUURI NÄMÄ MYYTIT?	59
5.1.	Myyttien kokonaisuus kansan yhdistäjänä	59
5.1.1.	<i>Hitlerin myytit luokiteltuna</i>	60
5.1.2.	<i>Kansan herättäminen kansallissosialismin myyttienkin tavoitteena</i>	64
5.2.	Tarkoitus pyhittää keinot	65
5.2.1.	<i>Hitlerin propaganda</i>	66
5.2.2.	<i>Vuoden 1930 parlamenttivaalien myytit</i>	67
6.	TIIVISTELMÄ	70
	LÄHDELUETTELO	74

LIITTEET

- Liite 1 Kronologia NSDAP:n perustamisesta Hitlerin nimitykseen
 Saksan valtakunnankansleriksi 1919-1933
- Liite 2 Saksan Kansallissosialistisen Työväenpuolueen (NSDAP:n) jäsenmäärä
 vuosina 1920-1932 ja kannatus vaaleissa vuosina 1928-1933
- Liite 3 Myyttiluokat, niiden määritelmät ja Hitlerin kansallissosialismin myytit

1. JOHDANTO

*Warum sollte ich nach Berlin marchieren? Ich bin ja schon dort! Die Frage ist nicht wer auf Berlin marchieren wird, sondern vielmehr, wer aus Berlin herausmarschieren wird. Die SA wird einen illegalen Marsch nicht unternehmen.*¹

Saksa oli "tuhatvuotinen Kolmas valtakunta" vuodesta 1933 vuoteen 1945, ja tuolloin Saksaa hallitsi yksi äärinationalistisen liike, Saksan Kansallissosialistinen Työväenpuolue. Saksan hallitsijana ja diktaattorina oli Adolf Hitler, jota vieläkin pidetään joissakin piireissä suorastaan pahan ruumiillistumana. Vuonna 1919 perustettu NSDAP² (*Die Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*) nousi valtaan Saksassa periaatteessa laillisin keinoin: se äänestettiin *Reichstagiin*, Weimarin tasavallan eduskuntaan.³

NSDAP, joka alun perin oli vain pieni müncheniläinen nationalistinen ja antisemitistinen ryhmittymä, ei ollut mitenkään ainutlaatuinen ilmiö 1900-luvun alun Saksassa. Se oli vain eräs ajan anti-liikkeistä, joita löytyi niin oikeistosta kuin vasemmistostakin.⁴ Tässä tutkimuksessa keskitytään vuosiin 1928-1930, kahden parlamenttivaalin väliseen aikaan, ja erityisesti vuoden 1930 parlamenttivaaleja edeltäviin vaalipuheisiin. Vuonna 1928 NSDAP sai vain 12 paikkaa *Reichstagissa*, 2.6 % annetuista äänistä, mutta teki läpimurron vuoden 1930 vaaleissa saamalla 107 paikkaa, 18.3 % annetuista äänistä. NSDAP:sta tuli nopeassa

¹ *Miksi minun pitäisi marssia Berliiniin? Minähän olen jo siellä! Kysymys ei niinkään ole, kuka marssii Berliiniin, vaan kuka marssii sieltä pois. SA ei tule tekemään sellaista laitonta marssia.* Hitlerin vastaus amerikkalaisen uutistoimiston Associated Pressin esittämään kysymykseen, aikoiko hän Mussolinin tavoin marssia pääkaupunkiin, Berliiniin (*Berliner Nachtausgabe 19.8.1932; Völkische Beobachter Nr. 234/235 21./22.8.1932.* ed. Domarus, Max, Hitler. Reden und Proklamationen 1932-1945. Band I. Triumph. Erster Halbband, Süddeutscher Verlag, München 1965, s. 129).

² Saksan Kansallissosialistisen Työväenpuolueen alkuna oli pieni vuonna 1919 Münchenissä perustettu Saksan työväenpuolue (*Deutscher Arbeiterpartei*, DAP), jonka jäseneksi Hitler liittyi samana vuonna. Nimi muutettiin vuonna 1920 NSDAP:ksi samalla kun puolue julkaisi ohjelmansa. (esimerkiksi Snyder, Louis, L. National Socialist Germany. Twelve Years that Shook the World. Robert E. Krieger Publishing Company, Malabar, Florida 1984, s. 17-18; Stone, Norman, Hitler. Hodder and Stoughton, London 1980, s. 7-10).

³ Ks. liite 2 Saksan Kansallissosialistisen Työväenpuolueen (NSDAP:n) jäsenmäärä vuosina 1920-1932 ja kannatus vaaleissa vuosina 1928-1933.

⁴ Bracher, Karl, Dietrich, The German Dictatorship. The Origins, Structure and Effects of National Socialism. Praeger Publishers, New York - Washington 1972, s. 50-51.

tahdissa vuoden 1930 jälkeen todellinen koko kansan puolue.⁵ Hitlerin ei tarvinnut vallata Berliiniä, sillä hän oli jo siellä.

Tavanomaiset poliittiset ideologiat perustuvat rationalismiin. Esimerkiksi liberalismiin ja sosialismiin mukaan maailmaa voidaan ymmärtää rationaalisen analyysin avulla. Fasismi/natsismi perustui toimintaan ja liikkeeseen, "tahdon politiikkaan". Fasismissa intellektuellejä jopa halveksittiin; se vetosi sieluun, emootioihin ja vaistoihin. Natsismi pyrki käyttämään tietoisestikin myyttistä vetovoimaa.⁶ NSDAP käytti hyväkseen kansan toiveita pelkoja ja ennakkoluuloja. Se kykeni viestimään modernien tekniikoiden avulla ja kampanjoimaan suorastaan uskonnollisena liikkeenä.⁷

Tämä tutkimus kartoittaa kansallissosialistisen ideologian myyttisiä аспекteja, joilla NSDAP ja Adolf Hitler vetosivat Saksan kansaan. Tarkoituksena on selvittää, mitä nk. arkkimyyttejä⁸, teemoja, joita löytyy lähes jokaisesta kulttuurista⁹, kansallissosialistiseen ideologiaan liitettiin ennen puolueen valtaannousua. Koska natsi-ideologia henkilöityy erityisesti Hitleriin¹⁰, on tarkoituksena selvittää, millainen Hitlerin kansallissosialistinen ideologia oli ja mihin myytteihin natsi-Saksan tuleva johtaja itse viittasi puheissaan ja kirjoituksissaan puolueelle ja äänestäjille. Lisäksi pohditaan, miksi Hitler viittasi puheissaan ja kirjoituksissaan juuri tiettyihin myytteihin. Tätä kysymystä selvitetään mm. luokittelemalla Hitlerin myyttejä eri tavoin. Tavoitteena on myös analysoida, erosivatko Hitlerin aikaisemmat myytit vuoden 1930 parlamenttivaalikampanjan myyteistä, minkä kautta voidaan pohtia, käyttikö Hitler joitain erityisiä myyttejä vaalikampanjassaan kenties saavuttaakseen lisää suosiota puolueelleen. Myytti on uskon asia, mutta koska on lähes mahdotonta selvittää, uskoiko Hitler todella myytteihinsä tai uskoiko Saksan kansa niihin, tutkin sitä, mistä myyteistä Adolf Hitler kirjoitti

⁵ Vrt. esimerkiksi Stephenson, Jill, *The Rise of Nazis: Sonderweg or Spanner in the Works? Twentieth Century Germany. Politics, Culture and Society 1918-1990.* ed. Fulbrook, Mary. Arnold, London 2001, s. 82, 88-93.

⁶ Broszat, Martin, *Hitler and the Collapse of Weimar Germany.* Transl. and with a Foreword by V.R. Berghahn. Berg Publishers, Leemington Spa - Hamburg - New York 1987, s. 37-38; Heywood, Andrew, *Political Ideologies. An Introduction.* Macmillan, London 1992, s. 175, 186.

⁷ Stephenson 2001, s. 84.

⁸ Kirjallisuudessa näitä kutsutaan arkkityypeiksi, alkuperäisiksi tarinoiksi. Kirjallisuus käyttää usein myyttejä aiheenaan. (Coupe, Laurence, *Myth.* Routledge, London and New York 1997, s. 4).

⁹ ..ainakin länsimaisista kulttuureista.

¹⁰ Esimerkiksi Theodore Abelin mukaan puolue muuttui "keskusteluryhmästä" liikkeeksi vasta Hitlerin liittyttyä siihen (Abel, Theodore, *Why Hitler Came into Power.* With a new Foreword by Thomas Childers. Harvard University Press, Cambridge - Massachusetts - London 1986, s. 59-60). Abelin tutkimus perustuu

Taisteluni-teoksessaan eli "Kolmannen valtakunnan raamatussa" ja mistä myyteistä hän kirjoitti ja puhui vuosina 1928-1930.

Tutkimus etenee niin, että toisessa luvussa luodaan yleiskatsaus Weimarin tasavallan ja NSDAP:n kehitykseen. Kolmannessa luvussa määritellään Hitlerin kansallissosialistista ideologiaa, jonka pohjalta neljännessä luvussa erotellaan ja eritellään ideologiaan liitettyjä myyttisiä elementtejä. Neljäs luku on jaoteltu kolmeen osaan, joista ensimmäisessä käsitellään lähinnä rotuun ja kansaan liittyviä myyttejä (arjalaisuus, Saksan kansan viholliset) toisessa erilaisiin aikoihin viittaavia myyttejä (menneisyyden paratiisiaika, nykyiset viimeisen ajan ja tulevaisuuden mahdollinen uusi kulta-aika) sekä kolmannessa pelastukseen ja lunastukseen liittyviä myyttejä (eliitin hallinto ja taistelu keinoina lunastukseen, Hitler ja kansallissosialismi pelastajina). Lopuksi viidennessä luvussa hahmotetaan Hitlerin myyttien kokonaisuutta ja rakennetta sekä pohditaan, miksi Hitler vetosi juuri tiettyihin myytteihin.

1.1. Myytin monet kasvot ja tämän tutkimuksen myytti

Myyteillä voidaan käsittää olevan monia erilaisia tehtäviä¹¹. Myyttejä ja mytologioita¹² onkin tutkittu useasta erilaisesta näkökulmasta. Alun perin kreikankielinen sana *mythos* tarkoitti sanaa tai tarinaa ja *logos* puhetta. *Mytologia* tarkoitti kirjaimellisesti sanoja, jotka koskevat sanoja. Myöhemmin *logos* liitettiin niihin sanoihin, jotka merkitsevät teoriaa tai doktriinia ja *mythos* niihin, joilla on fiktiivinen, kertova funktio. Mytologinen alettiin nähdä vastakkaisena loogiselle.¹³

1 kansallissosialistisen liikkeen jäsenten omaelämäkertoihin.

¹¹ Myyttien tehtävistä yhteisöissä ks. esimerkiksi Schöpflin, George, *The Functions of Myth and a Taxonomy of Myths*. *Myths and Nationhood*, eds. Hosking, Geoffrey - Schöpflin, George, Hurst & Company, London 1997, 1s. 19-28.

¹² Mytologialla voidaan tarkoittaa joko jonkin yhteisön myyttien kokonaisuutta, jumalaistaruksia tai jotakin aiheeltaan samantapaisten myyttien sikermää. Toisaalta mytologia voidaan käsittää myyttejä koskevaksi tutkimukseksi, jota on harjoitettu jo antiikin ajoista lähtien. (Honko, Lauri, *Uskontotieteen oppisanasto*, *Uskontotieteen julkaisuja 1*, Turun yliopisto 1980, s. 26-27).

¹³ Doty, William, G. *Mythography. The Study of Myths and Rituals*. The University of Alabama Press, Alabama 1986, s. 3; Levin, Harry, *Some Meanings of Myth*. *Myth and Mythmaking*, ed. Murray, Henry, A. Beacon Press, Boston 1968, s. 103-105.

Käsitykset myytistä¹⁴ voivat nykyisin erota huomattavastikin toisistaan: osa tutkimusperinteestä lähestyy myyttiä positiivisesti, jolloin se nähdään olemassa olevana, tärkeänä ja yhteisön kulttuuriin kuuluvana ilmiönä. Myyttejä voidaan lähestyä myös kielteisesti, jolloin ne yhdistetään valheeseen. Myyttien tutkimuksessa on liiankin usein pyritty löytämään yksi ainoa määritelmä.¹⁵ Tämän tutkimuksen tavoitteena on lähestyä myyttiä mahdollisimman neutraalilla tavalla, sillä vaikka Hitlerin myytit ovatkin ehkä meille valhetta, hänen aikalaisilleen ja ne ovat voineet olla totta.

Kulttuuri voidaan laajasti määritellä kulloisenkin yhteisön jäsenille ominaisten opittujen käyttäytymispiirteiden ja -kaavojen sekä näiden tuotteiden integroituneeksi, yhtenäiseksi, kokonaisuudeksi. Se on sosiaalisen keksimisen tulosta, ei biologisen periytyminen, ja se siirtyy ja on voimassa vain tiedonvälityksen ja oppimisen avulla.¹⁶ Myytti on yhteisölleen, kulttuurilleen, tärkeä ja tosi tarina¹⁷, jossa kerrotaan usein tapahtumista jossain alussa, jolloin uusia asioita luodaan tai vanhaa maailmanjärjestystä muutetaan. Myytti kertoo yhteisön rakenteesta, tavoista, arvoista ja normeista kertomuksen muodossa, ja se sisältää yhteisölleen primäärisiä aineksia. Vaikka myytteihin liittyy mielikuvituksellista aineistoa, niiden kulttuurillinen tärkeys erottaa ne "tavallisista" mielikuvituksen tuotteista. Henkilölle tai yhteisölle, jossa myytti elää, myytit eivät ole tietoisuuden petosta, vaan niitä pidetään empiirisesti tosina huolimatta siitä tiedostetaanko ne subjektiivisen psyyken tuotteiksi vai ei. Myytti voi olla myös yhteisölle tärkeää historiaa, mutta sen voisi määritellä pikemminkin historiikiksi kuin historiaksi.¹⁸ Myytti on historiikki siinä mielessä, että sen ei tarvitse perustua historiallisiin autenttisiin lähteisiin, vaan riittää että siihen uskotaan.

¹⁴ Esimerkiksi Doty on löytänyt yli 50 erilaista myytti -käsitteen määritelmää.

Ivan Strenskin mukaan myyttillä ei ole yhtä määritelmää, myytti tarkoittaa monia asioita ja ei mitään. Strenski argumentoi tutkimuksessaan 1900-luvun myyttitutkijoista, ettei myyttejä ylipäätään ole olemassa, vaan myytit määritellään tarpeen mukaan. (Strenski, Ivan, *Four Theories of Myth in Twentieth Century History*. Cassirer, Elidae, Levi-Strauss and Malinowski. Macmillan, London, 1987, s. 1-2, 39, 194-195). Myyttien määrittelyn vaikeudesta ks. myös Honko, Lauri, *The Problem of Defining Myth. The Myth of the State*, ed. Haralds Biezais. Scripta Instituti Donneriani Aboensis VI. Almqvist & Wiksell, Stockholm 1972, s. 7-19.

¹⁵ Doty 1986, s. 6-9.

¹⁶ Honko, Lauri - Pentikäinen, Juha, *Kulttuuriantropologia*, WSOY, Porvoo 1970, s. 11-12.

¹⁷ Folkloristiikassa on kehitetty proosaperinteen kolmijako myytti - satu - tarina, joista myytti ja tarina ovat yhteisössä uskottavia, mutta satu ei ole uskottava (Honko e.a. 1970, s. 56).

¹⁸ mm. Doty 1986, s. 7-14, 16; Elidae, Mircea, *Myth and Reality*, Harper & Row Publishers, New York 1975, s. 5-6.

Myytin tekee myytiksi sen funktio: myytti ei ole kulttuurissa ainoastaan kerrottu taru, vaan elävää todellisuutta, jonka uskotaan tapahtuneen ja joka on siitä lähtien vaikuttanut maailmaan ja ihmisen kohtaloihin.¹⁹ Esimerkiksi David Adams Leemingin mukaan tarinat ja kertomukset, joita me kutsumme myyteiksi, ovat olleet aina mukana kulttuureissa; ihmiselle on tyypillistä halu selittää olemassaoloansa. Myyttien keinoilla on saavutettu myös todellisia tavoitteita, kuten vallan, ideologian tai poliittisen liikkeen oikeutusta.²⁰ Vertailevassa tutkimuksessa voidaan löytää maailmanlaajuisesti samanlaisia myyttejä erilaisina muunnelmina. Ihminen tarvitsee myös myyttejä järjestääkseen maailmankuvaansa.²¹

Tässä tutkimuksessa etsitään nk. arkkimyyttejä Hitlerin kansallissosialistisessa ideologiassa. Tutkimuksessa mukaillaan osin David Adams Leemingin myyttiluokitusta. Teoksessaan *The World of Myth* Leeming jakaa myytit kosmisiin, teistisiin, sankarimyytteihin sekä paikkoja ja esineitä koskeviin myytteihin.²² Näistä myyttiluokista tulevat esille lähinnä kosmiset eli kulttuurin tai maailman perustamiseen liittyvät myytit sekä sankarimyytit (vrt. liite 3b). Näitä myyttejä voidaan löytää lähes jokaisesta ja erityisesti länsimaisista kulttuureista varsinkin kun suuri osa näistä tarinoista löytyy myös Raamatusta. Tutkimuksessa käytetään myös George Schöpflinin luomaa taksonomiaa kansallisuutta koskevista myyteistä (vrt. liite 3a).²³ Schöpflinin taksonomiaa käytetään, koska kansallissosialismin ytimenä oli nationalismi. Kumpikaan teoria ei ole yksinään riittävä tähän tutkimukseen, mutta nämä kaksi teoriaa yhdessä toimivat tässä tutkimuksessa kansallissosialismin myyttien jäsentäjinä. Muitakin myyttiteorioita käytetään selventämään Hitlerin myyttejä. Myyttiluokitukset eivät ole absoluuttisia, vaan tässä tutkimuksessa niiden tarkoituksena on toimia analyysin apuna. Tämän tutkimuksen myytti on siis tärkeä tarina, jota pidetään yhteisössä totena ja joka vaikuttaa ihmisten kohtaloihin.

¹⁹ Honko e.a. 1970, s. 55-56. Honko e.a. lainaavat tässä Bronislaw Malinowskia, funktionalistisen kulttuuriantropologian klassikkoa. Dotyn mukaan myytin funktiot voivat muuttua ajan myötä ja myyteillä voi olla useita funktioita (Doty 1986, s. 11-13, 48-51).

²⁰ Leeming David, Adams, *The World of Myth*. Oxford University Press, New York - Oxford 1990, s. 4-5.

²¹ Campbell, Joseph, *The Historical Development of Mythology*, s. 19-20; Kluckhohn, Clyde, *Recurrent Themes in Myths and Mythmaking*, s. 46-47. *Myth and Mythmaking*. ed. Murray, Henry, A., Beacon Press, Boston 1968.

²² Leeming 1990, s. 8.

1.2. Tutkimuskirjallisuus ja lähteet

Kansallissosialistista Saksaa on tutkittu todella paljon. Tutkimusta on tehty esimerkiksi sekä nk. kollektiivisesta syyllisyydestä "saksalaiseen katastrofiin" että sen historiallisista syistä ja Kolmannen valtakunnan merkityksestä historiassa.²⁴ Tutkimusta on edesauttanut se, että 1960-luvun alusta lähtien ainakin liittoutuneiden takavarikoimat Saksan arkistot ovat olleet vapaasti tutkijoiden käytettävissä.²⁵ Tutkimuksen runsautta selittänee paitsi materiaalin laajuus myös ilmiön ainutlaatuisuus²⁶: yksi puolue onnistui valjastamaan ja yhdistämään kokonaisen valtion ja kansan sotakoneistoksi ja samaan aikaan Kolmannessa valtakunnassa tehtiin äärimmäisen epäinhimillisiä ja rasistisia tekoja.

Eräs tutkimuksen kiistakysymyksistä on ollut, oliko natsismi fasismiin vai totalitarianismin yksi muoto vai aivan uniikki ilmiö. Tutkijat eivät ole vieläkään yhtä mieltä edes käsitteiden totalitarianismi tai fasismi määritelmistä. Esimerkiksi Hans Buchheimin mukaan käsite totalitaarinen kuvaa paremmin kansallissosialistista Saksaa kuin fasistinen. Totalitaarinen valtio ei hyväksy minkäänlaista tietoisuuden ilmausta, joka voisi etäännyttää yksilön kokonaisuuden tavoitteesta: yksilö joko kulkee joukon mukana ehdoitta tai sitten hänet tuhoetaan. Kolmas valtakunta hylkäsi kansallisen poliittisen ajattelun ja normaalin poliittisen viitekehyksen kokonaisuudessaan. Se jopa kyseenalaisti yksilön henkisen olemassaolon. Totalitaarisuus erottaa Kolmannen valtakunnan muista ajan fasistisista valtioista kuten Italiasta, sillä nämä valtiot eivät pyrkineet saamaan kaikkea valtaa käsiinsä ja säilyttivät traditionaalisten instituutioiden, kuten esimerkiksi kirkon, aseman. Hildebrandin mukaan nk. puhdasoppista marxistista tulkintaa fasismista voidaan pitää ensimmäisenä yrityksenä selittää

²³ Schöpflin 1997, s. 19-28.

²⁴ Kolmannen valtakunnan tutkimuksen erilaisista suunnista ks. esimerkiksi Berger, Stefan, *The Search for Normality. National Identity and Historical Consciousness in Germany since 1800*. Berghahn Books, Providence, Oxford 1997, erityisesti s. 124-142; Bracher 1972, s. 3-7; Hildebrand, K., *The Third Reich*. Unwin Hyman, London 1990, s. 101-163; Kershaw, Ian, *The Nazi Dictatorship. Problems and Perspectives of Interpretation*. Arnold, London 2000; Stephenson 2001, s. 77-98.

²⁵ Hildebrand 1990, s. 101.

²⁶ Mitä tulee kansanmurhaan ja rotu-utopiaan Kolmatta valtakuntaa pidetään yleisesti ainutlaatuisena ilmiönä Euroopan historiassa. Vertailevaa tutkimusta ei kuitenkaan ole juuri tehty ei-eurooppalaisissa valtioissa, ja meillä ei ole vielä tarpeeksi tietoa esimerkiksi vallankumouksen jälkeisen Neuvostoliiton tapahtumista. (Hildebrand 1990, s. 102).

sitä. Fasismi nähtiin osana kapitalismin kehitystä. Eräs tämän teorian teeseistä oli se, että johtavat luokat maksoivat fasisteille säilyttääkseen vanhan hallinnon. Itsenäisemmät marxilaiset ajattelijat hylkäsivät tämän agenttiteorian ja tarkastelivat fasismia itsenäisempänä ilmiönä, mutta tämänkin tulkinnan mukaan fasismi liittyi kapitalismin kehityshistoriaan. Totalitaarinen teoria, jota voidaan pitää antiteesinä marxilaiselle tulkinnalle, ei pidä natsismia vain poliittisena ja sosiaalisena vastavallankumouksena Neuvostoliiton synnylle, vaan lähinnä anti-demokraattisena vallankumouksena liberaalia parlamentarismia vastaan. Tästä näkökulmasta katsottuna natsismi oli jossain määrin kapitalismin lapsi, mutta se ei ole natsismin olennaisin piirre.²⁷

Tämä tutkimus ei periaatteessa asetu kummankaan em. näkökulman kannalle, sillä natsismi oli kyllä aikansa ilmiö, fasismin yksi muoto, mutta fasismi käsitteenä ei riitä kuvaamaan Hitlerin liikkeen totalitaarisia pyrkimyksiä. Natsismin luokittelu jompaan kumpaan kategoriaan tai aivan omaksi uniikiksi ilmiökseen ei tee oikeutta sille. Hitlerin tavoitteena oli saada aikaan tarpeeksi vahva ideologia Saksan kansan yhdistämiseksi kansallissosialistiseksi sekä vastaamaan marxismin haasteeseen.

Tutkimuksessa on kiistelty myös esimerkiksi siitä, oliko Saksan kehitys jotenkin väistämättömällä tai erityisellä "tiellä kohti Kolmatta valtakuntaa" (nk. *Sonderweg*) vai oliko kansallissosialismin suosio sattuman tulosta.²⁸ Tämä tutkimuksen kannalta em. kiista ei ole kovin relevantti, sillä tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa niitä myyttejä, joita kansallissosialismiin liitettiin. Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ole siis varsinaisesti

Myös Ian Kershawin mukaan kansallissosialismi oli aikanaan ainutlaatuinen ilmiö. Kershaw kirjoittaa natsihallinnon kumulatiivisesta radikalisoitumisesta, mitä ei tapahtunut ajan muissa fasistisissa valtioissa, mutta Neuvostoliitossa kylläkin. (Kershaw, Ian, *Hitler and the Nazi Dictatorship. Twentieth Century Germany. Politics, Culture and Society 1918-1990*. ed. Fulbrook, Mary. Arnold, London 2001, s. 99-101).

²⁷ Buchheim, Hans, *The Third Reich. Its Beginning Its Development Its End*. Kösel -Verlag, München 1961, s. 75-77. Hans Buchheimin teos ilmestyi alunperin vuonna 1958 nimellä *Grundlagen und Politische Entwicklung des Dritten Reiches* käsikirjana puolustusministeriölle, ja sitä on käytetty armeijan henkilökunnan opetuksessa. Hildebrand 1990, s. 105-109. Myös K. Hildebrandin mukaan Kolmatta valtakuntaa kuvaa paremmin käsite totaalitaarisuus kuin fasistisuus.

Tutkimuksen erilaisista suunnista ks. Kershaw 2000, s. 3, 20-46. Ei-marxilaisessa tulkinnassa natsismi on nähty myös esimerkiksi nk. pikkuporvariston kapinana vallitsevaa yhteiskuntajärjestystä vastaan (Kershaw 2000, s. 30-34).

²⁸ vrt. Stephenson 2001, s. 77-98. Stephensonin mukaan esimerkiksi Bracher edustaa omalla tavallaan *Sonderweg* -kantaa (vrt. Bracher 1972, s. 38), samoin kuin viime aikoina erityisesti keskustelua herättänyt Daniel J. Goldhagen, jonka mukaan "juutalaiskysymys" vaati Saksassa vääjäämättä ratkaisuaan jo 1700-luvulta lähtien. Ehkä tunnetuimpia *Sonderweg*-ajattelun kannattajia on suosittu popularistisen Kolmannen valtakunnan nousu ja tuho -teoksen kirjoittaja William Shirer.

selittää, miksi tietyt asiat tapahtuivat Kolmannessa valtakunnassa, vaan mihin myytteihin kansallissosialistisessa ideologiassa viitattiin, kun haluttiin vedota Saksan kansaan. Tutkimusta ei ole juuri tehty kansallissosialismin myyttien näkökulmasta, vaikka kansallissosialismia on tutkittu todella paljon ja myytteihin viitataan useassa tutkimuksessa. Itse ideologiasta on edelleen olemassa monenlaisia tulkintoja, joita eritellään tarkemmin luvussa kolme.

Hitler oli kansallissosialistisen puolueen johtaja (*Der Führer*), ja koska kansallissosialistinen liike henkilöityy erityisesti häneen, tutkimuksen lähtökohtia ovat Hitlerin puheet ja kirjoitukset, erityisesti Taisteluni-teos²⁹ (*Mein Kampf*). Teoksen alkuperäiset julkaisuvuodet ovat ennen tämän tutkimuksen varsinaista aikarajausta, mutta kansallissosialistista ideologiaa ei voi tutkia ilman Hitlerin pääteosta, sillä siinä Hitler määrittelee ideologiansa, maailmankatsomuksensa. Taisteluni-teos on siis lähtökohtana Hitlerin ideologian ymmärtämiseen.

Esimerkiksi Norman Stonen mukaan Taisteluni ei ole käyttökelpoinen tulkitsemaan Hitlerin myöhempää politiikkaa, vaikka monet historioitsijat ovatkin nähneet sen Hitlerin suurena suunnitelmana, huomisen Saksan ja Euroopan visiona.³⁰ Karl Dietrich Bracherin mukaan Hitler ei pitänyt teoksessaan niinkään tärkeänä sen poliittista ja ideologista aineistoa, vaan propagandaa ja massoihin vaikuttamista. Taisteluni-teoksesta tuli kuitenkin "Kolmannen valtakunnan raamattu", sillä vaikka sitä ei heti julkaisunsa jälkeen myyty kovinkaan paljon, itse Kolmannessa valtakunnassa sen painokset ulottuivat miljooniin kappaleisiin.³¹ William Simpson kuvaa osuvasti Taisteluni-teosta oudoksi yhdistelmäksi elämäkertaa, historiaa ja hyökkäystä erityisesti juutalaisia ja marxisteja vastaan, jotka Hitlerin mukaan olivat lähes

²⁹ *Mein Kampf*in ensimmäinen osa julkaistiin 18.6.1925 ja toinen osa 11.12.1926. Hitler saneli teoksensa ensimmäisen osan vankilassa ollessaan ja toisen osan vapauduttuaan vankilasta luultavasti sihteerilleen Rudolf Hessille ja Max Ahmannille. Hitler olisi tuskin omien sanojensa mukaan kirjoittanut ko. teosta ilman vankilatuomiotaan ja sen jälkeistä puhekieltoaan. (Maser, Werner, *Hitlers Mein Kampf. Entstehung, Aufbau, Stil, Änderungen, Quellen, Quellenwert kommentierte Auszüge*. Bechtle Verlag, München - Esslingen 1966, s. 13-14, 20-24).

³⁰ Stone 1980, s. 16.

³¹ Bracher 1972, s. 97, 129. Myös Maserin mukaan propaganda oli Taisteluni-teoksen pääsisältö ja -tarkoitus ja esimerkiksi Hitlerin biografian lähteenä teos on heikko (Maser 1966, s. 93-94).

sama asia. Lisäksi teoksessa kerrotaan Hitlerin keinoista parantaa Saksan ulko- ja sisäpoliittisia ongelmia sekä propagandan ja erilaisten poliittisten taktiikoiden käytöstä.³²

Tämän tutkimuksen kannalta Taisteluni sopii hyvin primäärilähteeksi, sillä tutkimuksen tarkoituksena ei ole etsiä todenmukaisuuksia, vaan Hitlerin viittauksia tarinoihin, joita voidaan kutsua myyteiksi. Tutkimuksessa käytetään Lauri Hirvensalon suomentamaa painosta Taisteluni-teoksesta vuodelta 1941, joka on ensimmäinen suomenkielinen painos. Werner Maserin mukaan teokseen ei tehty vuosien varrella juuri sisällöllisiä muutoksia, sillä Hitler ei halunnut muuttaa "dogmejaan". Sen sijaan tyyllillisiä muutoksia tehtiin eri painoksiin useita. Maser arvioi sisällöllisten muutosten määrän noin kolmeksi tusinaksi, kun taas tyyllillisiä muutoksia oli yli 2500.³³ Myytit löytyvät tekstien sisällöstä, eivät niiden tyylistä.

Hitlerin puheista ja muista kirjoituksista tutkimuksessa käytetään lähdejulkaisun Hitler, *Reden, Schriften, Anordnungen Februar 1925 bis Januar 1933* osaa kolme *Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928 - September 1930*, joka koostuu kolmesta niteestä. Lähdejulkaisu on julkaistu ja kommentoitu 1990-luvulla, ja siihen on otettu vain tekstejä, jotka ovat dokumentteja, eli ei siis esimerkiksi Hitlerin puheita muistelmateoksista. Puheen vaikutus ei voi olla sama kirjoitettuna kuin puhuttuna varsinkaan jos puhe on jonkun toisen henkilön lyhentämä, mutta aiheet, tässä tutkimuksessa viittaukset myytteihin, löytyvät puheistakin.

Tutkimuksessa käytetyt Hitlerin puheet, kirjoitukset ja käskyt ovat siis kahden parlamenttivaalin väliseltä ajalta. Vuoden 1928 parlamenttivaalit pidettiin 20.5. ja seuraavat vaalit 14.9.1930. Koska tutkimuksen tarkoituksena on etsiä niitä myyttejä, joihin Hitler viittasi vedotessaan kansaan tai kannattajiinsa, lähdeteksteinä käytetään puheita ja kirjoituksia, joiden kuulijoina olivat joukot tai jotka julkaistiin.³⁴

³² Simpson, William, *Hitler and Germany*. Cambridge University Press, Cambridge 1991, s. 38.

³³ Maser 1966, s. 47-49, 61.

³⁴ Tämä rajaa tästä tutkimuksesta pois esimerkiksi Hitlerin nk. toisen kirjan, jonka Hitler saneli vuonna 1928, mutta jota ei julkaistu Kolmannessa valtakunnassa, vaan vasta vuonna 1961.

Suurin osa lähdeteoksen puheista oli suunnattu NSDAP:lle, jonka kokoontumiset olivat ilmeisesti avoimia tilaisuuksia. Vuonna 1928 kovinkaan moni puheista ei ollut lähdeteoksen mukaan suunnattu todella suurelle yleisölle, vaan kuulijamäärät olivat keskimäärin noin 2000 henkilöä. Ensimmäisen massapuheensa ko. vuonna Hitler piti Berliinin Sportpalacessa 16.11.1928, jolloin kuulijoita oli arviolta noin 18 000. Vuonna 1929 kuulijoiden määrä ei myöskään noussut kovin suureksi. Parlamenttivaalivuonna 1930 puheet oli edelleen suunnattu NSDAP:lle ja kuulijoita oli noin 2000-17000. Kesällä 1930 Hitler piti lukemattomia puheita eri puolilla Saksaa ja kuulijamäärä kasvoi tasaisesti. Erityisesti vaalipuheita aikavälillä 24.7.-14.9.1930 oli kuulemassa kymmeniä tuhansia ihmisiä. Hitlerin myyteillä oli siis kuulijoita ennen NSDAP:n valtaannousua.

2. KOHTI KOLMATTAA VALTAKUNTAA

Kansallissosialistien hallitsemaa Kolmatta valtakuntaa edelsi vuosina 1918-1933 Saksan ensimmäinen demokraattinen tasavalta, Weimarin tasavalta, joka oli ensimmäisen maailmansodan häviön ja vuosien 1918/19 vallankumouksen³⁵ tuote. Tasavalta ei ollut suosittu saksalaisten keskuudessa, sillä sitä varjostivat monet niin taloudelliset kuin poliittisetkin vaikeudet.³⁶ Tasavallan ensimmäiset vuodet 1919-1923 olivat erityisen vaikeita, sillä taloudellinen kriisi rajoitti sen toimintaa. Niinpä esimerkiksi vuonna 1920 Saksassa yritettiin vallankaappausta. Kuitenkin vuosina 1924-1929 yhteiskunnallinen kuohunta väheni, sillä aika oli suhteellisen rauhallinen sekä taloudellisesti että poliittisesti ja ääriliikkeiden valta ja suosio väistyivät hetkellisesti. Vuoden 1929 lopulla alkanut maailmantalouden kriisi oli sokki erityisesti Saksalle, sillä se kärsi suuresti esimerkiksi sotakorvausvelvoitteidensa vuoksi lamasta. Saksassa ei onnistuttu vuoden 1930 jälkeen perustamaan pysyviä enemmistöhallituksia (vrt. Taulukko 1 seuraavalla sivulla), ja myöhemmissä vaaleissa ääriliikkeiden, erityisesti kansallissosialistien, valta kasvoi.³⁷

Kansallissosialistisen liikkeen historia ennen vuotta 1933 voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen³⁸. Ensimmäisessä vaiheessa puolue oli vain eräs ajan marginaalisista ääriliikkeistä ja vaihe kesti vuodesta 1919 eli puolueen perustamisesta ja Hitlerin liittymisestä siihen nk. *Bürgerbraukellerputsch* -vallankaappausyritykseen marraskuussa 1923. Sen epäonnistuttua Hitler tuomittiin vankilaan³⁹. Vapauduttuaan joulukuussa 1924 Hitler ja hänen myötäään NSDAP alkoivat pyrkiä valtaan ainakin näennäisen laillisin keinoin ja puolueen kannatus

³⁵ Vallankumouksen katsotaan kestäneen marraskuusta 1918 kesään 1919 ennenkuin tilanne Saksassa rauhoittui, tasavalta vakiintui, sen valtiosääntö kirjoitettiin ja se solmi Versailles`n rauhansopimuksen liittoutuneiden kanssa (Kolb, Eberhard, Vom Kaiserreich zur Republik. Politische Neuordnung im Zeichen von militärischer Niederlage und Staatsumsturz. Weimarer Republik. Eine Nation im Umbruch. Herausgeben von Schulz, Gerhard. Verlag Ploetz Freiburg, Würzburg 1987, s. 18-31).

³⁶ Esimerkiksi Kolb 1987, s. 18-31. Weimarin tasavallan kronologia ks. esimerkiksi Conze, Werner, Chronik - Die Weimarer Republik. Weimarer Republik. Eine Nation im Umbruch. Herausgeben von Schulz, Gerhard. Verlag Ploetz Freiburg, Würzburg 1987, s. 173-208.

³⁷ Bracher, Karl, Dietrich, Die Auflösung der Republik. Gründe und Fragen. Weimarer Republik. Eine Nation im Umbruch. Herausgeben von Schulz, Gerhard. Verlag Ploetz Freiburg, Würzburg 1987, s. 129-136.

³⁸ Ks. liite 1 Kronologia NSDAP:n perustamisesta Hitlerin nimitykseen Saksan valtakunnankansleriksi 1919-1933

nousikin vähitellen⁴⁰. Vallankaappausyritys toi NSDAP:n ja Hitlerin koko Saksan tietoisuuteen, mutta puolue kiellettiin useissa osavaltioissa eikä Hitler saanut pitää julkisia puheita ennen vuotta 1927. Toista vaihetta vuodesta 1924 vuoteen 1930 voidaan pitää liikkeen lujittumisen, kasvun ja organisoitumisen kautena. Kuitenkin NSDAP nousi vasta vuoden 1930 vaalivoittojen myötä eli ns. kolmannessa vaiheessa todelliseksi vallan tavoittelijaksi ja vuonna 1933 Hitleristä tuli Saksan valtakunnankansleri.⁴¹

Taulukko 1 Tärkeimpien puolueiden saamien äänten prosentuaaliset osuudet parlamenttivaaleissa 1919-1933

	19.1.19 19	6.6. 1920	4.5. 1924	7.12.19 24	20.5.19 28	14.9.19 30	31.7.19 32	6.11.19 32	5.3. 1933*
KPD (Kommunistische Partei Deutschlands)	-	2.1	12.6	9.0	10.6	13.1	14.5	16.9	12.3
USPD (Unabhängige Sozialdemokratische Partei Deutschlands)	7.6	17.9	0.8	0.3	0.1	0.0	-	-	-
SDP (Sozialdemokratische Partei Deutschlands)	37.9	21.7	20.5	26.0	29.8	24.5	21.6	20.4	18.3
DDP (Deutsche Demokratische Partei)	18.6	8.3	5.7	6.3	4.9	3.8	1.0	1.0	0.9
keskusta	15.9	13.6	13.4	13.6	12.1	11.8	12.5	11.9	11.2
BVP (Bayerische Volkspartei)	3.8	4.2	3.2	3.8	3.1	3.0	3.7	3.4	2.7
DVP (Deutsche Volkspartei)	4.4	13.9	9.2	10.1	8.7	4.7	1.2	1.9	1.1
DNVP (Deutschnationale Volkspartei)	10.3	15.1	19.5	20.5	14.2	7.0	6.2	8.9	8.0
NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei)	-	-	6.5	3.0	2.6	18.3	37.4	33.1	43.9
Muut	1.6	3.3	8.6	7.5	13.9	13.8	2.0	2.6	1.6
Äänestysprosentti	83.0	79.2	77.4	78.8	75.6	82.0	84.1	80.6	88.8

* Hitler valtakunnankanslerina

Lähde: Falter, Jürgen, W., Hitlers Wähler. Verlag C.H. Beck, München 1991, s. 25.

³⁹ Hitlerin tuomio oli lyhyt, niin kuin useiden oikeistoaktivistien tuohon aikaan, sillä hän sai vain vähimmäisrangaistuksen, viisi vuotta vankeutta, josta hän istui vankilassa vain yhdeksän kuukautta vuonna 1924 (Simpson 1991, s. 37).

⁴⁰ Vrt. liite 2 Saksan Kansallissosialistisen Työväenpuolueen (NSDAP:n) jäsenmäärä vuosina 1920-1932 ja kannatus vaaleissa vuosina 1928-1933

⁴¹ Abel 1986, s. 54-112; Stone 1980, s. 17-18.

Norman Stonen mukaan NSDAP kampanjoi vuonna 1928 parlamenttivaaleissa hyvin radikaalina, jopa vasemmistolaisena puolueena. Myöhemmin kansallissosialistit alkoivat "kosiskella" oikeiston edustajia, teollisuuspiirejä ja maanviljelijöitä esimerkiksi erilaisilla ohjelmajulistuksilla.⁴² Kansallissosialistit kampanjoivat vuoden 1928 parlamenttivaaleissa ensimmäistä kertaa omalla nimellään, itsenäisenä puolueena. Heidän saavuttamansa 12 paikkaa ei ollut mikään suuri vaalimenestys, vaikka Hitlerin mukaan puolue saattoi olla tyytyväinen vaalitulokseen.⁴³ Jürgen W. Falterin mukaan useimmat saksalaiset lehdet eivät edes maininneet kansallissosialisteja kirjoittaessaan vaalituloksista vuonna 1928. Vuoden 1930 vaaleissa radikaali oikeistopuolue, NSDAP, nousi toiseksi vahvimaksi puolueeksi SDP:n jälkeen, mikä oli yllätys niin itse tasavallassa kuin sen ulkopuolellakin. Tosin NSDAP oli saavuttanut vaalivoittoa useissa maakunta- ja paikallisvaaleissa vuoden 1928 jälkeen jo ennen syyskuun vaalivoittoaan. Mikään muu puolue ei ole Saksan historiassa noussut niin lyhyessä ajassa pienestä ääri liikkeestä yhdeksi maan johtavista puolueista.⁴⁴

⁴² Stone 1980, s. 19-20.

⁴³ Hitler 31.8.1928, Rede auf Generalmitgliederversammlung der NSDAP/NSDAV e. V. in München. RSA III/1, Dok. 13, s. 42-44.

⁴⁴ Falter, Jürgen, W., Hitlers Wähler. Verlag C.H. Beck, München 1991, s. 17, 29-33.

3. HITLERIN KANSALLISSOSIALISTINEN IDEOLOGIA

Kansallissosialistista ideologiaa, kansallissosialismia, on tulkittu monin eri tavoin. Kansallissosialistista liikettä on pidetty esimerkiksi fasistisena tai äärioikeistolaisena⁴⁵. Ideologia voidaan määritellä uskomusjärjestelmäksi, joka auttaa järjestämään ja selittämään maailmankuvaa. Poliittinen ideologia on joukko aatteita, ideoita, jotka antavat perustan poliittiselle toiminnalle eikä sitä voida tieteellisesti todistaa todeksi tai valheeksi. Ideat ja ideologiat vaikuttavat poliittiseen elämään monin eri tavoin: ne tuovat näkökulman, josta maailmaa katsotaan, ne auttavat muotoilemaan poliittista järjestelmää ja ne voivat toimia yhteisön sosiaalisena kiinteyttäjänä.⁴⁶

Ideologiana fasismi oli kapinallinen. Toisin kuin muilla ideologioilla, kuten esimerkiksi liberalismilla, fasismilla ei ollut johdonmukaista ja yhtenäistä filosofiaa. Fasismi ei ollut niinkään aate, vaan poliittinen liike. Hitler itse kuvasi ideologiaansa maailmankatsomukseksi (*Weltanschauung*). Kansallissosialistinen ideologia oli lähellä monia ideologisia, sosiaalisia ja poliittisia voimia, mutta se ei käytännössä palvellut yhtäkään niistä; natsismi ei ollut politiikassa vasemmistoa eikä oikeistoa eikä se ollut vain vallankumouksellinen tai reaktionäärinen liike. Suuri osa saksalaisista oli 1900-luvun alussa sitä mieltä, että natsismissa yhdistyi 1800-luvun kaksi antagonistista trendiä, nationalismi ja sosialismi, mikä näytti tarjoavan tien tulevaisuuteen liberaalin kapitalismin ja marxismin välissä.⁴⁷

Fasismi oli maailmansotien välisen ajan aatejärjestelmä ja vaikka sen ideoiden juuria voidaan löytää 1800-luvulta, se oli erityisesti ensimmäisen maailmansodan tuote: sekoitus sotaa, nationalismia ja vallankumousta.⁴⁸ Kansallissosialismi oli rykelmä erilaisia ideoita, ja itse aatteen kokonaisuudessa ei ollut selkeää sisäistä logiikkaa eikä sitä voida pitää jatkumona

⁴⁵ Vasemmisto-oikeisto-spektri lienee riittämätön kuvaamaan poliittisia ideologioita yleensäkin. Esimerkiksi niin fasismissa kuin kommunismissa valtio ohjasi talouden toimintaa ja omistusoikeutta. Oikeistoa on myös perinteisesti pidetty reaktionäärisenä, vanhan vallan kannattajana, mitä fasismi ei ollut. (Heywood 1992, s. 9-11).

⁴⁶ Heywood 1992, s. 2, 4-5.

⁴⁷ Hildebrand 1990, s. 94.

⁴⁸ Heywood 1992, s. 171-174.

Isaksalaisessa filosofian historiassa⁴⁹, vaikka esimerkiksi Herder, Fichte, Hegel ja Nietzsche on mainittava maailmankatsomuksen taustalla. Ylimieliseen nationalismiin ja rotuoppeihin saatiin aineksia myös esimerkiksi Paul Lagarden, Julius Langbergin, kreivi Gobineau, Karl Dühringin ja Houston Steward Chamberlainin opeista.⁵⁰ Listaa voisi jatkaa edelleen, mutta Hitler itse ei juuri mainitse oppi-isiensä nimiä Taisteluni-teoksessaan eikä puheissaan.

Esimerkiksi William Simpsonin mukaan on kiistämätöntä, että kansallissosialismin johtavina ideoina olivat saksalaisen rodun ylivoimaisuus ja sen kohtalo maailmanhistoriassa, ylenkatse parlamentaarista demokratiaa kohtaan, usko sankarillisiin johtajiin sekä antisemitismi eli juutalaisvastaisuus, juutalaisviha.⁵¹ Jo vuonna 1920 natsipuolue, silloin vielä Saksan työväenpuolue DAP, julisti puolueohjelmassaan juuri samoja periaatteita.⁵² Hildebrandin mukaan Hitlerin rasistinen utopia elintilasta (*Lebensraum*) ohjasi Kolmannen valtakunnan poliittisia suunnitelmia ja globaalisia tavoitteita. Suunnitelmia, jotka olivat paikoin ristiriitaisiakin, tehtiin jo Kolmannen valtakunnan ensimmäisinä vuosina nk. juutalaiskysymyksen ratkaisemiseksi, rodullisesti ala-arvoisten kansojen⁵³ tuhoamiseksi ja natsieliitin muodostamiseksi.⁵⁴

Theodore Abelin mukaan kansallissosialistisella ideologialla oli kolme pääperiaatetta. Ensinnäkin kansallissosialismi oli kansan yhdistäjä ja luokkien hävittäjä: kansallissosialistit lupasivat, että kansallinen elämä integroituisi uudelleen, syntyisi *Gemeinschaft* eli kansallinen

⁴⁹ Vrt. esimerkiksi William Shirer, joka lähtee aina Lutherista alkaen selittämään kansallissosialismia väistämättömänä jatkumona Saksan historiassa (Shirer, William L., Kolmannen valtakunnan nousu ja tuho I. Kansallissosialistisen Saksan historia. Suom. Tapio Hiisivaara. K. J. Gummerus Osakeyhtiö, Jyväskylä. 1962).

⁵⁰ Broszat, Martin, German National Socialism 1919-1945. Transl. by Kurt Rosenbaum and Inge Pauli Boehm. Clio Press, Santa Barbara, Kalifornia 1966, s. 32-33.

¹ Myös Henry Hatfield argumentoi, että natsismi ei johda juuriansa suoraan saksalaisesta traditiosta, sillä kaikki intellektuellit, joilla oli vaikutusta kansallissosialismiin, eivät olleet saksalaisia ja kaikki natsijohtajat tuskin olivat edes tutustuneet moniin heistä ideologian muodostumisen vuosina (Hatfield, Henry, The Myth of Nazism. Myth and Mythmaking, ed. Murray, Henry, A., Beacon Press, Boston 1968, s. 200-201).

⁵¹ Simpson 1991, s. 27-28.

⁵² Snyder 1984, s. 17. Puolueohjelma englanniksi käännettynä esimerkiksi Simpson 1991, s. 34-35; Snyder 1984, s. 79-81.

⁵³ Rotuoppi vaikutti esimerkiksi siihen, kuinka natsit kohtelivat valloitetujen alueiden ihmisiä. Poliittisesti saksalaisilla olisi ollut hyvät mahdollisuudet menestyä erityisesti idässä, jossa valloitetujen alueiden ihmiset kokivat saksalaiset vapauttajina kommunistien hirmuhallinnosta. Sen sijaan, että heitä olisi yritetty voittaa kansallissosialistien puolelle, heitä kohdeltiin "puoli-ihmisinä", rodullisesti ala-arvoisina.

(Buchheim 1961, s. 82-83).

⁵⁴ Hildebrand 1990, s. 47, 94-95.

yhteisö. Toiseksi kansallissosialismi korosti johtajaperiaatetta eli yhteiskunnallinen elämä oli organisoitava hierarkkisesti, jotta kansallinen yhteisö voitaisiin toteuttaa. Kolmantena pääperiaatteena oli rotuoppi eli ajatus siitä, että yhteinen veri sitoi kansan ja että rotujen sekoittuminen oli kansan epäyhtenäisyyden ja heikentymisen syy. Muut ideologian aspektit olivat Abelin mukaan näiden kolmen perusidean täydentäjiä.⁵⁵ Myös Bracher korostaa, että kansallissosialistisen liikkeen ihanteena oli myyttinen *Gemeinschaft*, koko kansan puhtaasti saksalainen yhteisö, ja tämän lisäksi kansallissosialistit julistivat antiparlamentarismia. Kansallissosialistien taloudellinen ja sosiaalinen ohjelma oli suunnattu erityisesti marxismia vastaan, mutta samalla kertaa ohjelman asenne kapitalismia kohtaan oli hyvin monimuotoinen: sosialistinen, nationalistis-antisemitistinen ja pelkästään tunteisiin perustuva ja niihin vetoava. Itse asiassa kansallissosialisteilla oli jokaiselle jotakin tarjottavaa.⁵⁶

Kansallissosialismi keräsi ideansa sieltä täältä ajan muodikkaista aatteista ja sen tehokkuus perustui ajatusten popularisointiin: kansallissosialismi lupasi pelastusta kansalle ja yhdisti politiikan emotioihin.⁵⁷ Kansallissosialismi oli siis ideoiden, oletusten, toiveiden, tunteiden ja käsitysten kasauma, ja näitä kaikkia yhdisti radikaali poliittinen liike kriisin aikana. Hitler ei ollut ainut kansallissosialismin rakentajista, vaan esimerkiksi Bracherin mukaan Alfred Rosenberg oli ainut natsi-ideologi, joka pyrki tietoisesti systematisoimaan kansallissosialistista maailmankatsomusta.⁵⁸ Kansallissosialismi oli yhdistelmä erilaisia ajatuksia, joita yhdisti erityisesti Hitlerin usko niihin.⁵⁹

Kansallissosialismin aatteen sekavuus ja epäloogisuus näkyvät hyvin esimerkiksi siinä, että ideologian tutkijat ovat kaikki hiukan eri mieltä Hitlerin maailmankatsomuksen perusideoista tai ainakin painottavat tutkimuksissaan ideologian eri аспектеja. Jokainen tutkijoista on tietysti omalla tavallaan oikeassa. Kansallissosialismin aatteen sekavuuden vuoksi siihen

⁵⁵ Abel 1986, s. 172.

⁵⁶ Bracher 1972, s. 144-145. Bracher pitää kansallissosialistisen liikkeen suosiota myös keskiluokan reaktiona yhteiskunnallisen tilanteen epävarmuutta vastaan.

⁵⁷ Broszat 1987, s. 37-38. Broszatin mukaan Hitlerin ideologian perusajatuksia oli hänen käsityksensä olemassaolotaistelusta lakina ja primaarisena syynä yksilöiden ja kansojen olemassaoloon. Toiseksi Hitlerille oli tärkeää Saksan kansan elintilan tarve (*Lebensraum*) ja kolmantena oli hänen antisemitistinen pakkomielleensä 1 (Broszat 1966, s. 50-54).

2Vrt. Grebing Helga, Der Nationalsozialismus. Ursprung und Wesen. Geschichte und Staat. Band 103. Günter Olzog Verlag, München - Wien 1964, s. 7-25.

⁵⁸ Bracher 1972, s. 22, 90.

⁵⁹ Simpson 1991, s. 33.

liittyvät myytit voivat omalta osaltaan selkeyttää kokonaiskuvaa Hitlerin maailmankatsomuksesta.

3.1. Nationalismi kansallissosialismin ytimenä

Nationalismin "normaalia" muotoa on Stefan Bergerin mukaan etsitty Saksan historiankirjoituksessa kautta historiankirjoituksen historian. Erityisesti 1800-luvun ensimmäisistä nationalistisista historiankirjoitusyrityksistä lähtien kansallinen identiteetti liitettiin etnisyyteen. Esimerkiksi Herderin⁶⁰ mukaan kansa (*Volk*) muodostui veriyhteydestä (*Blutgemeinschaft*) ja kansan sielusta (*Volkseele*) sekä kansallisesta hengestä (*Volksgeist*). Fichte vei ajatuksen vielä pitemmälle asettamalla saksalaisen kollektiivisen identiteetin löytämisen kaiken muun edelle: ainutlaatuista ja alkuperäistä kansaa täytyi suojella hinnalla millä hyvänsä. Berger näkee nationalistisen historiankirjoituksen huippuna berliiniläisen historioitsijan Heinrich von Treitschken, joka korosti teutomaanisia [saksalaisia], imperialistisia ja antisemitistisiä ideoita ja kirjoitti esimerkiksi jättiläismäisistä Hohenzollernin sankareista. Nämä myyttisetkin kirjoitukset muodostivat hänen mukaansa Saksan kansallisen historian. Treitschke näki kansojen väliset suhteet vahvimman taisteluna. Natsien myöhempi biologinen nationalismi ei siis sotiinut saksalaisten historioitsijoiden kulttuurillisen ja poliittisen nationalismin perinteitä vastaan, vaan sai siitä aineksia.⁶¹ Bracherin mukaan nationalistista historiankirjoitusta harjoitettiin muissakin maissa, mutta sen esiintyminen äärimuodoissaan Saksassa johtui saksalaisten valtioiden sosiaalisesta ja poliittisesta historiasta 1800- ja 1900-luvuilla.⁶²

Kansallissosialismin ideoiden ydin, nationalismi, oli luonteeltaan hyvin sovinnainen ja ekspansionistinen: kansat eivät olleet tasa-arvoisia tai riippumattomia, vaan luonnollisia

⁶⁰ Herder oli 1800-luvun saksalainen filosofi, joka, kuten Fichtekin, korosti saksalaisen kulttuurin ainutlaatuisuutta. Nationalismin tavoitteena oli luoda kansalle "henki", tietoisuus sekä kulttuurin ja perinteiden arvostus. 1800-luvulla tällainen kulttuurillinen nationalismi näkyi kansallisten perinteiden herättämisenä ja saksalaisten myyttien ja legendojen uudelleen keksimisenä. (Heywood 1992, s. 146). Hatfieldin mukaan Herderin suhde kansallissosialismiin oli ironinen: vaikka Herderin mukaan jokaisella kansalla tuli olla oma valtionsa, hän oli myös valistuksen kannattaja, yksilönvapauden korostaja ja harras kristitty sekä tunsi vastenmielisyyttä autoritaarista valtiota ja sotaa kohtaan. (Hatfield 1968, s. 202).

⁶¹ Berger 1997, s. 21-24, 30-38.

⁶² Bracher 1972, s. 17. Historiallisista taustoista enemmän ks. s. 17-22.

kilpailijoita keskenään. Kansallissosialistien mukaan oli olemassa yksi kansa ja rotu [arjalaiset] ylitse muiden. Pelkkä patriotismi ei riittänyt kansallissosialisteille, vaan kansalle tarvittiin intensiivinen ja taistelunhaluinen kansallinen identiteetti. Kansallissosialismilla oli myös fanaattinen ja messiaaninen tehtävä: kansallinen uudelleen syntyminen ja kansallisen ylpeyden herättäminen.⁶³

Huhtikuussa 1922 Hitler määritteli kansallissosialismin näin: molemmat, nationalismi ja sosialismi kuuluivat yhteen ja oli juutalaisten keksintöä erottaa sosialismi nationalismista ja muuttaa se marxismiksi. Hitlerin mukaan kansallinen merkitsi toimintaa, jossa rakastettiin kansaa kaikessa ja oltiin jopa valmiita kuolemaan sen puolesta. Sosiaalinen puolestaan tarkoitti sitä, että jokainen yksilö toimii yhteisön parhaaksi.⁶⁴ Puheessaan 18.9.1928 Hitler sanoi ettei sosialismi ollut porvariston vihollinen eikä nationalismi proletariaatin. Kansallissosialismi ei tuntenut luokkia, vaan sen tavoitteena oli luotsata Saksan kansa kohti parempaa tulevaisuutta ja kansallismielisyys oli keino siihen.⁶⁵ Kesän 1930 vaalipuheissa Hitler palasi edelleen takaisin nationalismiin ja sosialismin yhtenäisyyteen ja korosti erityisesti sitä, että kansallissosialismi oli koko Saksan kansan yhteinen liike, joka valtaan päästyään tarjoaisi Saksalle paremman tulevaisuuden.⁶⁶

3.1.1. *Völkischness* -liikkeet kansallissosialismin aatteellisina isinä

Henry Hatfieldin mukaan 1800-luvun alun saksalaiset romantikot pitivät kahta suuntausta tärkeänä, kansallisen alkuperän (*Ur*) etsintää ja tapaa ajatella myyttisesti.⁶⁷ Saksan yhdentymisen ja romanttisen nationalismin kasvun myötä Saksassa syntyi 1800-luvulla myös nk. uuspakanuusliikkeitä: etsittiin Saksan kansan myyttisiä juuria ja jopa uutta uskontoa. Mytologioiden katsottiin oikeuttavan uudet sosiaaliset ja poliittiset ideat kuten nationalismiin,

⁶³ Heywood 1992, s. 180.

⁶⁴ Simpson 1991, s. 36.

⁶⁵ Hitler 18.9.1928, *Ein Kampf um Deutschlands Zukunft*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Dresden. 1RSA III/1, Dok. 26, s. 98.

⁶⁶ Hitler 7.9.1930, *Das Volk steht auf, der Sturm bricht los!* Rede auf NSDAP -Versammlung in Nürnberg. 1RSA III/3, Dok. 107, s. 387-389.

⁶⁷ Hatfield 1968, s. 202-205. Hatfieldin käsitys myyttisestä ajattelusta on melko negatiivinen.

antisemitismien ja ajatukset arjalaisesta kansasta. Esimerkiksi säveltäjä Richard Wagnerin⁶⁸ mukaan myytit tervehdyttivät saksalaista kulttuuria ja hän erityisesti käytti myyttejä sävellyksissään. Myös Hitler sai vaikutteita uudesta pakanismista, mutta sanoutui itse irti siitä.⁶⁹ Myyttien käyttö nationalismien palveluksessa oli siis luonnollista saksalaisessa kulttuurissa.

Kansallissosialistien myöhemmin omaksumia ajatuksia kansasta ja nationalismista esittivät Saksassa 1800-luvun alusta lähtien syntyneet erilaiset nk. *völkischness*-ideologian kannattajat. *Völkischness*-käsitettä on vaikea suomentaa ja ehkä lähimpänä sitä on sana kansanmielisyys. Perusideoina *völkischness*-ajattelussa oli erityisesti Saksan kansan paremmuus muihin kansoihin nähden; Saksan kansalla nähtiin olevan jokin suuri tehtävä historiassa. Kansallisuuden katsottiin menevän valtiollisuuden edelle, ja Saksasta piti tulla puhtaasti saksalainen kansallisvaltio. Saksan kansa voisi saavuttaa jälleen poliittisen valta-asemansa Euroopassa muistamalla ikivanhan saksalaisuutensa ja yksilön tuli olla valmis uhraamaan itsensä kansan hyväksi. *Völkischness*-ajatteluun liittyi myös ajatus rodullisesta puhtaudesta ja antisemitismistä. Useat natsi-ideologit, kuten Alfred Rosenberg, Hans Frank, Gottfried Feder kuuluivat erilaisiin *völkischness*-liikkeisiin, erityisesti *Thule*-yhteisöön (*Thulegesellschaft*⁷⁰). Erilaiset *völkischness*-ryhmät olivat pitkään hyvin marginaalisia, mutta vuoden 1918/1919 vallankumouksen jälkeen niiden suosio kasvoi, ja niitä perustettiin lisää. Ilmapiiiri Saksassa oli vuosien 1918/1919 jälkeen yleisesti ääri-nationalistinen.⁷¹ Weimarin tasavallan kriisien myötä Saksassa yritettiin etsiä jotakin uutta ja radikaaliakin ratkaisua yhteiskunnallisen järjestyksen ja tasapainon saavuttamiseen, ja eräs näistä ratkaisuista oli kansallisuuden asettaminen kaiken muun yläpuolelle.⁷²

⁶⁸ Hitlerin ihailema säveltäjä Richard Wagner herätti musiikillaan Saksan menneisyyden taistelemaan epäheroisista siviilisaatiota vastaan. Wagner pyrki luomaan kansallisia symboleja erityisesti kertomalla romantisoitusti menneisyyden barbaarisista sankareista. Bracherin mukaan Wagner pyrki luomaan saksalais-kansalliset myytit oikeuttaakseen Saksan vallan ja tehtävän historiassa. (Bracher 1972, s. 29-30).

⁶⁹ King, Francis, Germany. An Illustrated Encyclopedia of Mythology, ed. Cavendish, Richard, consultant ed. Ling, Trevor, O. Crescent Books, New York 1984, s. 188-190.

⁷⁰ *Thulegesellschaft* oli antisemitistinen ja oikeistolainen *völkischness*-liike, jonka edeltäjä oli vuonna 1913 perustettu Saksalainen järjestys -yhteisö. Sillä oli oma lehti, antisemitistinen ja antiklerikaalinen *Münchener Beobachter*. Bracherin mukaan ko. yhteisö toimi kansallissosialistien "kummeina". *Münchener Beobachter*ista tuli vuonna 1920 kansallissosialistien virallinen lehti ja se nimettiin uudelleen *Völkische Beobachter*iksi. (Bracher 1972, s. 45, 80, 88).

⁷¹ Broszat 1966, s. 34-35.

⁷² Kershaw 2001, s. 102-103.

Hitler itse ei ollut tekemisissä *völkishness*-ryhmittymien kanssa ennen poliittista uraansa.⁷³ NSDAP sai suuren osan kannattajistaan näistä ryhmittymistä erityisesti puolueen alkuaikoina, ja Hitler piti useita puheitaan näille ryhmittymille. Hitlerin mukaan kaikkein tärkeintä oli kuitenkin saada kansallinen ajattelu toimimaan, ei niinkään se, missä muodossa kansallinen ajattelu oli. NSDAP oli Hitlerin mukaan oikealla tiellä, sillä se oli muuttamassa kansallista ajattelua käytännöksi.⁷⁴

3.1.2. *Kansallissosialismi, nationalistinen rasismi*

Moderni rasistinen eli rodullinen ajattelu⁷⁵ perustui kahteen oletukseen ihmisistä. Ensinnäkin ihmisten oletettiin jakautuvan biologisten ja geneettisten ominaisuuksien mukaan eri luokkiin, rotuihin, ja toiseksi nämä luokat olivat jollain tavoin poliittisesti tärkeitä. Kansallissosialistien rotuoppi koski erityisesti juutalaisia, jotka katsottiin ala-arvoiseksi ihmisroduksi.⁷⁶ Saksa ei kuitenkaan ollut ainut valtio, jossa antisemitismi yhdistettiin rotuoppeihin 1800-luvun lopulla. "Tieteelliset" perusteet opeille löydettiin sosiaalidarwinismista: evoluution ja luonnonvalinnan lait määräisivät myös eri kansojen kohtalon ja kansojen kesken oli käynnissä olemassaolotaistelu.⁷⁷ 1800-luvun lopulla Saksassa ja muissakin Euroopan maissa julkaistiin paljon antisemitististä kirjallisuutta ja perustettiin useita erilaisia nationalistisia ja antisemitistisiä puolueyhmittymiä.⁷⁸ Nationalismi ja antisemitismi liittyivät siis yhteen. 1900-luvun alun sosiaalidarwinistinen ajattelutapa teki lähtemättömän vaikutuksen johtaviin kansallissosialisteihin ja se oli mukana sekä heidän ideologiassaan että käytännön toiminnassaan. Kansallissosialistien tavoitteena oli saada aikaan rodullisesti puhdas uusi eurooppalainen [saksalainen] yhteiskunta, joka olisi suunniteltu rationaalisesti ja biologisesti.

⁷³ Bracher 1972, s. 22-28, 80-84.

⁷⁴ Broszat 1966, s. 42-47; Hitler, Adolf, Taisteluni. Toinen osa. Kansallissosialistinen liike. Saksan kielestä suomentanut Lauri Hirvensalo. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo 1941, s. 12-14.

⁷⁵ Ensimmäinen yritys tehdä tieteellinen teoria ihmisroduista oli ranskalaisen kreivi Gobineau, jonka mukaan oli olemassa rotujen hierarkia. Valkoihoinen rotu oli roduista kaikkein kehittynein, ja heistä kaikkein korkeimmalla hierarkiassa olivat arjalaiset. Tosin Gobineau mukaan arjalaiset olivat jo degeneroituneet seka-avioliittojen myötä. (Heywood 1992, s. 187). Gobineauista ja muista rotuhygienian teoreetikoista tarkemmin ks. myös

Grebing 1964, s. 8-16.

⁷⁶ Heywood 1992, s. 184-187.

⁷⁷ Bracher 1972, s. 13-15.

⁷⁸ Bracher 1972, s. 39-45; Grebing 1964, s. 16-19.

Tämän vuoksi "asosiaaliset tyypit" oli eristettävä ja mahdollisesti eliminoitava.⁷⁹ Kansallissosialistien mukaan saksalainen rotu oli biologisesti ylivoimainen muihin verrattuna. Rodullinen puhtaus nähtiin kansallisen terveyden ja selviytymisen perustana ja rotujen sekoittuminen oli kaiken yhteiskunnallisen rappeutumisen alkulähde. Juutalaiset olivat alempiroituisia, ja heidän vaikutuksensa Saksan taloudelliseen, poliittiseen ja kulttuurilliseen elämään oli syynä kaikkeen, mikä oli ja on pahaa. Tietoisuus rodullisista siteistä, verisiteistä, oli tärkeää, koska se pitäisi Saksan kansan yhtenäisenä, *Gemeinschaftina*.⁸⁰

3.2. Hitlerin maailmankatsomus, Weltanschauung

Natsi-Saksa henkilöityy useimpien tutkijoiden mukaan Adolf Hitleriin, joka oli hyvin ainutlaatuinen ja edelleen kiistanalainen henkilö⁸¹. Hitlerin varhaisvaiheista on olemassa monenlaisia käsityksiä, etenkin koska hän itse ei niistä puhunut ja pyrki salaamaan vähäisetkin tiedot taustastaan. Tämän tutkimuksen kannalta ei ole relevanttia, millainen lapsuus tai nuoruus Hitlerillä oli tai miksi hänestä tuli se mikä tuli.⁸² Tutkimuksen tarkoituksena ei ole myöskään selvittää, mistä Hitler täsmälleen ajatuksensa sai, vaan mistä myyteistä hän kirjoitti ja puhui. Hitlerillä oli henkilönä kyky ottaa yleisö kuin yleisö omakseen ja natsien propagandakoneisto käytti hänen puhelajhojaan mahdollisimman paljon hyväkseen. Hitleristä itsestäänkin luotiin mahdollisimman ihanteellinen ja suorastaan myyttinen hahmo.⁸³

Esimerkiksi Martin Broszatin mukaan Hitlerille ei ollut niinkään tärkeää ideologian muoto ja koherenssi, vaan se, että ideologia toimi. Hitlerin tavoitteena oli käytännössä luoda tarpeeksi

⁷⁹ Buchheim 1961, s. 40-43.

⁸⁰ Abel 1986, s. 154-155.

⁸¹ Stefan Bergerin mukaan Hitlerin demonisoiminen on vanha ja joidenkin historioitsijoiden edelleen käyttämä tapa selittää "saksalaista katastrofia" (Berger 1997, s. 136). Hitlerin merkitys kansallissosialismille on myös eräs Kolmannen valtakunnan tutkimuksen kiistakysymyksistä. Esimerkiksi Kershawin mukaan Hitlerin merkitystä ei tule vähätellä, sillä hän oli todella tärkeä osa kansallissosialismia (Kershaw 2001, s. 100-102). Tämä käsitys on myös yksi tämän tutkimuksen premisseistä. Tutkimuksen erilaisista suunnista ks. myös Kershaw 2000, s. 69-92.

⁸² Esimerkiksi Walter C. Langerin työryhmän diagnoosin mukaan Hitler oli neuroottinen psykopaatti, mutta hän ei kuitenkaan ollut mielisairas sanan varsinaisessa merkityksessä. Tyypillistä Hitlerin persoonallisuudelle oli kahtiajakautuneisuus: oli olemassa Hitler, vähäpätöinen ja saamaton ihminen ja Führer, Saksan kansan messiaanien johtaja. Langerin työryhmän psykoanalyysi Hitleristä tehtiin alunperin Yhdysvaltain sodanaikaisen Strategian asiain toimiston aloitteesta, ja julkaistiin vuonna 1972 kirjana. (Langer, Walter, C., Adolf Hitler - mies ja myytti. Kirjayhtymä, Helsinki 1973. s. 11-34, 139-142).

vahva liike marxismia vastaan. Itse asiassa hänellä oli vain muutama pysyvä ja vahva idea, joita hän yhä uudestaan toisti puheissaan ja kirjoituksessaan. Kuitenkin kansallissosialistiset ideat olivat Hitlerille "ikuisia totuuksia, joita ei tarvinnut koskaan muuttaa". Broszatin mukaan Hitlerin todellinen idea oli hänen esityksensä vetovoimassa, kampanjametodeissa ja agitaatiossa, joiden avulla NSDAP menestyi.⁸⁴

Hitler ei ollut ainoa ulkosaksalainen, joka suuntasi (kiihko)kansallismielisyytensä Saksaa kohtaan. Useat natsijohtajat olivat kotoisin jostain muualta kuin itse Saksasta tai Preussista.⁸⁵ Nationalisti ja nimenomaan saksalainen nationalisti Hitleristä tuli omien sanojensa mukaan jo koulupoikana.⁸⁶ Ja jo 1920-luvun alussa Hitler onnistui vakuuttamaan müncheniläinen yleisönsä siitä, että kansallissosialistinen puolue oli nationalistisen aktivismin etujoukko.⁸⁷

3.2.1. *Kansallissosialismi, "oikea uskonto"?*

Esimerkiksi Carl-Martin Edsmanin mukaan ideologia voidaan periaatteessa rinnastaa uskontoon, sillä niin ideologian kuin uskonnonkin aineksina ovat uudet ja vanhat myytit. Poliittisten instituutioiden ideologinen oikeuttaminen on erityisen tärkeää silloin kun valta on pienellä eliitillä, jolla ei ole uskonnollista, perinteistä tai karismaattista legitimaatiota.⁸⁸

Hitler itse kirjoitti Taisteluni-teoksessaan kansallissosialismista maailmankatsomuksena⁸⁹. Puolue oli Hitlerin mukaan rajoitettu yksikkö, josta aate ei päässyt nousemaan. Maailmankatsomus sen sijaan oli suvaitsematon eikä voinut tyytyä olemaan puolueena puolueiden rinnalla, vaan vaati ehdotonta tunnustamista samoin kuin koko julkisen elämän

⁸³ Langer 1973, s. 58-65.

⁸⁴ Broszat 1966, s. 50-54, 59-60. Vrt. Hitler, Adolf, Taisteluni. Ensimmäinen osa. Tilinteko. Saksan kielestä suomentanut Lauri Hirvensalo. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo 1941, s. 52.

⁸⁵ Stone 1980, s. 6.

⁸⁶ Hitler 1941a, s. 15

⁸⁷ Broszat 1987, s. 7.

⁸⁸ Edsman, Carl-Martin, The Myth of the State or the State's Religious Legitimation. The Myth of the State, ed. Haralds Biezais. Scripta Instituti Donneriani Aboensis VI. Almqvist & Wiksell, Stockholm 1972, s. 170-185.

muuttamista omien katsantokantojensa mukaiseksi: mitä täydellisemmin kansallissosialismi pääsisi isänmaan ja kansan hallitsijaksi sitä täydellisempi olisi kansan vapaus. Hitler vertasi maailmankatsomustaan uskontoon: kristinuskokaan ei voinut tyytyä vain rakentamaan omaa alttariaan, vaan sen täytyi ryhtyä särkemään pakanallisia alttareita. Jotta maailmankatsomus voisi voittaa, sen tuli poimia *avarasta ajatusmaailmastaan tiettyjä tunnuksia, jotka ovat olemukseltaan ja sisällöltään omiaan kiinnittämään kannattajikseen suuret ihmisjoukot*.⁹⁰ Hitlerin mukaan kansallissosialistinen maailmankatsomus oli siis totaalinen ja sen tuli pyrkiä sellaiseksi, jotta sen tavoitteet voitaisiin saavuttaa ja jotta kansa voitaisiin vapauttaa. Keinoina maailmankatsomuksen esille tuomiseen voitiin käyttää Hitlerin mukaan myös tietoisesti joitain ideologian aspekteja.

Kansallisuustunteen herättäminen eli kansallinen herättäminen oli Hitlerin mukaan äärimmäisen tärkeää. Saamalla kansallinen maailmankatsomus taistelemaan eli saamalla se organisoiduksi kansan yhtenäiseksi käsitykseksi, voisi *kansan polttava toive* muuttua todellisuudeksi. Uusi vapaa valtio voisi siis syntyä ja kansan viholliset voitaisiin voittaa. Hitlerin mukaan huutaminen ja hurraaminen ei riittänyt, vaan koko kansa tuli saada yhtenäiseksi ja terveeksi. Kansan tuli olla ylpeä itsestään. Kansallisen valtion koko sivistys- ja kasvatustoiminnan tuli tähdätä siihen, että se saisi rotuvaiston ja rotutunteen heräämään, sillä veren puhtaus oli välttämätöntä kansakunnan säilymiselle.⁹¹ Saksalla oli siis Hitlerin mukaan polttava tarve herätä saksalaiseksi taistelemaan vihollisiaan vastaan, ja vain kansallissosialistit olivat ymmärtäneet tämän taistelun merkityksen.

Puheissaan Hitler ei niinkään vedonnut suoraan itsensä tai puolueensa puolesta, sillä hänen mukaansa NSDAP teki kaiken vain kansan parhaaksi. Puheissa toistettiin samoja teemoja yhä uudelleen: vuoden 1918 vallankumous oli valtava erehdys, sen johtajat olivat

⁸⁹ Bracherin mukaan Hitlerin *Weltanschauung* rakentui hänen Wienin vuosinaan eikä millään muotoa ollut järjestelmällisen opiskelun tulosta. Hitler luki mielellään erilaisia pamfletteja ja aikakauslehtiä, joiden tieteellisyys oli hyvin kyseenalaista, ja joiden yleisimpinä trendeinä olivat arjalainen kuningasrotu, antisemitismi ja saksalainen äärinationalismi. (Bracher 1972, s. 61-62). Vrt. Maser 1966, s. 72-81. Maserin mukaan Hitler oli lukenut hyvin paljon kirjallisuutta mutta ei kovinkaan valikoidusti.

⁹⁰ Hitler 1941b, s. 103, 108, 250.

⁹¹ Hitler 1941b, s. 11-20, 71-72.

rintamakarkureita, pasifisteja ja pettureita⁹². Tasavalta oli syyllinen kaikkeen pahaan Saksassa kuten esimerkiksi nälkään, inflaatioon ja työttömyyteen. Weimarin tasavalta oli viemässä Saksaa orjuuteen ja tuhoamassa Saksan kansallisen kunnian. Hitlerin puheiden kliimaksi oli useimmiten samanlainen: asiat, joita kaikki saksalaiset halusivat, olivat "punaisen hirviön" [bolsevismin] tuhoaminen, Versailles`n häpeärauhan kumoaminen ja vahvan saksalaisen valtion palauttaminen eli todellisen *Volkstaat*in uudelleen perustaminen. Kaikki tämä saavutettaisiin kansallissosialismin avulla. Saksa ei tarvinnut parlamentaarisia johtajia, vaan yhden johtajan.⁹³

Bracherin mukaan kansallissosialismi ja sen ideat olivat Hitlerille keinoja päästä valtaan ja hallitsemaan saksalaisia massoja. *Der Führer* oli todellinen karismaattinen johtaja [Max Weberin teorioiden mukaan] hierarkian huippu. Hitler nostettiin jalustalle, jolla häntä palvottiin. Johtajanpalvonta olikin eräs natsipropagandan suurimmista valteista; se ei luvannut vain voittoa ja kunniaa koko kansalle, mutta myös pelastusta ja turvallisuutta sille.⁹⁴ Kansallissosialistisesta puolueesta tehtiin suorastaan uskonnollinen liike, jossa käytettiin taitavasti psykologiaa ja propagandaa. Hitler johti puolueen organisaatiota, suuntaa, taktiikkaa ja koko liikettä. Hitler oli uuden elämän ilmentymä, kansallisen yhteisön inkarnaatio ja intuiutionsa ja johtajakykyjensä vuoksi täysin erehtymätön. Hitler oli "Jumalan lähettämä" johtaja kansalleen.⁹⁵

⁹² Nk. tikarinpistolegendaan mukaan Saksa ei suinkaan ollut häviöllä ensimmäisessä maailmansodassa, vaan Saksan pettivät kotirintamalla olleet: Saksassa 1918 puhjennut vallankumous oli siis pakottanut voittamattoman armeijan polvilleen. Weimarin tasavalta oli näin laittomasti syntynyt. (Broszat 1987, s. 43).

⁹³ Abel 1986, s. 65-66.

⁹⁴ Bracher 1972, s. 86, 97, 148; Grebing 1964, s. 71-72. Myös Kershawin mukaan Hitler oli karismaattinen johtaja (Kershaw 2001, s. 101).

⁹⁵ Bracher 1972, s. 148.

3.2.2. Vahva johtaja vastauksena demokratian ongelmiin

Kansallissosialistien ajamaa äärinationalismia [ja antisemitismiiä] auttoi siis ajan ideologinen ilmapiiri Saksassa erityisesti 1900-luvun alussa. Vuonna 1914 alkanut ensimmäinen maailmansota oli kokemus, joka yhdisti kansaa taisteluun oman maan puolesta. Suuri osa Saksan kansasta ei hyväksynyt Weimarin tasavallan neuvottelemaa Versailles`n rauhansopimusta vuonna 1919; Saksan olisi pitänyt olla maailmanvalta eikä sodan hävinnyt osapuoli, joka joutui maksamaan raskaasti tappiostaan ja joka jopa miehitetiin osittain. Oikeiston radikaaleja liikkeitä katsottiin usein sormien läpi, esimerkiksi Hitlerin sai hyvin lyhyen tuomion vallankaappausyrityksestään. Saksassa toimi useita paramilitaarisia järjestöjä. Oikeisto-opposition keksintöä oli esimerkiksi se, että tasavallan, jonka värit olivat musta, punainen ja kultainen, olivat muodostaneet marxistit (punainen), juutalaiset kapitalistit (kultainen) ja internaaliset klerikaali-katoliset (musta). Viha Weimarin tasavaltaa kohtaan auttoi natsuja nousemaan valtaan.⁹⁶

Yhteiskunnallisten kriisien vuoksi saksalaiset kaipasivat turvallisuutta ja järjestystä, auktoriteetteja ja sankareita, joita ei ollut enää ollut Saksassa monarkian kukistumisen jälkeen. Tavallinen saksalainen ei vastustanut hierarkian ja alistussuhteiden paluuta Saksan hallintoon; oli helpompaa kun vastuu oli jollakin toisella.⁹⁷ Weimarin tasavaltaa ja demokratiaa pidettiin syyllisenä kaikkiin Saksan vuoden 1918 jälkeisiin kriiseihin. Traditionaalisesti Saksaa oli hallittu autoritaarisesti ja puolueet ja niiden ideologiat eivät olleet kovin kehittyneitä. Parlamentaarin hallinto ei toiminut Saksassa vielä 1900-luvun alussa.⁹⁸ Ajan uudet ideat itse asiassa auttoivat kansallissosialisteja: toisaalta uneksittiin valtiosta, joka perustuisi luonnonvalintaan ja toisena unelmana oli työläisten valtio.⁹⁹ Hitlerin vallan alkua kuvaa sana kansallinen herääminen¹⁰⁰: demokratian periaatteiden loukkaaminen ei merkinnyt mitään niin kauan kuin se palveli kansallisia päämääriä.¹⁰¹ Fasismi vastusti tasa-arvoa, sillä fasisteja kiehtoi ajatus ylivoimaisesta ja kyseenalaistamattomasta johtajasta. Kansallissosialismi oli

⁹⁶ Broszat 1987, s. 42-50; Kershaw 2001, s. 100-104.

⁹⁷ Abel 1986, s. 150-151; Bracher 1972, s. 92.

⁹⁸ Bracher 1972, s. 46.

⁹⁹ Buchheim 1961, s. 55-56.

¹⁰⁰ Hitler kehotti useissa puheissaan Saksan kansaa heräämään, *Deutschland Erwache!*

¹⁰¹ Buchheim 1961, s. 5-7.

sekä elitistinen että patriarkaalinen aate: sen ideat perustuivat siihen, että eliitin hallinto oli väistämätöntä ja luonnollista. Ihmiset syntyivät epätasa-arvoisina.¹⁰²

Kolmannessa valtakunnassa kansallissosialistien valtaketjun varmisti toisessa päässä koko kansan alistuminen hierarkiaan ja toisessa päässä johtaja, jolla oli korkein valta ja vastuu kaikesta. Johtaja suunnitteli toiminnan suunnat, jotka hänen alaisensa toteuttivat yksityiskohtaisesti. Johtajalla saattoi olla neuvonantajia, mutta lopullinen päätösvalta oli yksin hänellä. Ei ollut olemassa yhteistä järjestöä tai parlamenttia, jota olisi voitu syyttää johtajan virheistä; johtaja oli yksin vastuussa suoraan kansalle, joka oli valtuuttanut hänet johtamaan. Kansallissosialistien mukaan tämä oli todellista demokratiaa: ei enemmistövaltaa, joka heidän mukaansa johti vastuuttomuuteen.¹⁰³ Sen jälkeen kun Hitler oli nimittänyt itsensä Saksan valtion päämieheksi elokuussa 1934, ei ollut käytännössä olemassa muuta poliittista tai laillista valtaa kuin hänen oma valtansa.¹⁰⁴

¹⁰² Heywood 1992, s. 177-178.

¹⁰³ Abel 1986, s. 147-148.

¹⁰⁴ Buchheim 1961, s. 15-19.

4. HITLERIN MYYTIT

Hitler oli syntynyt puhujaksi: hän tiesi kuinka saada yleisö syttymään ja kuinka pitää se otteessaan. Puheissaan hän esimerkiksi nolasi vastustajansa tehokkaasti ja kehotti kuulijoitaan taisteluun kansan vihollisia vastaan sekä puhui ylistävästi kansallisesta ylpeydestä ja uskosta Saksan suuruuteen. Hän saattoi puhua esimerkiksi kansan uudelleen syntymisestä suorastaan uskonnollisella päätöksellä. Jopa vastustajien täytyi tunnustaa hänen messiaaninen voimansa ja dynamiikkansa, mikä toi hänelle myös rahoittajia ja tukijoita.¹⁰⁵

Useimmiten Hitlerin puheiden ja kirjoitusten aihe vuosina 1928-30 löytyi jostain päivän poliittisesta kysymyksestä, kuten esimerkiksi Dawesin sopimuksesta¹⁰⁶ tai muusta vastaavasta aiheesta. Mutta selkeästi "lämmettyään" Hitler siirtyi puhumaan lempiaiheistaan eli bolsevismin kauhistuksesta, juutalaisten ala-arvoisuudesta tai Weimarin tasavallan mädännäisyydestä ja marraskuun rikollisista. Saksan kansallisen ylpeyden palauttaminen ja Saksan loistava tulevaisuus olivat myös hänen suosituimpia teemojaan. Puheet olivat tyyliltään suorastaan hypnoottisia ja niissä oli paljon suggestiivisia toistoja. Hitlerin ideologian yhtenäisin esitys löytyy kuitenkin Taisteluni-teoksesta¹⁰⁷, josta löytyvät myös useimmat Hitlerin myöhemminkin käyttämistä myyteistä.

4.1. Ein Volk, arjalainen sankarirotu

Taisteluni -teoksessa Hitler kirjoitti, että todellisille kansallissosialisteille oli olemassa vain yksi oppi: kansa ja isänmaa. Taistelun päämääränä oli *oman rodun ja oman kansan olemassaolon ja lisääntymisen turvaaminen, sen lasten elättäminen ja sen veren puhtaanapito, isänmaan vapaus ja riippumattomuus, jotta kansa voisi kypsyä täyttämään*

¹⁰⁵ Broszat 1987, s. 2-3.

¹⁰⁶ Dawesin sopimus, kuten nk. Youngplan olivat sopimuksia Saksan sotakorvausten maksuista liittoutuneille (Falter 1991, s. 28).

¹⁰⁷ Hitlerin puheisiin verrattuna Taisteluni-teos voi olla pettymys lukijalleen, sillä se ei ole osoitus Hitlerin kirjallisista kyvyistä. Eri teemoja käsitellään useassa eri kohdassa ja teoksen jäsentely ei ole kovinkaan looginen tai johdonmukainen.

myös maailmankaikkeuden Luojan sille osoittaman kutsumuksen.¹⁰⁸ Hitler korosti myös puheissaan liikkeen päämääränä kansaa ja isänmaata eli liikkeen tavoitteena oli kansan sisäisen ja ulkoisen yhtenäisyyden, kunnian ja vapauden palauttaminen, kansan elinmahdollisuuksien varmistaminen sekä kansan elanto. Tienä näiden tavoitteiden saavuttamiseen oli taistelu. Kansan voima ei ollut monarkiassa, tieteessä, rauhassa tai muussa sellaisessa, vaan kansassa itsessään, sen lihassa ja veressä.¹⁰⁹ Olennaisinta oli kansan saksalaisuus eikä sen uskonto tai poliittinen kanta, vaan aito saksalaisuus.¹¹⁰

4.1.1. Alkuperäinen arjalaisuus

Erilaiset kosmiset myytit kertovat yleensä kosmoksesta¹¹¹ eli maailman järjestyksestä. Kosmisia myyttejä ovat myytit maailman luomisesta (*creation*), ihmiskunnan syntiinlankeemuksesta (*fall*), tulvista tai muista katastrofeista (*flood*), kuolemanjälkeisestä elämästä (*afterlife*) ja maailmanlopusta (*apocalypse*). Esimerkiksi erilaiset luomismyytit voivat antaa kehyksen tai selityksen elämälle, syntiinlankeemukseen liittyvät myytit voivat selittää jotain epätoivottua asiantilaa ja tulvamyytit voivat puolestaan olla eräänlaisia puhdistautumiseen tai uhraamiseen liittyviä myyttejä. Kuolemanjälkeiseen elämään ja maailmanloppuun liittyvissä myyteissä korostetaan usein ihmisen tietoisuuden kuolemattomuutta.¹¹² Jokaisella kulttuurilla, yhteisöllä ja poliittisella järjestelmälläkin on omat selityksensä, myyttinsä, perustamisestaan.¹¹³

¹⁰⁸ Hitler 1941a, s. 247.

¹⁰⁹ Esimerkiksi Hitler 21.9.1928, *Das Ende des Völkerbunds-Schwindels*. Rede auf NSDAP -Versammlung in München. RSA III/1, Dok. 27, s. 110; Hitler 24.2.1930, *10 Jahre Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*. Rede auf NSDAP -Versammlung in München. RSA III/3, Dok. 20, s. 105-107.

¹¹⁰ *Zuerst bin ich Deutscher!* on lause, joka toistuu Hitlerin puheissa yhä uudelleen. Esimerkiksi Hitler 20.11.1928, *Nicht schöne Wörter sondern Taten*. Rede auf NSDAP -Versammlung in München. RSA III/1, 1Dok. 52, s. 251.

¹¹¹ Kosmos tarkoittaa valmiiksi luotua, järjestäytyntä maailmankaikkeutta, kaaoksen, maailmankaikkeuden järjestymistä edeltävän jäsentymättömän olotilan vastakohtaa (Honko 1980, s. 17, 19).

¹¹² Leeming 1990, s. 13.

¹¹³ Schöpflin 1997, s. 33.

Uskontotutkija Mircea Elidaen¹¹⁴ mukaan alkuperämyytit eli luomismyytit kertovat, miten jokin asia tuli olevalle ja muutti maailmaa tavalla tai toisella. Absoluuttisena alkuna kaikelle on maailmansynty. Jo arkaaisissa yhteiskunnissa paluu alkuperään oli tärkeää, sillä kun tunsi jonkin ilmiön alkuperän, ilmiötä voitiin kontrolloida ja manipuloida tahdon voimalla. Profaanista eli maallisesta ajasta voitiin palata ajassa takaisin pyhään aikaan esimerkiksi rituaalin avulla. Samalla tavalla esimerkiksi reformaatio oli aikoinaan paluuta takaisin alkuperäiseen Raamatun tekstiin. Alkuperämyyttiin voi liittyä kaipuu aatelisiin, jaloihin juuriin, jotka sijaitsivat esimerkiksi antiikin ajassa. Halu palata takaisin johonkin puhtaaseen ja alkuperäiseen voi selittää myös rasistista arjalaismyyttiä, joka ajoittain nousi esiin länsimaissa ja erityisesti Saksassa. Arjalainen oli esimerkillinen malli ja menneisyyden sankari jota tuli matkia, jotta saavutettaisiin jälleen rodullinen puhtaus, fyysinen voimakkuus, aatelisuus ja herooinen etiikka. Arjalainen oli kotoisin suuresta ja mahtavasta alusta.¹¹⁵

Todellisuudessa melko pieni prosentti saksalaisista vastasi ulkonäöltään arjalaista rotua ja vielä vähemmän Hitler itse. Arjalaisen biologis-rodulliset tunnuspiirteet olivat vaaleus, pitkäkasvuisuus, pitkäkalloisuus, kapeapiirteisyys ja sinisilmäisyys, lisäksi arjalaisella oli selväpiirteinen leuka, pieni nenä sekä vaaleanpunertava iho. Kansallissosialisteille rotu ei kuitenkaan ollut pelkästään ulkonäkökysymys, vaan sitä tärkeämpi oli ihmisen subjektiivinen tietoisuus rodullisuudesta eli nk. rotusieluisuus.¹¹⁶

Hitlerin rotuopin mukaan ihmiskunta voitiin jakaa kolmeen lajiin: kulttuurinperustajiin, kulttuurinkannattajiin ja kulttuurinhävittäjiin. Arjalaiset olivat luova kulttuurinperustajarotu. Historian kuluessa arjalaiset heimot olivat kukistaneet vieraita kansoja ja kehittäneet ja luoneet muutamassa vuosituhannessa - jopa vain muutamassa vuosisadassa - loistavia kulttuureja. Arjalaiset olivat aina alistaneet alemmat rodut valtaansa ja tällä tavoin suoneet niille osan, joka ehkä oli jopa parempi kuin heidän entinen nk. vapautensa. Mutta koska

¹¹⁴ Ivan Strenskin mukaan Elidaen käsitys myytistä on eksistentiaalinen: luomiskertomukset selittävät kuinka jokin tulee olevalle, ja myytti palvelee ihmisen kosmisen orientoitumisen tarpeita; ihmisellä on paikka maailmassa. Myytit ovat Strenskin mukaan syntyneet kun ihminen on etsinyt eksistentiaalista orientaatiota. (Strenski 1987, s. 74-75).

Elidae korostaa alkuperämyytin eli luomismyytin tärkeyttä tutkimuksessaan. Laurence Coupen mukaan tulisi muistaa, että yksi myytti voi olla paradigma ja yksi myytti voi toimia paradigmana kokonaiselle mytologialle, mutta ei ole olemassa yhtä ainuttakaan paradigmaa. (Coupe 1997, s. 5).

¹¹⁵ Elidae 1975, 21-22, 36-37, 92, 183.

¹¹⁶ Grebing 1964, s. 64-65.

valloittajat olivat aina lopulta alkaneet rikkoa veren puhtaanapitosäädöksiä vastaan, he olivat tehneet lopun olemassaolostaan ja heidät karkotettiin paratiisistaan.¹¹⁷ Arjalaiset olivat siis Hitlerin mukaan ainutlaatuinen ja alkuperäinen kuningasrotu. Sekaantuminen toisiin rotuihin oli arjalaisten syntiinlankeemus, syy siihen miksi he, saksalaiset, eivät sillä hetkellä olleet johtajakansaa.

Hitlerin mukaan maailmassa ei elänyt 1700 miljoonaa ihmistä, vaan tietty määrä arjalaisia ja tietty määrä kiinalaisia, neekereitä ja niin edelleen. Ihmiset täytyi luokitella heidän arvonsa mukaisesti, koska luonto ei ollut jakanut kaikille ihmisille yhtä paljon. Saksan tulevan aseman vuoksi ajatukset olemassaolotaistelusta, yhteisestä verestä ja johtajaperiaatteesta tuli ottaa huomioon kaikessa toiminnassa. Millään muulla kansalla ei ollut niin suurta oikeutta elää Euroopassa kuin saksalaisilla, sillä he olivat eurooppalaisen kulttuurin synnyttäjiä. Saksalaiset olivat persoonallisilta ominaisuuksiltaan kaikkein arvokkaimpia ihmisiä; merkittävimmät tiedemiehet, taiteilijat ja säveltäjät olivat saksalaisia. Millään muulla kansalla ei myöskään ollut niin suurta taisteluvaistoa, josta maailmansota oli viimeisimpänä todistuksena.¹¹⁸ Hitlerin mukaan arjalaiset eli saksalaiset olivat siis kaikin tavoin kaikkein parhaimpia ihmisiä ja he olivat luonnollisesti muita kansoja korkeammalla. Saksalaiset olivat luoneet eurooppalaisen kulttuurin.

Hitler piti rotuoppiaan absoluuttisena totuutena, joka johtui luonnon laeista: luonnossa kaksi eri lajin edustajaa eivät parituneet keskenään eikä luonto suosinut sekarotuisia. Jos vahvempi ja heikompi rotu saivat keskenään jälkeläisen, sen ominaisuudet tulivat olemaan molempien vanhempien väliltä, ja se tuli myöhemmin häviämään olemassaolotaistelussa. Jokaisen rodunristeytymisen tulos oli ylempään rodun tason aleneminen, ruumiillinen ja henkinen taantuminen sekä samalla hitaan mutta varmasti edistyvän sairauden alku. Näin luonnonlakien vastaisuus johti ihmisen omaan tuhoon. Luonto rankaisi ihmistä lakiensa rikkomisesta. Hitlerin mukaan kaikki suuret kulttuurit olivat aikoinaan tuhoutuneet, koska rodut olivat sekoittuneet ja kuolleet verenmyrkytykseen.¹¹⁹ Rodullinen puhtaus eli alkuperäisen rodun säilyttäminen oli Hitlerin mukaan siis olennainen osa kansojen elämää eli

¹¹⁷ Hitler 1941a, s. 336, 338, 343.

¹¹⁸ Hitler 18.9.1928, *Ein Kampf um Deutschlands Zukunft*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Dresden.

1RSA III/1, Dok. 26, s. 88-90, 96.

¹¹⁹ Hitler 1941a, s. 329-332, 335; Hitler 1941b, s. 37-40.

olemassaolotaistelua. Taistelussa vain vahvin tulisi voittamaan, ja rotu pystyi olemaan vahva vain olemalla puhdas.

Hitlerin mukaan puhtaan rodun säilyttäminen ja vaaliminen oli kansallisen valtion tehtävä, sillä vahva valtio tarvitsi terveitä ja puhtaita kansalaisia. Valtion piti myös tietoisesti jalostaa kansaansa. Sairaat ja heikot ihmiset eivät saaneet lisääntyä, mutta hedelmällisten terveiden yksilöiden lisääntymistä ei saanut rajoittaa.¹²⁰ Myös vuoden 1930 puheissa kansan kohtalon ratkaisivat kaksi asiaa, rodun laatu ja elintila. Saksan kansan rodullinen terveys ratkaisisi kansan tulevan henkisen ja kulttuurillisen kehityksen.¹²¹

Saksan kansa oli siis Hitlerin mukaan alkuperäinen rotu, joka oli aina ollut olemassa, joka loi kulttuureja ja jolle kuului luonnollisesti korkeampi asema kansojen hierarkiassa. Ajatukseen alkuperäisestä rodusta liittyi myös olemassaolotaistelu: varmistamalla rodullinen puhtaus varmistettaisiin kansan menestys taistelussa. Rodun puhdas lisääntyminen taattaisiin myös antamalla sille tarpeeksi elintilaa, ja kansallisen valtion tuli varmistaa se, että rotu pystyi kehittymään puhtaana.

4.1.2. *Arjalainen valittu kansa*

Schöpflinin mukaan yhteisöihin kuten esimerkiksi kansaan tai kansallisuuteen liittyvistä myyteistä hyvin tyypillinen on se, että kansa on jollain tapaa valittu. Kansalla on jokin yhteinen ja suuri tehtävä, joka on sille annettu joko Jumalan tai historian toimesta. Tehtävä on annettu juuri tälle kansalle, koska sillä on joitakin ainutlaatuisia ominaisuuksia, hyveitä.¹²² Hitlerin mukaan arjalaisen rodun ylivoimaisuuden syynä oli se, että arjalaiset olivat valmiita uhraamaan itsensä toisten puolesta ja antamaan kaikki kykynsä yhteisön käyttöön. Arjalaisten itsesäilytysvaisto oli kehittynyt jalompaan muotoon kuin alempien rotujen itsesäilytysvaisto, jota Hitler nimitti itsekkyydeksi. Oman minän tarpeiden ohittaminen yhteisön hyväksi oli Hitlerin mukaan kaiken inhimillisen kulttuurin edellytys ja ainoastaan sen kautta saattoivat syntyä ihmiskunnan suuret työt. Erotukseksi itsekkyydestä tätä toimintatapaa voitiin nimittää

¹²⁰ Hitler 1941b, s. 42-48.

¹²¹ Hitler 16.6.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Wersau. RSA III/3, Dok. 60, s. 230.

idealismiksi tai ihanteellisuudeksi, joka oli Hitlerin mukaan mitä puhtainta ja syvintä tietoa.¹²³ Arjalaisella rodulla oli siis Hitlerin mukaan ainutlaatuisia hyveitä, jotka nostivat arjalaiset muiden rotujen yläpuolelle.

Arjalaisella rodulla oli Hitlerin mukaan myös suuri tehtävä historiassa: tunnistaa todellinen vihollisensa ja taistella sitä vastaan. Kamppailua ei siis tullut kohdistaa toisia arjalaisia kansoja, kuten esimerkiksi englantilaisia vastaan. *Juutalainen ja marxilainen maailmanvalta* oli ihmiskunnan perivihollinen, ja voittamalla taistelun heitä vastaan arjalaiset saavuttaisivat loisteliaan tulevaisuuden ja voisivat johdattaa muutkin arjalaiset kansat ihmiskunnan pelastukseen.¹²⁴

Kansallisuuteen liittyvänä yhdistävänä myyttinä voi olla myös myytti sukulaisuudesta ja jaetusta perimästä, joka erottaa tietyn kansan muista kansoista. Yhteinen veri yhdistää kansaa.¹²⁵ Hitlerin mukaan kaikki saksalaiset olivat samaa verta, saksalaisten keskuudessa ei ollut luokkia, oli vain yksi rotu.¹²⁶ Saksalaistamisesta sen sijaan oli olemassa vääriä käsityksiä, sillä saksalainen pystyi olemaan saksalainen vain veren välityksellä: kansallisuus ei riippunut Hitlerin mukaan kielestä vaan rodusta. Jopa suursaksalais-liikkeellä oli ollut väärä käsitys saksalaisuudesta. Vain maata voitiin Hitlerin mukaan saksalaistaa, ei kansaa.¹²⁷ Rotu oli siis Hitlerin mukaan kaikkia saksalaisia yhdistävä tekijä.

Kansallisuuteen ja myyttiin valitusta kansasta liittyvät usein myös myytit kansan kärsimyksestä ja lunastuksesta: kansa kärsii, koska se on tehnyt syntiä, joka sen tulee sovittaa. Sovittamalla syntinsä kansa voi tulla lunastetuksi, so. päästä paratiisiin, tai se voi jopa lunastaa koko maailman. Kansan rooli on tämän myytin kristillisen version mukaan oltava fatalistinen ja passiivinen; kärsimykseen on olemassa moraalinen syy.¹²⁸ Hitlerille Saksan kansan kärsimykseen oli olemassa syyllisiä, joita vastaan tuli taistella. Jo ensimmäisistä puheistaan lähtien Hitler puhui Saksan alennustilasta, orjuudesta, johon ne vieraat valtat, jotka

¹²² Schöpflin 1997, s. 31.

¹²³ Hitler 1941a, s. 344-347.

¹²⁴ Hitler 1941b, s. 324-325.

¹²⁵ Schöpflin 1997, s. 34-35.

¹²⁶ Hitler 13.6.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Leipzig. RSA III/3, Dok. 59, s. 228.

¹²⁷ Hitler 1941b, s. 24-26.

¹²⁸ Schöpflin 1997, s. 29.

johtivat Saksaa, olivat sen syösseet.¹²⁹ Syyllisiä Saksan kansan kärsimykseen olivat niin juutalaiset, marxistit, Weimarin tasavallan ja demokratian kannattajat kuin kaikki muutkin kansallissosialismin viholliset, ja Hitlerin keinot kansan lunastukseen eivät olleet niinkään kristillisten ihanteiden mukaisia. Näitä teemoja käsitellään tarkemmin myöhemmissä luvuissa.

Vuosien 1928-30 puheissaan ja kirjoituksissaan Hitler ei mainitse alkuperäistä arjalaisuutta tai saksalaisia valittuna kansana kovinkaan usein, toisin kuin Taisteluni-teoksessaan, jonka pääteemoja edellä mainitut myytit ovat. Sen sijaan Saksan kansan yhteinen veri oli hyvin yleinen puheiden aihe. Vuoden 1930 vaalipuheissaan (ks. Taulukko 3, s. 68) Hitler keskittyi puhumaan kansallissosialismista koko kansan yhdistäjänä ja maailmankatsomuksesta, joka voisi olla kaikille yhteinen.¹³⁰ Yksi maininta arjalaisuudesta kuitenkin löytyy 10.8.1930 Kielissä pidetystä puheesta, jossa hän puhui arjalaisten erinomaisuudesta ja sanoi, että kansallisuutensa tiedostaminen antaa kansalle voimaa.¹³¹ Vaalipuheissa kansallissosialismi koko kansan liikkeenä lienee luonnollinen teema, sillä Hitlerin tavoitteena oli tehdä kansallissosialismista koko kansan maailmankatsomus.

Saksalaiset olivat siis Hitlerin mukaan valittu kansa, koska sillä oli ainutlaatuisia hyveitä ja suuri tehtävä: nostaa Saksan kansa takaisin sille kuuluvaan johtavaan asemaan kansojen keskuudessa ja johdattaa muutkin arjalaiset kansat oikealle tielle. Saksan kansaa yhdisti yhteinen veri, rotu, ja yhteinen kärsimys Weimarin tasavallassa.

¹²⁹ Abel 1986, s. 65-66.

¹³⁰ Ks. esimerkiksi Hitler 7.9.1930, *Das Volk steht auf, der Sturm bricht los!* Rede auf NSDAP -Versammlung in Nürnberg. RSA III/3, Dok. 107, s. 387-389.

¹³¹ Hitler 10.8.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Kiel. RSA III/3, Dok. 86, s. 318-319.

4.1.3. Saksan kansan viholliset, juutalainen rotu ja bolshevismi

Laurence Coupen mukaan myyttien eräs piirre on niiden täydellisyys: myyteillä voidaan muodostaa täydellinen ihannekuva jostakin asiasta mutta myös täydellinen syntipukki johonkin asiaan.¹³² Myyttien avulla voidaan esimerkiksi kertoa syy siihen, miksi jokin yhteisö on kokenut tappion jossakin asiassa: esimerkiksi "tulva on tapahtunut, koska joen jumala on vihainen". Myytti voi tarjota selityksen, joka tyydyttää koko yhteisöä. Poliittinen eliitti voi käyttää myyttejä myös tietoisesti. Esimerkkejä tällaisista myyteistä ovat erilaiset salaliitto- ja syntipukkiteoriat.¹³³

Länsimaissa antisemitismia on ollut olemassa kautta aikojen ja yleensä se nousee esille kriisien aikana. Juutalaiset ovat kautta historian olleet hyvä syntipukki mihin tahansa pahaan. Kristityille juutalaisten suurin synti on lienee ollut Jeesuksen ristiinnaulitseminen. Modernin antisemitismin taustalla oli pseudotieteellisten rotuoppien eli juutalaisen rodun aliarvoisuuden lisäksi muitakin oletuksia. Juutalaisten katsottiin hyötyvän kaikkein eniten kapitalismista; stereotyyppi juutalainen oli rikas liikemies. Juutalaiset nähtiin myös marxismin ja sosialismin esitaistelijoina ja uskottiin, että oli olemassa maailmanlaajuinen juutalaisten salaliitto, jolla he pyrkivät valtaan. Juutalaisten uskottiin myös demoralisoivan [saksalaista] kulttuuria, jos he pääsisivät sulautumaan siihen.¹³⁴

Hitlerin mukaan juutalaiset olivat arjalaisen rodun jyrkin vastakohta. Juutalaisilla ei ollut koskaan ollut omaa kulttuuria ja heidän henkisen työskentelynsä perusteet olivat aina olleet toisten antamia. Juutalaiset olivat Hitlerin mukaan täysin itsekäs rotu eikä heidän valtiollaan ollut alueellisia rajoja. Tietyn valtioalueen muodostuminen edellyttää aina *valtiorodun* ihanteellista ajattelutapaa ja erityisesti oikeaa työn käsitteen ymmärtämistä, mitä juutalaisilla ei ollut koskaan ollut. Juutalaiset olivat aina olleet *loisia toisten kansojen ruumiissa*, ja missä he esiintyivät, isäntäkansa alkoi kärsimään ja kuolemaan ennemmin tai myöhemmin.¹³⁵ Hitlerin mukaan juutalaiset olivat tuomittuja kohtaloonsa, sillä juutalaisuus oli pysyvä piirre:

¹³² Coupe 1997, s. 8. Muita myyteille tyypillisiä piirteitä ovat Coupen mukaan se, että myytti voi toimia paradigmana, mutta ei ole olemassa yhtä ainutta paradigmaa (vrt. Elidae 1975) ja että myytti voi näyttää ihmiselle toisen olemassaolon mahdollisuuden, toisen maailman (s. 5-9).

¹³³ Schöpflin 1997, s. 25.

¹³⁴ Bracher 1972, s. 34-39.

¹³⁵ Hitler 1941a, s. 348-351, 354.

juutalaisen täytyi pysyä juutalaisena.¹³⁶ Juutalaiset olivat siis kulttuurinhävittäjärotu ja koko maailman ja erityisesti arjalaisen rodun perivihollinen.

Hitlerillä oli myös salaliittoteoria juutalaisista Taisteluni-teoksessaan: ensimmäistä maailmansotaa edeltävä kolmiliitto oli ollut Saksalle tuhoisa, mutta Saksa oli ajettu tähän liittoon, sillä käymällä Saksan kimppuun saatettiin hyötyä romahtamaisillaan olevasta Itävallasta. Erityisesti *kansainvälinen juutalainen maailmanrahavalta* tarvitsi tätä keinoa toteuttaakseen suunnitelmansa Saksan tuhoamisesta ja alistamisesta finanssivalvontaan. Juutalaiset olivat vallankumouksen takana [vuoden 1918/1919 vallankumouksen], sen todellisia järjestäjiä ja he olivat houkutelleen vallankumousta kannattaneet saksalaiset harhaan. Juutalaiset olivat myös juuri sillä hetkellä yllyttämässä muita valtioita Saksan tuhoamiseen.¹³⁷ Juutalaiset olivat siis Hitlerin mukaan muodostaneet maailmanlaajuisen salaliiton, rahakapitalistien salaliiton, joka tähtäsi Saksan kansan tuhoamiseen sekä taloudellisesti että henkisesti.

Hitlerin vuosien 1928-30 puheista ja kirjoituksista päätelleen juutalaisten ala-arvoisuuden tiedostaminen ja heitä vastaan taisteleva oli saksalaisen kulttuurin, arjalaisten elinehto, sillä juutalaiset olivat veren, rodun ja kulttuurin saastuttajia.¹³⁸ Sinänsä juutalaisten maailmanherruuden tavoittelu oli Hitlerin mukaan luonnollista, sillä kaikki ihmiset taistelivat olemassaolostaan. Juutalaisten keinot, kuten veren myrkyttäminen, sen sijaan eivät olleet luonnollisia.¹³⁹ Juutalaiset siis kävivät olemassaolotaistelua väärillä ja luonnottomilla keinoilla toisin kuin ihanteelliset arjalaiset.

Hitler kertoi Taisteluni-teoksessaan suhtautuneensa aluksi juutalaisuuteen [kuten sosiaalidemokratiaankin] neutraalisti, kunnes hän joutui käymään läpi ehkä kaikkein

¹³⁶ Grebing 1964, s. 67-68; Hitler 24.2.1930, *10 Jahre Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*. Rede auf NSDAP -Versammlung in München. RSA III/3, Dok. 20, s. 105.

¹³⁷ Hitler 1941a, s. 173-174; Hitler 1941b, s. 186, 302.

¹³⁸ Esimerkiksi Hitler 31.8.1928, Rede auf Generalmitgliederversammlung der NSDAP/NSDAV e. V. In München. RSA III/1, Dok. 13, s. 43-44; Hitler 10.10.1928, Rede auf NSDAP-Versammlung in München. RSA III/1,

1Dok. 32, s. 136, 143.

¹³⁹ Hitler 15.3.1929, *Wir und die Reichswehr - Unsere Antwort an Seeck und Gessler*. Rede auf NSDAP 1-Versammlung in München. RSA III/2, Dok. 6, s. 58-59.

vaikeimman asennemuutoksensa, jossa hänen järkensä voitti tunteen. Ensinnäkin Hitlerin mukaan kaikki juutalaiset kannattivat nk. sionistista liikettä. Toiseksi juutalaiset eivät olleet siveellisesti tai muutenkaan lainkaan puhtaita vaan päinvastoin, ja kolmanneksi juutalaiset edustivat kaikkea sitä, mikä oli mätää yhteiskunnallisessa elämässä ja kulttuurissa. Ehkä kaikkein raskauttavinta oli kuitenkin se, että juutalaiset olivat sosiaalidemokraattien johtajia. *Juutalainen marxilaisuuden oppi hylkää luonnon ylimyksellisen periaatteen ja asettaa voiman ja lujouden ikuisen etuoikeuden tilalle lukumäärän, suuret joukot ja sen kuolleen painon. Se niin ollen kiistää ihmiseltä henkilön, persoonan arvon, kiistää kansallisuuden ja rodun merkityksen ja riistää siten ihmiskunnalta sen olemassaolon ja kulttuurin edellytykset. Maailmankaikkeuden perustana se tekisi lopun kaikesta ihmiselle ajatuksellisesti käsitettävästä järjestyksestä.* Hitlerin mukaan puolustautuessaan juutalaisuutta vastaan hän toimi Herran työn puolesta.¹⁴⁰ Juutalaiset olivat siis Hitlerin mukaan saastaisia ja juutalainen marxismin oppi rikkoi luonnon lakeja vastaan ja oli siksi viemässä ihmiskuntaa perikatoon.

Hitler kertoi nähneensä jo Wienin vuosinaan, mitä kaikkea paha sosiaalidemokratia teki kansalle. Omien sanojensa mukaan hän lähestyi marxilaisuutta aluksi uteliaana ja puolueettomana, mutta otettuaan selvää tämän ideologian ytimestä Hitler *kauhistui siitä terrorista ja tavoista, joilla kansaa johdettiin harhaan.* Muutaman vuosikymmenen kuluessa sosiaalidemokratia oli muuttanut esimerkiksi ammattiyhdistysliikkeen yhteiskunnallisten ihmisoikeuksien puolustuksen apukeinosta kansallisen talouselämän tuhoamisen välikappaleeksi. Kansa oli sosiaalidemokraattisen liikkeen uhri, ja *ainoastaan jokin yhtä vahva ja yhtä häikäilemättömästi ja rajusti ajettu oppi saattoi voittaa sosiaalidemokratian ankaran taistelun jälkeen.* Hitlerin mukaan vasta juutalaisuuden tuntemus tarjosi avaimen marxilaisuuden tuntemiseen: juutalaiset olivat sosiaalidemokraattisen liikkeen johtajia, kansan viettelijöitä ja marxilaisuuden oppi oli juutalainen.¹⁴¹ Hitler siis sanoi, että tarvittaisiin jokin yhtä vahva ideologia voittamaan marxismin aate. Myöhemmistä puheissaan ja kirjoituksissaan Hitler korosti, että ainoastaan kansallissosialismi pystyi taistelemaan bolsevismia vastaan, joten kansallissosialismissa Hitlerillä oli tarpeeksi häikäilemätön aate bolsevismia vastaan. Puheissaan ja kirjoituksissaan Hitler ei erottanut marxismia ja bolsevismia käsitteinä toisistaan.

¹⁴⁰ Hitler 1941a, s. 62, 67-72, 78.

¹⁴¹ m.t., s. 46-59, 62, 72, 78, 372.

Puheessaan NSDAP:lle Münchenissä 10.10.1928 Hitler ruoti marxilaisuutta hyvinkin tarkasti ja nimitti sitä mm. mielipuoliseksi opiksi, joka oli juutalaista keksintöä. Marxilainen teoria kansan paremmasta onnesta ei vastannut lainkaan käytäntöä, sillä esimerkiksi Neuvostoliitossa, viljan maassa, kärsittiin nälkää, ja väheksymällä alkuperän merkitystä, so. korostamalla ihmisten tasa-arvoa, marxilaisuus oli viemässä kansoja aina suurempaan onnettomuuteen. Marxilaisuuden opin pohjimmaisena ideana oli hävittää arjalainen kansa sukupuuttoon ja varmistaa näin juutalaisten maailmanherrsus.¹⁴² Sama teema toistui Hitlerin puheissa ja kirjoituksissa yhä uudelleen vuosien 1928-30 aikana. Juutalainen/marxilainen perivihollinen oli yleisin Hitlerin puheiden ja kirjoitusten myyteistä ja kesän 1930 vaalipuheissakin se mainitaan ainakin neljä kertaa (ks. Taulukko 3, s. 68). Hitler ei erottanut Taisteluni-teoksessaan eikä puheissaan ja kirjoituksissaan vuosina 1928-30 marxilaisuutta ja juutalaisuutta toisistaan. Kuriositeettina sen sijaan mainittakoon, että Saksin alueen maakuntavaalipuheissa¹⁴³ kesällä 1930 Hitler ei käsitellyt juutalaisteemaa ollenkaan, mikä oli poikkeuksellista hänen teksteilleen vuosina 1928-30.

Saksan kansan yhteinen ja yhdistävä vihollinen oli siis marxilaisuus ja sen kannattajat, jotka Hitlerin mukaan olivat juutalaisia. Juutalaiset olivat aina olleet syyllisiä kaikkeen pahaan ja Saksassa he imivät loisina saksalaista yhteiskuntaa. Juutalaisten/marxilaisten pyrkimyksenä oli alistaa ja tuhota Saksan kansa; oli olemassa maailmanlaajuinen salaliitto, jolla kaikki kansat pyrittiin alistamaan. Bolsevismin kauhustus yritti asettaa massojen "kuolleen painon" yksilön edelle, mikä ei johtaisi mihinkään muuhun kuin maailman tuhoon. Juutalaiset ja bolsevikit olivat Hitlerille täydellinen vihollinen, kohde, jota voitiin syyttää kaikesta pahasta. Juutalaisten ja marxilaisten täydellinen vastakohta oli arjalainen ihannetyyppi, oikea saksalainen, jolla oli vain oikeita, aitoja ja alkuperäisiä sankarihyveitä.

¹⁴² Hitler 10.10.1928, Rede auf NSDAP-Versammlung in München. RSA III/1, Dok. 32, s. 128-137.

¹Ks. myös Hitler 30.3.1929, Politik der Woche. Artikel in Illustrierte Beobachter. RSA III/2, Dok. 16, s. 124-125; Hitler 8.2.1930, Politik der Woche. Artikel in Illustrierte Beobachter. RSA III/3, Dok. 14, s. 80-83.

¹⁴³ Hitler 1.6.-21.6.1930, RSA III/3, Dok. 53, 54, 57, 58, 59, 60, 61 ja 63, s. 215-240.

4.2. Ein Reich, Ein Vaterland, Saksan suuri menneisyys, surkea nykyisyys ja loistava tulevaisuus

Kun William Shirer¹⁴⁴ oman kertomuksensa mukaan seurasi Nürembergin puoluekokouksia, hänen kimppuunsa kävi usein kaupustelijoiden parvi, joka yritti myydä hänelle postikortteja, joihin oli painettu Fredrick Suuren, Bismarckin, Hindenburgin ja Hitlerin kuvat. Kortteihin oli painettu: *Minkä kuningas valloitti, ruhtinas muovasi, sotamarsalkka puolusti, sen sotilas pelasti ja yhdisti*. Korttien tarkoituksena oli vihjata Saksan historian jatkumosta joka huipentui Hitleriin. Ensimmäinen valtakunta oli Pyhä saksalais-roomalainen keisarikunta, toinen Bismarckin yhdistämä Saksa ja kolmas kansallissosialistinen tuhatvuotinen valtakunta.¹⁴⁵ Kansallissosialistien tavoitteena oli johtaa Saksan kansa takaisin oikealle tielle.¹⁴⁶

4.2.1. Menneisyyden kulta-aika, Toinen valtakunta

Useimmissa kulttuureissa esiintyy jossain muodossa nk. kulta-aikamyytti. Kulta-aika merkitsee jonkinlaista kukoistuskautta, esimerkiksi kristillisessä ajattelussa paratiisiaikaa, jolloin kaikki oli alkuperäistä ja täydellistä, mutta jossa piili myös mahdollisuus viattomuuden menettämiseen. Myytteihin saattaa sisältyä toive, että paratiisi palaisi jonakin päivänä takaisin maan päälle.¹⁴⁷ Paratiisiajassa ihminen oli sopusoinnussa luonnon ja itsensä kanssa, hän tiesi kaiken tarvittavan uskonnosta ja Jumalasta, ja hänen uskonsa oli puhdas. Paratiisissa ihminen oli "luomakunnan kruunu".¹⁴⁸

¹⁴⁴ Hyvin suositun Kolmannen valtakunnan nousu ja tuho teoksen kirjoittaja William Shirer toimi kertomansa mukaan lehtimiehenä Kolmannessa valtakunnassa (s. 9). Ko. kertomus kuvaa teoksen popularistista tyyliä, mutta myös ideoita Kolmannesta valtakunnasta.

¹⁴⁵ Shirer 1962, s. 109-110.

¹⁴⁶ Bracher 1972, s. 27.

¹⁴⁷ Cotterell, Arthur, *Maailman Myytit ja Tarut*. Suom. Eija Kämäräinen ja Tarja Virtanen. WSOY, Porvoo - Helsinki - Juva 1991, s. 118.

¹⁴⁸ Carpenter, Edward, *The Origins of Pagan and Christian Beliefs*. Senate, London 1996. (alkuteos *Pagan and Christian Creeds: Their Origin and Meaning* 1920), s. 142-143. Kulta-ajasta myyttinä enemmän ks. s. 137-153.

Anthony Smithin mukaan kulta-aikamytti liittyy olennaisena osana kansakunnan myytteihin. Se on aika, jolloin kansa oli vielä todellinen, puhdas ja alkuperäinen.¹⁴⁹ Kulta-aika voidaan siis käsittää aikana, jolloin maailmanjärjestys, kosmos oli alkuperäisessä muodossaan, täydellinen, puhdas ja pyhä. Myytti on hyvin lähellä edellä mainittua Elidaen määritelmää alkuperämyytistä, joten myytti alkuperäisestä arjalaisesta rodusta voidaan käsittää myös kulta-aikamytyiksi.

Hitlerin mielestä Saksan [Toinen] valtakunta oli erityisesti verrattuna Itävaltaan suurenmoinen esimerkki puhtaasti valtopoliittiselle perustalle syntyneestä valtiosta: Preussi, Saksan valtakunnan siemen, kohosi asemaansa loistavan sankaruuden ansiosta eikä finanssi- ja kauppatoimien tuloksena, ja itse Saksan valtakunta oli ainostaan *mitä ihanin palkinto valtopoliittisesta johdosta ja sotilaallisesta kuolemanhalveksunnasta*. Ensimmäinen maailmansota oli Hitlerin mukaan Saksan kansalle suuri vapaustaistelu, olemassaolotaistelu, joka hävittiin, *koska kourallinen kurjia rikollisia¹⁵⁰ sai kynsiinsä isänmaan*. Saksasta tuli tasavalta, joka solmi häpeällisesti rauhan liittoutuneiden kanssa juuri kun sodassa oli tapahtumaisillaan käänne saksalaisten hyväksi.¹⁵¹

Hitlerin mukaan Toisen valtakunnan perustaminen oli suuri historiallinen tapahtuma, jossa sankarillisten voittojen jälkeen palkintona kansan pojille ja pojanpojille oli tulevaisuuden valtakunta, jota eivät olleet perustaneet mitkään juonittelevat parlamenttipuolueet. Ylevän perustamistapahtumansa vuoksi valtakunta nousi tavallisten valtioiden yläpuolelle ja sen tunnusmerkiksi tuli jälleen kunniakas keisarinkruunu. Valtakunnassa alkoi perustamisen jälkeen huimaava nousukausi, jossa *ulkonainen vapaus antoi valtakunnan sisällä jokapäiväisen leivän ja kansakunta kasvoi lukumäärältään suureksi ja sai kosolti maallista hyvyttä*. Ja koko kansan ja valtion kunniaa suojeli ja varjeli armeija.¹⁵² Toinen valtakunta oli mahtava ja sillä oli ikivanhat perinteet. Se oli puhdas ja kunniakas toisin kuin tasavalta, jossa

¹⁴⁹ Smith, Anthony, The "Golden Age" and National Renewal. Myths and Nationhood, eds. Hosking, Geoffrey - Schöpflin, George, Hurst & Company, London 1997, s. 39-40. Eri tyyppisistä kulta-ajoista ks. s. 42-48.

¹⁵⁰ Ko. rikolliset olivat Hitlerin mukaan marxilaisuuden johtomiehiä eli juutalaisia. (Hitler 1941a, s.224, 238).

¹⁵¹ Hitler 1941a, s. 180, 188, 228-229, 235-237.

¹⁵² m.t., s. 259-260.

demokratia, internationalismi ja pasifismi hallitsivat.¹⁵³ Toinen valtakunta oli siis ainakin aluksi Saksan kansan paratiisi.

Mutta paratiisissakin asui käärme, tuhon siemen. Valtakunnan romahtamisen syynä Hitler ei pitänyt niinkään hävittyä sota, vaan syitä, jotka johtivat hävittyyn sotaan. Saksan armeija ei ollut syyllinen, sillä se oli kaikkein paras koko maailmassa. Sen sijaan valtakunnan *sisäinen mädännäisyys, pelkuruus ja luonteettomuus* aiheuttivat tappion. Saksan kansan alennustila oli silti Hitlerin mielestä ansaittu, sillä se oli vain suurin rappioilmiö kokonaisessa sisäisten rappioilmiöiden sarjassa.¹⁵⁴ Toinen valtakunta eli siis "viimeisiä aikoja", koska se ei enää ollut puhdas.

Rappioilmiöistä väestön heikentyminen johtui Hitlerin mukaan ensinnäkin siitä, että väestönkasvun ongelmaa ei ratkaistu hankkimalla lisää maata (*Lebensraum*) vaan maailman taloudellisen valloituksen harhaluulolla, mikä johti vahingolliseen teollistumiseen ja ennen kaikkea talonpoikaisväestön heikkenemiseen. Pahin taloudellinen rappeutumisilmiö oli se, että yksityinen omistusoikeus vähitellen syrjäytyi vähin erin koko talouselämä joutui osakeyhtiöiden haltuun, mikä lisäsi Saksan talouden kansainvälistymisen vaaraa (vrt. rahakapitalistien salaliitto s. 38). Työntekijä vieraantui omaisuudesta ja keinottelijat pääsivät toimimaan vapaasti Saksassa.¹⁵⁵

Saksan syntyinä Hitler piti kaikkialla ja kaikessa valtaan pääsystä puolinaisuutta, mikä johtui ennen kaikkea kasvatuksen rappeutumisesta. Ihmiset eivät enää uskaltaneet ottaa vastuuta asioista eivätkä ratkaista ongelmia. Valtakunnan johdon heikkoudesta ja puolinaisuudesta oli seurauksena kansan moraalinen ja siveellinen saastuminen, josta esimerkkinä oli syfiliksen räjähdysmäinen lisääntyminen. Puolinaisuuden lisääntymisestä kertoi myös kulttuuritason aleneminen: mm. taiteessa alkoi näkyä bolsevismi (so. kubismi ja dadaismi), teatterin taso aleni ja saksalainen kulttuuritarjonta häpäisi suuren menneisyytensä. Suurin syyllinen rappeutumiseen oli kuitenkin parlamentarismi, sillä sekä Saksan ulko- että sisäpolitiikka oli

¹⁵³ Hitler 16.6.1929, Rede auf NSDAP -Versammlung in Schwarzenbach am Wald. RSA III/2, Dok. 41, 1s. 273-274. Hitler puhui poliisirasportin mukaan n. 4000-5000 henkilölle, *Völkische Beobachterin* mukaan 210 000:lle.

¹⁵⁴ Hitler 1941a, s. 263-265.

¹⁵⁵ m.t., s. 269-271.

vailla päämäärää (vrt. Hitlerin käsitys parlamentarismista luku 4.3.1.). Hitlerin mukaan maailma kuului ainoastaan voimakkaille ja kokonaisille ihmisille, ei heikoille ja puolinaisille. Jollei ihmisellä ollut voimaa taistella oman itsensä ja terveytensä puolesta, ei hänellä ollut myöskään oikeutta elämäntaisteluun.¹⁵⁶

Hitlerin mukaan Toinen valtakunta epäonnistui paitsi em. rappeutumisilmiöiden vuoksi, ennen kaikkea siksi ettei siellä käsitetty rotukysymystä eikä sen merkitystä kansojen historialliselle kehitykselle. Kansojen kohtaloissa ilmenevät tapahtumat eivät olleet Hitlerin mukaan sattumaa, vaan kansan itesesilytysvaiston sekä lajin ja rodun kartuttamisvietin luonnonlakien mukaisia tapahtumia.¹⁵⁷

Toisella valtakunnalla oli rappioilmiöistään huolimatta hyviäkin ominaisuuksia: Saksan kansa yritti vielä ainoana Euroopassa säilyttää talouselämänsä kansallisen luonteen ja Saksan valtiomuoto oli selväpiirteinen: yksinvaltainen valtiomuoto oli vakaa ja luja ja valtion korkeimmat virat olivat kunnianhimoisten poliitikkojen juonittelujen saavuttamattomissa. Saksan armeijaa kunnioitettiin suuresti Toisessa valtakunnassa, ja se kasvatti vastuuntuntoon aikana, jolloin ko. ominaisuus oli käynyt hyvin harvinaiseksi. Armeija valoi miehiin myös rohkeutta, päättäväisyyttä, ihanteellisuutta ja antaumuksellisuutta isänmaata kohtaan. Lisäksi armeija asetti yksilöt, miehet, enemmistön yläpuolelle. Ja koska valtakunnassa oli vielä verraton virkamieskunta, Saksa oli maailman parhaiten organisoitu ja hallittu maa.¹⁵⁸ Toinen valtakunta ei siis ollut aivan kokonaan mätä, vaan sen rakenteet olivat kunnossa: virkamiehet olivat rehellisiä ja pyyteettömiä, ja armeija sentään vielä kasvatti miehiä. Armeijan kasvatusihanteet olivat suorastaan arjalaisia.

Saksalla oli siis takanaan paratiisiaika, Toinen valtakunta, jolloin kaikki oli hyvin, kansa yhtenäinen ja ainakin osa oikeista ihanteista kunnialla. Toinen valtakunta teki kuitenkin syntiä luonnonlakeja vastaan sallimalla rappioilmiönsä ja siinä, ettei se ottanut rotukysymystä huomioon politiikassaan. Vaikka Toinen valtakunta olikin tuomittu tuhoutumaan, Weimarin tasavalta perustettiin Hitlerin mukaan vastoin kansan ja historian tahtoa.

4.2.2. *Nykyiset viimeiset ajat, Weimarin tasavalta*

¹⁵⁶ Hitler 1941a, s. 272, 276, 285, 298-303, 312-314.

¹⁵⁷ m.t., s. 328.

Toinen erilaisiin aikoihin viittaava kosminen myytti on myytti viimeisistä ajoista, maailmanlopun ajoista. Lopun koittaessa tuhon voimat pääsevät valloilleen, mutta tuho ei välttämättä ole täydellinen.¹⁵⁹ Näissä apokalyptisissä myyteissä ilmaistaan useimmiten sitä, että ihmiskunta tai ko. kulttuuri on epäonnistunut jollain tavalla ja sen takia tuomittu tuhoutumaan. Maailmanloppuun liitetään erityisesti kristillisessä ajattelussa tuomiopäivä, jolloin kaikkien ihmisten synnit punnitaan ja heidät tuomitaan tekojensa mukaisesti. Ainostaan vanhurskaat pelastuvat. Myytit maailmanlopusta ovat lähellä tulvamyyttejä, sillä molemmissa voi olla kyseessä rituaalinen puhdistautuminen jostakin pahasta.¹⁶⁰ Maailmanlopun jälkeinen aika nähdään myyteissä usein takaisin palanneena paratiisina eli aikana jolloin pyhä ja profaani yhtyvät jälleen.¹⁶¹

Suora viittaus siihen, että Saksassa elettiin viimeisiä aikoja ennen viimeistä taistelua, löytyy Hitlerin Taisteluni-teoksen toisesta osasta, jossa hän kirjoitti, että maailma oli varmasti kulkemassa suurta mullistusta kohti. Kysymys oli ainoastaan siitä, päättyisikö mullistus arjalaisen ihmiskunnan hyväksi vai *ikuisen juutalaisen* hyödyksi. Kansallisen valtion tuli ehdottomasti pitää huolta siitä, että kansa ja sen nuoriso kasvatettaisiin sopivalla tavalla, jotta maapallon viimeisten ratkaisujen varalle säilyisi terve ihmisuku.¹⁶²

Kuten edellä on jo mainittu (luku 4.2.1., s. 35), kansakunnan myytteihin liittyy usein myytti kansan kärsimyksestä ja lunastuksesta. Saksan kansan syntien sovittamiseen Hitler viittasi kirjoittaessaan Toisen valtakunnan rappiotilasta, mutta *tasavallassa Saksan kansa oli joutunut maanpäällisen taivaan asemasta, so. Toisen valtakunnan paratiisiajasta, yleisen halveksunnan ja yleisen hädän kiirastuleen.*¹⁶³ Kristillisessä ajattelussahan kiirastulihan tarkoittaa puhdistautumista synneistä kuoleman jälkeen ennen taivaaseen pääsyä.

Hitlerin mukaan Saksan kansa oli Weimarin tasavallassa vajonnut täydelliseen rappiotilaan. Se oli hajaantunut ja voimaton ja ainoa kansaa yhdistävä asia oli yleinen tyytymättömyys kaikkeen. Vuoden 1928 puheiden mukaan suuri synty oli se, että porvarillinen ajattelutapa ja

¹⁵⁸ m.t., s. 320-321, 323-327.

¹⁵⁹ Cotterell 1991, s. 122.

¹⁶⁰ Leeming 1990, s. 76-77.

¹⁶¹ Coupe 1997, s. 74-75.

¹⁶² Hitler 1941b, s. 17, 71.

kapitalismi hallitsivat yhä enenevässä määrin maailmaa.¹⁶⁴ Vuodesta 1918 lähtien Saksan kansaa oli alistettu lukemattomilla eri tavoilla eikä parlamentaarisilla keinoilla sitä voitu enää pelastaa.¹⁶⁵ Saksalaisten ahdinkoa lisäsi Hitlerin mukaan rotujen sekoittuminen: eurooppalaiset kansat olivat degeneroitumassa, koska ihmisten sallittiin siirtyä maasta toiseen ja maastamuutolla kuviteltiin ratkaistavan elintilan vähyyden ongelma.¹⁶⁶ Weimarin tasavalta oli saanut olla rauhassa ulkopuolisilta hyökkäyksiltä vain sen takia, että se oli valmis myöntymään kaikkeen, mitä siltä vaadittiin. Oikean kansallisen valtion olisi pitänyt olla valmis taistelemaan.¹⁶⁷

Suora viittaus viimeisiin aikoihin löytyy myös Hitlerin puheesta 10-vuotiaalle NSDAP:lle 24.2.1930. Siinä hän sanoi Saksan kansan nyt niittävän sitä, mitä oli kylvetty vuosisatojen ajan: Saksan kansaa oli myrkytetty. Nyt oli näkyvissä se onnettomuus ja katastrofi, joka oli ollut tulossa jo pitkän aikaa. Maailma oli Hitlerin mukaan käännekohdassa, josta saattoi syntyä vain jotain uutta.¹⁶⁸ Vuoden 1930 parlamenttivaalien alla Hitler kirjoitti myös, että Saksa oli kohtalonsa käännekohdassa. Kysymys oli paitsi taistelusta bolsevismia vastaan myös todellisen johtajan etsimisestä.¹⁶⁹ Viimeisimmissä vaalipuheissaan Hitler alkoi puhua nimenomaan vaalipäivästä Saksan kohtalon käännekohtana.¹⁷⁰

Weimarin tasavalta eli siis Hitlerin mukaan viimeisiä aikoja ennen suurta mullistusta, joka tulisi vääjäämättä tapahtumaan. Nykyisyys perustui vääryydelle ja oli liian saastunut voidakseen jatkua tulevaisuudessa, joten nykyisen järjestyksen täytyi murtua. Saksan kansa kärsi tasavallassa, joka ei edes suostunut taistelemaan olemassaolostaan, niin kuin oikean valtion olisi kuulunut. Taisteluni-teoksessa vääryyden tekijöitä olivat juutalaiset, vuonna 1928

¹⁶³ m.t., s. 83-84.

¹⁶⁴ Hitler 18.9.1928, *Ein Kampf um Deutschlands Zukunft*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Dresden.

1RSA III/1, Dok. 26, s. 72-75.

¹⁶⁵ Esimerkiksi Hitler 26.1.1929, Rede auf NSDAP -Versammlung in Hannover. RSA III/1, Dok. 85, s. 398-399.

¹⁶⁶ Hitler 10.10.1928, Rede auf NSDAP-Versammlung in München. RSA III/1, Dok. 32, s. 137. Vrt. luku 4.3.2.

¹⁶⁷ Hitler 1941b, s. 69.

¹⁶⁸ Hitler 24.2.1930, *10 Jahre Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*. Rede auf NSDAP -Versammlung in München. RSA III/3, Dok. 20, s. 98-99.

¹⁶⁹ Hitler 2.8.1930, *An der Wende des deutschen Schicksals*. Artikel in *Illustrierter Beobachter*. RSA III/3,

1Dok. 80, s. 293.

¹⁷⁰ Esimerkiksi Hitler 21.8.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Koblenz. RSA III/3, Dok. 92, s. 363-364; Hitler 7.9.1930 *Das Volk steht auf, der Sturm bricht los!* Rede auf NSDAP -Versammlung in Nürnberg.

1RSA III/3, Dok. 107, s. 390.

kapitalistit, pasifistit, internationalistit ja marxistit ja vuonna 1930 edelleen bolsevikit ja muut kansan viholliset. Saksan kansan kärsimyksen oli siis syyllisiä, joita vastaan tuli taistella, jotta uusi yhteiskunta voisi syntyä.

4.2.3. *Tulevaisuuden Kolmas valtakunta*

Uudelleen syntymiseen ja uudistumiseen liittyvät myytit katsovat menneisyyteen ja tulevaisuuteen: menneisyys ei ole hyväksyttävissä, joten siitä täytyy irtaantua jotta uusi tulevaisuus olisi mahdollinen.¹⁷¹ Uusi ja "puhdas" alku tarvitsee siis sen, että vanha järjestys murtuu, sillä sitä mikä on degeneroitunut, ei voida regeneroida. Ajatus alun täydellisyydestä on vanha mutta löytyy lähes kaikkialta maailmasta. Maailmanjärjestys, kosmos, käsitetään sykliseksi, joten tietyt asiat toistuvat historian kuluessa yhä uudestaan. Elidaen mukaan eskatologiaa, oppia maailmanlopusta, esiintyi myös kahdessa poliittisessä liikkeessä: natsismissa ja kommunismissa. Molemmat ilmoittivat tämän maailman loppuneen ja uuden alkaneen ja uudessa maailmassa käytäisiin lopullinen ja ratkaiseva taistelu pahaa vastaan.¹⁷²

Hitlerin mukaan länsimainen demokratia oli muokannut otollisen maaperän tuolle *maailmanrutolle*, marxismille. Demokratian ulkoinen ilmenemismuoto, parlamentarismi oli *loan ja tulen irvokas sikiö, jonka tuli oli palanut loppuun*. Demokratia oli keino, jolla marxilaiset pyrkivät hallitsemaan kansaa. Vastakohtana parlamentaariselle hallinnolle Hitler näki todellisen germaanisen kansanvallan, *Volksgemeinschaftin*, jossa vapaasti valittaisiin johtaja, joka ottaisi täyden vastuun teoistaan ja toimistaan. Germaanisen kansanvallan tarkoituksena olisi se, ettei kuka tahansa *arvoton kiipijä ja moraaliton pinnaaja pääse kiertoteitse hallitsemaan kansatovereitaan, vaan että epäkelvot ja pelkuriraukat pelottaa pois jo kannettavaksi otettavan vastuun suuruus*.¹⁷³ Kansallissosialistinen liike taisteli kohti *Volksgemeinschaftia*.¹⁷⁴

¹⁷¹ Schöpflin 1997, s. 32-33.

¹⁷² Elidae 1975, s. 51-52, 69, 75-76.

¹⁷³ Hitler 1941a, s. 94, 108; Hitler 1941b, s. 9.

¹⁷⁴ Esim. Hitler 15.3.1929, *Wir und die Reichswehr - Unsere Antwort an Seck und Gessler*. Rede auf NSDAP-Versammlung in München. RSA III/2, Dok. 6, s. 47-48.

Bracherin mukaan kansallissosialistit kutsuivat *Gemeinschaftin* eli todellisen kansallisen yhteisön tavoittelua konservatistiseksi sosialismiksi. Kansallissosialistien konservatiivinen sosialismi korosti, että laatu korvaa määrän: materialistisen ajattelun sijaan tarvittaisiin orgaanista ajattelua, jossa ei korostettaisi massoja ja luokkia vaan todellista saksalaista kansallista yhteisöä. *Gemeinschaft* pääsisi yli vuoden 1789, Ranskan vallankumouksen, vahingollisista aatteista ja voittaisi tasavallan, Toisen valtakunnan arvottoman seuraajan. Päästäisiin Kolmanteen valtakuntaan, aikaan, johon koko Saksan historia oli tähdännyt.¹⁷⁵

Abelin mukaan Hitlerin liikkeen johtoaate löytyi iskulauseesta *Gemeinnutz vor Eigennutz*¹⁷⁶. Kaiken yläpuolella olisi *Gemeinschaft*, joka vapaasti suomennettuna merkitsee yhteisyyttä. Käsitteeseen sisältyy ajatukset omistautumisesta yhteisölle, molemminpuolinen auttaminen, veljesrakkaus ja sukulaissuhteet sosiaalisina arvoina. *Gemeinschaftin* primaarisena muotona olisi perhe, mutta kansallissosialistit eivät olleet niinkään kiinnostuneita perheestä, vaan kansasta *Gemeinschaftina*. Kansallissosialistit halusivat luoda uuden sosiaalisen järjestyksen, jossa kansallinen elämä olisi organisoitu perheen mallin mukaisesti. Idea on ollut ihmiskunnan tavoittelema jo heimoyhteiskunnista lähtien: yhteisöelämän pahat puolet, kuten esimerkiksi itsekkyyys, hyväksikäyttö ja riidat, yhdistettiin siihen, että yhteisössä ei ollut toimivia sukulaissuhteita. Monet puolueet olivat aiemminkin saarnanneet perheen arvojen palauttamisesta, mutta kansallissosialistit onnistuivat tekemään siitä yhdistävän tekijän, yhteiskunnallisen liikkeen evankeliumin.¹⁷⁷

Ajatus uudesta ajasta ja Kolmannesta valtakunnasta ei ollut mitenkään uusi 1900-luvun Euroopassa tai kansallissosialistien keksintöä. Elidaen mukaan esimerkiksi 1800-luvulla eläneellä Gioaccio da Fiorella oli hyvin paljon vaikutusta eskatologiseen ajatteluun. da Fiorellan mukaan maailma tulee siirtymään väistämättä kolmanteen aikakauteen, joka olisi vapauden aika ja pyhän hengen siunaama.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Bracher 1972, s. 143.

¹⁷⁶ Suomennettuna "yhteinen hyvä ennen yksilön hyvää".

¹⁷⁷ Abel 1986, s. 137-138. Kansallissosialistit myös onnistuivat tietyllä tavalla muodostamaan uuden sosiaalisen järjestyksen: Hitlerin valtaantulon jälkeen kansallissosialistit organisoivat uudelleen niin valtakunnan poliittisen, sosiaalisen kuin julkisen elämän Saksassa. Käytännössä kaikki valta keskitettiin kansallissosialistien käsiin hyvin nopeassa tahdissa. (Hildebrand 1990, s. 20).

¹⁷⁸ Elidae 1975, s. 179-180.

Hitlerin puheissa vuosina 1928-1930 Kolmas valtakunta tuli mukaan vasta marraskuussa 1928. Aikaisemmissa puheissa vuonna 1928 kansallissosialistinen liike oli taistellut esimerkiksi leivästä ja Saksan kansan vapaudesta, mutta nyt taistelu suuntasi kohti uutta aikaa, Kolmatta valtakuntaa.¹⁷⁹ Käskyssään NSDAP:lle 1.3.1929 Hitler kirjoitti uudesta valtakunnasta jossa vallitsisi kansallinen kunnia ja yhteiskunnallinen onni.¹⁸⁰ Uudessa valtakunnassa Saksa seisoi jälleen vahvimpana maailmassa.¹⁸¹ Vanha maailma oli liian kalkkeutunut ja mätä, joten kansallissosialistisen liikkeen tuli väsymättä ja kaikin keinoin taistella uuden valtakunnan puolesta ja rakentaa uusi valtio.¹⁸²

Vuonna 1930 Kolmas valtakunta kansallissosialistien tavoitteena yleistyi Hitlerin puheissa, joiden mukaan nimenomaan kansallissosialistit olivat viemässä Saksan kansaa kohti pelastusta.¹⁸³ Kansallissosialistien tuli herättää ja yhdistää Saksa, jotta tulevaisuudessa hallitsisi uusi ja voimakas kansa.¹⁸⁴ Sen sijaan Taisteluni-teoksessa ei vielä puhuta Kolmannesta valtakunnasta sen nimellä vaan lähinnä todellisesta germaanisesta kansanvallasta tai *Volksgemeinschaft*istä. Taisteluni-teoksessa Hitler sanoi kyllä, että valtio ei ollut itse tarkoitus, vaan keino: valtio oli korkeamman inhimillisen kulttuurin muodostumisen edellytys, mutta se ei ollut sen aihe eikä syy, vaan valtion aiheena ja syynä oli kulttuurikykyisen rodun olemassaolo. Valtion tarkoituksena oli Hitlerin mukaan *ruumiillisesti ja sielullisesti samanlaisten elävien olentojen yhteisön*, so. puhtaan rodun, säilyttäminen ja edistäminen. Valtiot, jotka eivät palvelleet tätä periaatetta, olivat *epäsikiöitä*. Saksan kansan kutsumuksena oli muodostaa sellainen valtio, jonka korkeimpana tehtävänä oli ihmiskunnan jaloimpien aineiden [arjalaisten] vaaliminen ja kehittäminen sekä kansan johdattaminen kohti sille kuuluvaa kohtaloa.¹⁸⁵

¹⁷⁹ Hitler 16.11.1928, *Der Kampf, der einst die Ketten bricht*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Berlin. 1 RSA III/1, Dok. 50, s. 240.

¹⁸⁰ Hitler 1.3.1929, Aufruf. RSA III/2, Dok. 1, s. 7.

¹⁸¹ Hitler 5.12.1929, *Coburg im Brennpunkt der marxistischen Presse*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Coburg. RSA III/2, Dok. 110, s. 501.

¹⁸² Hitler 2.5.1930, *Der Nationalsozialismus ist Deutschland*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Berlin. 1 RSA III/3, Dok. 41, s. 176-178.

¹⁸³ Esimerkiksi Hitler 23.5.1930, *Rechenschaftsbericht*. Rede auf Generalmitgliederversammlung der NSDAP in München. RSA III/3, Dok. 48, s. 201.

¹⁸⁴ Esimerkiksi Hitler 1.6.1930, Rede auf Parteikongress der sächsischen NSDAP in Plauen. RSA III/3, Dok. 53, s. 216-217.

¹⁸⁵ Hitler 1941b, s. 27-29, 35.

Vuoden 1930 vaalipuheissa Hitler mainitsee tulevaisuuden valtakunnan tai lupaa parempaa tulevaisuutta Saksalle ainakin seitsemässä eri tekstissään (vrt. Taulukko 3, s. 68). Tulevaisuuden Saksa olisi parempi, jos kansallissosialistit pääsisivät valtaan. Kansallissosialistit halusivat siis mullistaa maailman ja aloittaa uuden ajan, joka olisi jälleen Saksan kansan paratiisi. Paluu alkuperäiseen *Volksgemeinschaftiin* voidaan käsittää jälleen myös kulta-aikamyytinä, paluuna alkuun, koska Kolmanteen valtakuntaan liittyi ajatus rodusta alkuperäisessä muodossa ja perhearvojen ja kansallisen kunnian palauttaminen. Kolmas valtakunta on kuitenkin eskatologinen myytti, sillä vaikka siinä palattiin takaisin puhtaisiin arvoihin, tavoitteena oli päästä vanhasta järjestyksestä eroon ja aloittaa aivan uudenlainen yhteiskunta, jota eivät myrkyttäisi demokratian, marxismin tai juutalaisuuden saasta.

4.3. Ein Führer, Saksan pelastus

Hitlerin mukaan todellinen *Volksgemeinschaft* voitiin saavuttaa vain vähemmistön hallinnon avulla, sillä vain vähemmistöllä ihmisistä olisi hallitsemiseen tarvittavat ominaisuudet: Saksassa oli ollut aikanaan vain yksi Bismarck, yksi von Moltke ja yksi Fredrick Suuri. Kansallissosialistisen liikkeen tarkoituksena oli kerätä se vähemmistö, joka kykenisi ja voisi parhaiten luotsata Saksan massoja kohti *Gemeinschaftia*. Kansallissosialistinen liike oli oikeassa ja oikealla tiellä ja siitä piti tulla kaikkein vahvin ja voimakkain organisaatio Saksassa.¹⁸⁶

4.3.1. Eliitin hallinnon väistämättömyys ja demokraattisen hallinnon luonnonvastaisuus

Eliitin hallinto oli Hitlerin mukaan väistämätöntä, koska suuret joukot olivat liian hitaita voidakseen hallita itse itseään. Kansojen suhteen oli olemassa ylempi- ja alempiarvoisia rotuja, ja saman rodun sisällä oli eriarvoisia ihmisiä. Yhteiskunnan johdon tuli Hitlerin mukaan kuitenkin uudistua alhaaltapäin, sillä talonpoikaisväestöstä löytyi tervettä ja tuoretta verta, jota eliitti aika ajoin tarvitsi. Hitlerin johtoajatukseksi oli siis se, että jokaisen

¹⁸⁶ Hitler 2.9.1928, *Zukunftsarbeit der Bewegung*. Rede auf NSDAP -Führertagung in München. RSA III/1, 1Dok. 15, s. 52-54, 56. Liikettä organisoitiin uudelleen johtajapäivien myötä ks. myös Dok. 16-23, s. 56-66.

kansalaisen tulisi päästä kykyjensä mukaiseen asemaan. *Maailmankatsomuksen, joka pyrkii, hyläten demokraattisen joukkoajatuksen, antamaan parhaimmalle kansalle, siis korkeimmille ihmisille, tämän maan, täytyy järjenumukaisuuden nimessä noudattaa edelleen samaa ylimyksellistä periaatetta tämän kansan omassa keskuudessa ja turvata kaikkein parhaimmille yksilöille johtoasema ja suurin vaikutusvalta asianomaisen kansan keskuudessa. Tällöin se ei rakenna enemmistöajatukselle vaan persoonallisuuden varaan.*¹⁸⁷ Parhaimman johtajan tuli siis hallita kansaansa enemmistön sijaan.

Parlamentarismien mädännäisyys oli yksi Hitlerin puheiden ja kirjoitusten yleisimmistä teemoista. Hitlerin mukaan demokratia oli mm. tyhmien tai mielenvikaisten hallintoa. Demokratiassa tyhmät massat hallisivat parhaiden kansalaisten sijasta.¹⁸⁸ Taisteluni-toeksessaan Hitler kirjoitti, että parlamentissa¹⁸⁹ kukaan ei ottanut vastuuta päätöksistä eikä ketään voitu koskaan vaatia tilille niistä. Parlamentaarin enemmistöperiaate johti johtaja-ajatuksen häviämiseen; parlamentaarikon ei tullut niinkään olla hyvä valtiomies, johtaja ja vastuunkantaja, vaan tarpeeksi hyvä vakuuttamaan muut parlamentaarikot ja suostuttelemaan heidät omien ajatustensa taakse. Enemmistöperiaate kielsi yksilön arvovalan ja asetti tilalle kulloinkin koolla olevan joukon lukumäärän, millä se *teki syntiä luonnon ylimyksellistä perusajatusta vastaan*. Tämä *demokraattinen parlamentinherruus* aiheutti sen, että koko poliittinen elämä oli tulvillaan mitä ala-arvoisimpia ilmiöitä ja todelliset johtajat vetäytyivät syrjään poliittisesta toiminnasta. Hitlerin mukaan ei ollut olemassa ainoatakaan periaatetta, joka *ulkokohtaisesti, tasapuolisesti katsottuna on niin väärä kuin parlamentarismien periaate*. Parlamentarismien vääryyttä Hitler perustelee paitsi em. synnillä luonnonlakeja vastaan myös sillä, että suuret joukot eivät olleet vielä niin kehittyneitä, että ne kykenisivät toimimaan poliittisesti oikein.¹⁹⁰

Kansallissosialistisen liikkeen sisäinen järjestys ja olemus oli parlamentinvastainen, ts. se torjui sisäisestikin enemmistön määräämisvalan periaatteen, jonka vallitessa *johtaja alenee*

¹⁸⁷ Hitler 1941b, s. 37, 78-79, 89-90.

¹⁸⁸ Esimerkiksi Hitler 18.10.1928, *Was wir wollen*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Oldenburg. RSA III/1, Dok. 37, s. 171; Hitler 19.6.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Chemnitz. RSA III/3, Dok. 61, s. 235.

¹⁸⁹ Jälleen kerran Hitler kertoo tutustuneensa ilmiöön, parlamenttiin, perusteellisesti ja seuranneensa sen kokoontumisia Wienissä muutaman vuoden ajan jatkuvasti, mistä hän veti johtopäätöksensä. Erityisesti Itävallan parlamentti oli jotakin hyvin vihattavaa, sillä ensinnäkään siellä ei ollut saksalaista enemmistöä ja toiseksi se ei ollut Englannin parlamenttiin verrattuna vähääkään esikuvansa veroinen. (Hitler 1941a, s. 89-93).

pelkästään toisten tahdon ja ajatusten täytäntöönpanijaksi. Liike edusti Hitlerin mukaan kaikessa johtajaperiaatetta, johtajan ehdotonta arvovaltaa, johon liittyi myös suuri vastuu. Hitlerin tulevaisuuden valtiossa ei olisi olemassa enemmistöratkaisuja, vaan ainoastaan vastuunalaisia henkilöitä, ja neuvosto-sana palautettaisiin alkuperäiseen merkitykseensä. Jokaisella miehellä olisi kyllä rinnallaan neuvonantajia, mutta ratkaisun tekisi ainoastaan yksi mies. Vastuu olisi siis yhdellä miehellä, mutta samoin olisivat myös arvovalta ja käskyvalta.¹⁹¹ Perusteena johtajaperiaatteelle oli paitsi parlamentarismien mädännäisyys ja kyvyttömyys ja vastuun kantaminen, myös se, että liike, joka enemmistövallan aikana asettuu kaikessa ja joka asiassa johtaja-ajatuksen ja siitä johtuvan ehdottoman vastuun periaatteen kannalle, pääsee joskus vielä matemaattisen varmasti nykyisestä asiantilasta voitolle ja suoriutuu taistelusta voittajana.¹⁹²

Hitler ei salannut parlamentarisminvastaisuuttaan missään vaiheessa. Esimerkiksi Hitlerin vuoden 1930 parlamenttivaalipuheiden mukaan Saksan kansan sen hetkisen ahdingon suurin syy oli juuri parlamentarismi, tosin bolsevistitkin olivat osaltaan kurjuuden taustalla.¹⁹³ Useissa vaaliteksteissään Hitler viittasi vuoden 1918 vallankumoukseen ja "marraskuun rikollisten" tekemään Versailles'n rauhansopimukseen, joiden myötä nykyinen ahdinko ja parlamentarismi oli tullut Saksaan.¹⁹⁴ NSDAP pyrki siis *Reichstagiin* hyvin demokratian ja parlamentinvastaisena puolueena.

Hitlerillä oli siis hyvin vahvat perustelut sille, että vanha järjestys täytyi murtaa. Weimarin tasavallassa, ei ollut Hitlerin mukaan mitään hyvää, joten se ei ansainnut elää. Myös enemmistön hallinto oli luonnonlakien vastainen. Eliitin hallinto oli Hitlerin keino Kolmannen valtakunnan saavuttamiseen, ja arjalaista eliittiä olivat kansallissosialistit.

¹⁹⁰ Hitler 1941a, s. 94-96, 100-101.

¹⁹¹ Hitler 1941a, s. 401. Puolueen sisäisestä järjestyksestä enemmän ks. s. 401-403; Hitler 1941b, s. 98.

¹ Valtion järjestyksestä enemmän ks. Hitler 1941b, s. 97-100.

¹⁹² Hitler 1941b, s. 263.

¹⁹³ Hitler 24.7.1930, *Der Wahlschwindel beginnt*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Nürnberg. RSA III/3, 1Dok. 77, s. 282.

¹⁹⁴ Esimerkiksi Hitler 2.8.1930, *An der Wende des deutschen Schicksals*. Artikel in *Illustrierter Beobachter*. 1RSA III/3, Dok. 80, s. 293-294; Hitler 10.8.1930, Rede auf NSDAP -Versammlungen in Kiel. RSA III/3,

4.3.2. Taistelu keinona kansan lunastukseen ja Saksan kansan elintilan tarve

Schöpflinin mukaan kansallisuuteen liitetään usein tarinoita kansakunnan ylivoimaisista sotilaallisista kyvyistä ja suuruudesta.¹⁹⁵ Kansallissosialistisen liikkeen dynaamisena elementtinä oli taistelu: olemassaolotaistelu kansana kansakuntien joukossa, taistelu bolsevismia vastaan ja sodan ihannointi.¹⁹⁶ Hitlerin mukaan ihmiskunta oli aina taistellut olemassaolostaan ja taistelu kuului luonnollisena osana ihmiselämään.¹⁹⁷ Esimerkiksi puhuessaan NSDAP:lle *Reichswehr*stä, Saksan armeijasta, Hitler sanoi ettei sodan ja rauhan ajalla sinänsä ollut eroa. Molemmat olivat luonnollisia tiloja ihmiskunnalle, sillä ihminen oli aina taistellut olemassaolostaan erilaisin asein. Saksan kansan vapaus oli Hitlerin mukaan riippuvainen Saksan herruudesta Euroopassa.¹⁹⁸

Hitlerin puheiden yleisimpiä teemoja olivat hänen käsityksensä Saksan kansan elintilan tarpeesta ja se, että kansallissosialistinen liike oli etulinjassa yhdistämässä Saksan kansaa taisteluun vapaudesta vihollisiaan vastaan. Taistelu oli Hitlerin mielestä ainoa keino, jolla tavoitteet saavutettaisiin. Esimerkiksi puheessaan 31.8.1928 NSDAP:lle Hitler sanoi, että hänen liikkeensä taisteli Saksan kansan tulevaisuudesta ja ratkaisuihin saksalaisten hyväksi heidän verivihollisia vastaan. Kansaansa auttava ihminen, so. kansansa puolesta taisteleva, oli todellinen kristitty riippumatta uskonnollisesta tai poliittisesta vakaumuksestaan.¹⁹⁹ Myös vuoden 1929 puheiden mukaan kansallissosialistit taistelivat kansan vapaudesta vihollisenaan nykyinen järjestelmä, eli taistelu kohdistui demokratiaa, internationalismia ja pasifismia vastaan.²⁰⁰ Kärjistetyksi sanottuna ihminen oli Hitlerin mielestä hyvä tai huono riippuen siitä kuuluiko hän liikkeen kannattajiin vai ei, ja kaikessa toiminnassa oleellisinta oli kansan herättäminen taisteluun.

²Dok. 86, s. 304-305.

¹⁹⁵ Schöpflin 1997, s. 32-33. Vrt esimerkiksi suomalainen käsitys suomalaisista sotilaista Ruotsin vallan ajan sodissa tai talvisodassa.

¹⁹⁶ Grebing 1964, s. 70-72.

¹⁹⁷ Hitler 18.9.1928, *Ein Kampf um Deutschlands Zukunft*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Dresden.

IRSA III/1, Dok. 26, s. 86-87.

¹⁹⁸ Hitler 15.3.1929, *Wir und die Reichswehr - Unsere Antwort an Seeck und Gessler*. Rede auf NSDAP - Versammlung in München. RSA III/2, Dok. 6, s. 48-50, 54.

¹⁹⁹ Hitler 31.8.1928, Rede auf Generalmitgliederversammlung der NSDAP/NSDAV e. V. in München. RSA III/1, Dok. 13, s. 42-44.

Hitlerin mukaan kansallissosialistinen liike aloitti ensimmäisenä jättiläismäisen taistelun niin vasemmiston kuin oikeistonkin internationalismia vastaan ja tunnusti sen, että demokratia oli erehdys. Saksassa ei ollut ollut yhtenäistä kansaa vallankumouksen jälkeen, mutta kansallissosialismi oli koko kansalle yhteinen liike, jonka jäsenet taistelivat uuden maailman puolesta.²⁰¹ Puolue oli Hitlerin mukaan vain taistelun väline Saksan kansan *ylösnousemukseen*, uudistumiseen ja tulevan elämän muotoiluun, ei itse tarkoitus.²⁰²

Rodun olemassaolon turvaaminen oli Hitlerin mukaan kansallisen valtion tehtävä ja ainoastaan riittävän suuri tila saattoi taata kansalle vapauden. Pinta-ala oli paitsi toimeentulokysymys, myös sotilaspoliittinen kysymys. Saksan kansa saattoi Hitlerin mukaan puolustaa olemassaoloaan vain maanvaltaajana: väkiluvun ja pinta-alan välinen epäsuhta oli poistettava, jotta Saksa voisi olla jälleen maailmanvalta.²⁰³ Saksan kansan tarvitsi siis elintilaa.

Hitler perusteli Taisteluni-teoksessaan ainakin hyvin tieteellisen kuuloisesti, miksi Saksan tulisi hankkia lisää maata. Hitlerin mukaan Saksan väkiluku lisääntyi jatkuvasti 900 000 hengellä vuosittain. Saksalla oli mahdollisuus valita neljä eri tietä pelastautuakseen väkiluvun lisääntymisen aiheuttamalta katastrofilta. Ensimmäisenä keinona oli syntyvyyden keinotekoinen rajoittaminen, toisena sisäinen asutustoiminta, kolmantena uuden maan hankkiminen ja neljäntenä kaupan ja teollisuuden suuntaaminen vieraiden tarpeisiin ja niiden tuotoilla eläminen. Kolmas keino, uuden maan hankkiminen oli Hitlerin mukaan ainoa oikea keino, sillä syntyvyyden säännöstelyllä ja sisäisellä asutustoiminnalla päädyttäisiin lopulta siihen, että muut kilpailuhenkisemmät rodut valloittaisivat Saksan kansan alueita. Uuden maan hankkiminen pitäisi Saksan omavaraisena, ja sillä olisi muitakin etuja, kuten esimerkiksi, että terve [alkuperäinen, puhdas] talonpoikaisväestö voisi olla koko kansakunnan pohjana. Valtiolliset rajat eivät Hitlerin mukaan saaneet estää ikuisen oikeudenmukaisuuden

²⁰⁰ Esimerkiksi Hitler 17.4.1929, Rede auf NSDAP -Veranstaltung in Annaberg RSA III/2, Dok. 26, s. 211.

²⁰¹ Hitler 16.11.1928, *Der Kampf, der einst die Ketten bricht*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Berlin.

1 RSA III/1, Dok. 50, s. 237-240.

²⁰² Hitler 2.9.1928, Rede auf NSDAP -Führertagung in München. RSA III/1, Dok. 14, s. 49.

²⁰³ Hitler 1941b, s. 328-332.

rajoja. Ja olemassaolon lakien mukaan se, mitä ei saada hyvällä, oli otettava väkisin.²⁰⁴ Elintilaa oli saatava Saksalle ja elintilan ottaminen oli olennainen osa kansojen olemassaolontaistelua.²⁰⁵

6.6.1930 Hitler tiivistä kansallissosialistien tavoitteet niin, että kansallissosialismi oli tarkoitettu koko kansan liikkeeksi ja siksi se keskittyi vain olennaisiin asioihin, kuten siihen, että Saksan kansan tuli saada tarpeeksi elintilaa itselleen ja säilyttää ja nostaa kulttuurinsa oikealle tasolle, sillä kulttuurista riippui kansan menestys. Keinona näiden tavoitteiden saavuttamiseen oli taistelu, jonka voittaisi vahvin rotu.²⁰⁶ Hitler palasi siis kaikissa teksteissään tavalla tai toisella rotuun ja sen säilyttämiseen. Arjalaiselle oli oikeutettua ja luonnonlakien mukaista valloittaa maata ja taistella olemassaolostaan vihollisiaan vastaan. Saksan kansa tarvitsi väestönkasvunsa vuoksi lisää elintilaa ollakseen jälleen maailmanvalta ja Saksa saattoi olla jälleen maailmanvalta valloittamalla maata muilta kansoilta eli taistelemalla niitä vastaan. Arjalaisen rodun tuli olla jälleen puhdas ja mahtava.

4.3.3. *Hitler sankarina ja kansallissosialismi ja Hitler Saksan pelastajina*

Kaikissa mytologisissa perinteissä esiintyy tavallisuudesta poikkeavia yksilöitä, jotka suorittavat hämmästyttäviä urotöitä. Jotkut sankareista ovat yli-inhimillisin voimin varustettuja puolijumalia, jotka eivät kuitenkaan ole kuolemattomia. Toiset taas ovat tavallisia ihmisiä, jotka ovat hankkineet mainetta rohkeudellaan ja urotöillään. Käsitykset erilaisista pelastuksen tuojista ovat myös juurtuneet syväälle inhimilliseen ajatteluun. Jokaisesta

²⁰⁴ Hitler 1941a, s. 155-163. Hitler mitä ilmeisimmin oli tutustunut Thomas Malthusin teoriaan, jonka mukaan maata ei pystytä käyttämään yhtä paljon kuin kiihtyvä väestönkasvu vaatii, mistä seuraa olojen kurjistumista ja nälänhätää (Maser 1966, s. 152).

1 Vrt. Hitler 13.6.1928, *Deutsche Aussenpolitik*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Berlin. RSA III/1, Dok. 2, 2s. 14-15. *Lebensraum*-teemasta edelleen esimerkiksi Hitler, 14.10.1928, Rede auf NSDAP -Versammlung in Heide. RSA III/1, Dok. 36, s. 151; Hitler, 18.10.1928, *Was wir wollen*. Rede auf NSDAP- Versammlung in Oldenburg. RSA III/1, Dok. 37, s. 157-161.

²⁰⁵ Esim. Hitler 20.11.1928, *Nicht schöne Worte sondern Taten*. Rede auf NSDAP -Versammlung in München. RSA III/1, Dok. 52, s. 245-247.

²⁰⁶ Hitler 6.6.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Bautzen. RSA III/3, Dok. 54, s. 219-220.

kulttuurista löytyy täydellinen ja voimakas hahmo, joka vapahtaa ihmiskunnan synnistä ja ikuisesta rangaistuksesta.²⁰⁷

Sankari syntyy useimmiten pimeimpänä aikana tuodakseen myöhemmin valoa pelastettavilleen. Yleensä sankari tekee jonkinlaisen matkan: hän käy esimerkiksi manalassa, minkä kautta hän pääsee kohti suurempaa tietoisuutta ja ymmärrystä. Jumala tai jokin korkeampi voima kutsuu sankaria seikkailuun ja matkaan kohti suurempaa tietoisuutta, johon päästään ainoastaan koettelemusten ja kärsimysten kautta.²⁰⁸ Hitlerin kertomusta Wienin oppi- ja ahdinkovuosista (*Wiener Lehr- und Leidensjahre*) voi pitää sankarin matkana kärsimysten kautta oikealle tielle. Omien sanojensa mukaan hän koki nälkää ja kurjuutta ja samalla näki, mitä marxismi teki kansalle, kuinka se johti kansaa harhaan. Wien oli Hitlerille hänen elämänsä *ankarin mutta perinpohjaisin koulu*, jonne mennessään Hitler oli vielä puoliksi lapsi, mutta josta lähtiessään hän oli hiljainen ja vakava mies. Hitler sai Wienistä maailmankatsomuksensa perusteet ja valtiollisen katsantokantansa pohjan, joita hänen ei tarvinnut enää koskaan myöhemmin muuttaa, vain eräissä kohdin hiukan täydentää.²⁰⁹

Esimerkiksi Bracherin mukaan Hitlerin vuoden Wienissä eivät olleet "kärsimystä ja kurjuutta", sillä hän eli suhteellisen hyvin perinnöllään ja sukulaistensa avustuksella. Wienin "oppivuodet" olivat osa Hitler-myyttiä, joka *Führeristä* luotiin erityisesti Kolmannessa valtakunnassa.²¹⁰ Hitler antoi itsestään hyvin ihanteellisen kuvan julkisessa ja yksityisessä elämässään. Hän oli elämäntavoissaan askeetti ja nuhteeton, äärimmäisen älykäs sekä herooinen: Hitler oli ensimmäisen maailmansodan sankari etulinjan sotilaana. Hitlerillä ei siis ollut tavallisen ihmisen tavoin inhimillisiä heikkouksia, vaan hän oli täysin omistautunut tehtävälleen.²¹¹ Hitler oli siis ihanteellinen ja hyveellinen arjalainen, esimerkkimalli.

Puheissaan vuosina 1928-30 Hitler ei juuri puhu itsestään sankarina tai pelastajana eikä tee sitä myöskään Taisteluni-teoksessaan. Ensimmäinen viittaus yhteen johtajaan, diktaattoriin,

²⁰⁷ Cotterell 1991, s. 55, 75. Sankarimyytistä enemmän ks. Campbell, Joseph, *The Hero with a Thousand Faces*. Bollingen Series XVII, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1973.

²⁰⁸ Leeming 1990, s. 217-221.

²⁰⁹ Hitler 1941a, s. 52-55, 147. Luku 2. Oppi ja ahdinkovuodet Wienissä s. 25-78.

²¹⁰ Bracher 1972, s. 59-66. Myös Maserin mukaan Hitlerin ei tarvinnut elää puutteessa Wienissä eikä Münchenissä (Maser 1966, s. 103-104).

²¹¹ Domarus 1965, s. 6-7.

jolla voisi olla tarpeeksi voimaa luotsata Saksaa, löytyy vasta vaalipuheesta Münchenissä 12.8.1930. Siinäkin Hitler ei mainitse itseään, vaan viittaa periaatteeseen, jossa kriisin aikana persoona johtaisi joukkojen sijasta.²¹² Hitlerin hiljaisuutta omista kyvyistään esimerkiksi johtajana vuosina 1928-30 voi selittää se, että Hitler sai Saksan kansalaisuuden vasta vuonna 1932, jolloin hän saattoi ryhtyä ajamaan itseään Saksan hallitsevaan eliittiin. Hitlerin sankarillisuus ja myytit Hitleristä korostuivat siis kansallissosialistisessa ideologiassa vasta myöhemmin.

Hitlerin mukaan kansallissosialistit olivat se voima, joka viime hetkellä saattoi pelastaa maailman. Porvarillinen maailma oli *lahonnut ja pelkurimainen* eikä edes nähnyt sitä, että marxilaisuus pyrki valloittamaan maailman. Vain kansallissosialismi saattoi tehdä vastarintaa, sillä se taisteli uuden maailmankatsomuksen avulla, ja se oli ainoa, joka taisteli. Parlamentarismi oli auttanut työntämään Saksan kansaa syvyyden kuiluun, mutta kansallissosialistit aikoivat *jopa hyökkäyksen muodoissa, esittämällä uuden maailmankatsomuksen ja puolustamalla silmittömästi järkkymättä sen periaatteita, rakentaa kansalle ne portaat, joita myöten se pääsee nousemaan takaisin vapauden temppeliin*. Maailmankatsomuksen tuli muuttua taisteluliikkeen sotalipuksi, jotta se voisi toimia; pelkkä tunne ja kaipuu ei riittänyt.²¹³ Saksan kansan pelastuksena olisi vain luopuminen demokratiasta ja johtajaperiaatteen hyväksyminen sekä eliitin hallinto.²¹⁴

Puheissaan ja kirjoituksissaan vuosina 1928-30 kansallissosialismi maailman pelastajana -teema tuli erityisesti mukaan vuonna 1930. Saksan kansan uhkana olivat kuten edellä on jo mainittu esimerkiksi juutalainen marxismi ja kansainvälinen maailmanrahalta. Kansallissosialismi korosti taistelun tärkeyttä: kansan tuli taistella asemastaan, kunniastaan, leivästään ja elintilastaan. Kansallissosialismi oli maailmankatsomus, joka pelastaisi kansan, näyttäisi sille tien vapautteen kohti uutta maailmaa ja pelastusta. Kansallissosialismilla oli missio, tehtävä, Saksan kansan pelastaminen.²¹⁵ Kun muut, vanhat puolueet, erityisesti eduskuntaa hallitseva musta-kulta-puna-koalitio, kävivät vaalitaisteluun tyhjillä iskulauseilla,

²¹² Ks. esimerkiksi Hitler 12.8.1930, *Fort mit dem Parlamentarischen Führer -Brei Schäffer - Auer'scher Prägung!* Rede auf NSDAP -Versammlung in München. RSA III/3, Dok. 87, 325-326.

²¹³ Hitler 1941b, s. 5, 10-11, 14.

²¹⁴ Hitler 10.1.1930, *Politik und Wirtschaft*. Rede auf NSDAP -Versammlung in Weimar. RSA III/3, Dok. 2, 1s. 9-10.

²¹⁵ Esimerkiksi Hitler 9.5.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Gotha. RSA III/3, Dok. 44, s. 184-187.

kansallissosialismilla oli jotain oikeaa sanottavaa: kansallissosialismi pyrki nostamaan saksalaisen rodun kunniaan ja saamaan sille tarvittavan elintilan ja elinmahdollisuudet. Kansallissosialistit eivät tunteneet mitään kansanluokkia, vaan yhden kansan, jota yhdisti rotu ja veri. Hitler korosti useassa vaalipuheessaan kesällä 1930, ettei hän halunnut pitää mitään vaalipuhetta vaan puhua oikeaa asiaa.²¹⁶

Kansallissosialismi oli siis Hitlerin mukaan messias, joka voisi pelastaa Saksan tuholta ja nostaa sen jälleen sille kuuluvaan kunniaan. Kansallissosialismi pääsisi eroon vahingollisesta parlamentarismista, nostaisi johtajaperiaatteen tärkeimmäksi aatteeksi ja maata hallitsisivat eliitit, jolle valta luonnonlakien mukaisesti kuului. Kansa voisi olla jälleen yhtenäinen ja taistella yhtenäisenä rintamana sen vihollisia vastaan. Kansa saisi myös tarpeeksi elintilaa itselleen, epäkohdat väistyisivät ja kaikki olisivat onnellisia uudessa valtakunnassa. Taistelu oli keino Saksan kansan lunastukseen, ja kansa piti herättää taistelemaan, siis kansallissosialistiseksi.

²¹⁶ Esimerkiksi Hitler 11.6.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Freiberg/Sachsen. RSA III/3, Dok. 57, 1s. 223-224; Hitler 13.6.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Leipzig. RSA III/3, Dok. 59, s. 226-228; Hitler 16.6.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Werdau. RSA III/3, Dok. 60, s. 229-230.

5. MIKSI JUURI NÄMÄ MYYTIT?

Hitlerin myytit olivat Saksan kansalle mitä luultavimmin tuttuja tarinoita. Ainakin hän teki ne tunnetuiksi puheissaan ja Taisteluni-teoksessaan toistamalla niitä yhä uudestaan. Esimerkiksi rotuteoriat olivat ajan intellektuellien kehittämiä eivätkä Hitlerin itsensä keksimiä, vaikka hän ilmeisesti melko brutaalisti muovasi ko. teorioita tarpeensa mukaan. Tämän tutkimuksen perusteella ei voi sanoa, että Hitler olisi missään vaiheessa muuttanut myyttejään tai muita oppejaan, sillä ne toistuivat suhteellisen samanlaisina sekä Taisteluni-teoksessa, joka oli kansallissosialistisen ideologian lähtökohta, että hänen puheissaan ja kirjoituksissaan vuosina 1928-30.

Koska Hitlerin kansallissosialismi oli rakenteeltaan ja sisällöltään melko sekava, sen tarkasteleminen myyttien valossa voi selkeyttää ideologiaa jonkin verran. Tässä tutkimuksessa on käytetty analyysin apuna pääasiassa kahta eri tapaa luokitella myyttejä, Leemingin myyttiluokitusta kosmisista myyteistä ja sankarimyyteistä sekä Schöpflinin taksonomiaa kansallisuuteen liittyvistä myyteistä. Kolmas esimerkkitapa voisi olla Laurence Coupen tekemä vertailu kristinuskon ja marxismin myyteistä, joihin voidaan lisätä kansallissosialismin myytit (ks. Taulukko 2 s. 63).

5.1. Myyttien kokonaisuus kansan yhdistäjänä

George Schöpflinin mukaan myyteillä on yhteisössä monia tärkeitä tehtäviä. Ennen kaikkea myytit voivat toimia yhteisönsä yhtenäisyyden ja itsetiedostuksen välineenä: yhteisön jäsenet, jotka omaksuvat tietyt myytit, omaksuvat samalla myös yhteisönsä jäsenyyden ja siihen liittyvät säännöt. Myyttien myötä yhteisö saa tiettyjä ja muista yhteisöistä eroavia ominaisuuksia, mikä kertoo yhteisön ainutlaatuisuudesta ja yhdistää sen jäseniä. Erityisesti politiikassa myyttien rooli on keskeinen, sillä yhteisten tarinoiden avulla yhteisön kommunikaatio on tiiviimpää; johtajan on huomattavasti helpompaa välittää viestejä

johdettavilleen ja nostattaa solidaarisuutta ja luottamusta. Myytit voivat osaltaan muodostaa yhteisön yhteisen kielen.²¹⁷

Hitler puhui ja kirjoitti jatkuvasti yhtenäisestä kansasta, esimerkiksi yhdestä rodusta, kansan kärsimyksestä, koko kansakunnan vihollisista ja kansan taistelusta olemassaolostaan. Hitlerin kansallissosialismi oli tarkoitettu koko kansan mobilisoimiseksi, Saksan kansan liikkeeksi. Myytithän ovat kulttuurille yhteisiä tärkeitä tarinoita. Esimerkiksi juutalainen tai marxilainen vihollinen oli Hitlerin mukaan Saksan kansan täydellinen vihollinen kun taas arjalainen oli juutalaisen vastakohta, täydellinen ihannetyyppi. Molemmat tyypit, myytit, palvelivat kansallissosialismia, sillä molemmat yhdistivät kansaa ja tekivät siitä rotutietoisemmän, mikä Hitlerin mukaan merkitsi kansallismielistä. Hitlerin myytit olivat vahvoja ja ehdottoman musta-valkoisia tarinoita: joko kansa nousisi tai tuhoutuisi. Hänen käyttämänsä kieli oli iskevää ja yksinkertaista: Hitler puhui niin, että kaikki ymmärsivät mitä hän tarkoitti.

5.1.1. *Hitlerin myytit luokiteltuina*

Suurin osa Hitlerin myyteistä liittyi tavalla tai toisella Saksan kansaan ja sen kohtaloon. Schöpflinin taksonomian mukaan (ks. liite 3 a) luokiteltuna Hitlerin puheista ja kirjoituksista löytyvät niin myytit valitusta kansasta, arjalaisista, johon liittyi myös myytit kansan sotilaallisesta suuruudesta, kuin myytit kansan kärsimyksestä ja epäoikeudenmukaisesta kohtelusta Weimarin tasavallassa. Arjalaiset olivat alkuperäinen rotu, ja heidän tuli luonnonlakien mukaisesti olla johtajakansaa, sillä heillä oli ainutlaatuisia ominaisuuksia ja ainutlaatuinen tehtävä. Periaatteessa kaikki Schöpflinin taksonomiaan liittyvät myytit ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa ja on hieman keinotekoisista erotella niitä toisistaan. Esimerkiksi valittuun kansaan liittyy myös myytti kansan lunastuksesta. Saksan kansan kärsimys johtui Hitlerin mukaan paitsi yleisestä rappiosta ja siitä ettei rotuoppeja oltu otettu huomioon myös juutalaisista ja marxilaisista. Saksan kansa ei siis saanut olla passiivinen, vaan sen tuli herätä taisteluun itsensä puolesta, lunastaa itse itsensä. Valitulla kansalla oli myös yhteinen perimä, veri, joka erotti sen muista kansoista.

²¹⁷ Schöpflin 1997, s. 22-24. Schöpflin ottaa esimerkiksi myyteistä politiikan oikeuttajana Slobodan Milosevicin, Serbian johtajan, käyttämät myytit Serbian suuresta menneisyydestä (s. 24).

Schöpflin pitää kansallisuuteen liittyvänä myyttinä myös uudelleen syntymiseen ja uudistumiseen liittyviä myyttejä, jotka yleensä liittyvät vallankumouksiin. Jos näitä myyttejä tarkastellaan kosmisina, kulttuuriin perustamiseen liittyvinä myyteinä (ks. liite 3 b), puhutaan usein maailmanlopusta, eskatologiasta, viimeisistä ajoista tai katastrofeista. Jotta voisi syntyä uusi maailma, vanhan järjestyksen täytyy jollakin tavalla murtua. Hitlerille Weimarin tasavalta eli viimeisiä aikoja ja maailma oli menossa kohti suurta mullistusta. Saksan kansa oli langennut syntiin ja kärsi, mutta kansallissosialismi ja Hitler voisivat pelastaa Saksan ja viedä sen uuteen paratiisiin. Saksan kansan kärsimys ei ollut kuitenkaan täysin sen omaa syytä, vaan kansalla oli vihollisia, jotka halusivat tuhota sen. Hitlerin uuteen aikaan, "kuoleman jälkeiseen elämään" liittyi paitsi uusi yhteiskunnallinen järjestys myös paluu vanhaan, kansan kunniaan, alkuperään, järjestykseen ja *Gemeinschaftiin*. Uusi aika olisi palannut paratiisi, kansallissosialistien Kolmas valtakunta, jossa alkuperäinen kansa eli arjalaiset hallitsisivat jälleen maailmaa. Uusi aika olisi siis paluuta vanhaan mutta samalla siirtymistä johonkin täysin uuteen.

Toinen valtakunta oli Hitlerin ihanteellinen ja kadotettu paratiisi, vaikka silläkin oli tietyt huonot puolensa, ja se oli myöskin tuomittu "rappioilmiöidensä" vuoksi tuhoutumaan. Toisessa valtakunnassa eli kuitenkin vielä esimerkiksi kansallinen kunnia, mikä Weimarin tasavallassa oli menetetty täysin. Kadotettua paratiisia etsittiin kansallissosialismissa myös korostamalla alkuperäisen arjalaisuuden ihanteellisuutta. Alussa rotu oli ollut puhdas ja kansan rodullisesta puhtaudesta huolehtiminen varmistaisi kansan menestyksen tulevaisuudessa, Kolmannessa valtakunnassa.

Hitler lupasi kansallissosialismin kautta pelastusta Saksan kansalle. Sinänsä myytti ideologian pelastavuudesta ei ole uusi, vaan edelleenkin joissain muodoissa poliittisten puolueiden - hallitsevan eliitin - käyttämä tänäkin päivänä. Keinona Saksan kansan lunastukseen oli ennen kaikkea taistelu, mikä ei ollut mitenkään passiivinen tapa päästä paratiisiin. Muita Hitlerin ehtoja pelastukseen olivat esimerkiksi luopuminen demokratiasta ja siirtyminen eliitin hallintoon. Lisäksi Hitlerin mukaan tuli pitää huolta siitä, ettei arjalainen kansa tekisi enää syntiä, vaan pitäisi huolta rotuoppien noudattamisesta.

Suuri osa länsimaisten yhteisöjen arkkimyyteistä löytyy tavalla tai toisella Raamatusta. Laurence Coupe vertailee osuvasti kristinuskon ja marxismin myyttejä. Paratiisiaika, kulta-aika, oli marxismissa heimoyhteiskunnan eli primitiivisen kommunismin aika. Ihmiskunnan syntiinlankeemus tapahtui, kun yksityisomistus perustettiin, minkä jälkeen seurasi aika, jolloin mitään ei kontrolloitu, eli syntyi luokkayhteiskunta. Ristiinnaulitsemisena, kärsimyksen aikana, oli marxismissa proletariaatin ahdinko, josta päästiin ylösnousemukseen luokkatietoisuuden herätessä. Tuomiopäivää marxismissa vastasi vallankumous, jonka jälkeen seuraisi Jerusalem, palannut paratiisi, luokaton yhteiskunta. Sekä kristinusko että marxismi näkevät historian edistyvänä prosessina, sillä molemmissa tehdään ratkaiseva valinta ja molemmat lupaavat absoluuttista pelastusta kannattajilleen.²¹⁸

Hitlerin kansallissosialismista voi myös muodostaa edellisen kaltaisen kokonaisuuden (Taulukko 2, seuraava sivu). Jos kansallissosialismia analysoi saman mallin mukaisesti, sen paratiisiaikana oli alun perin aika, jolloin arjalaiset hallitsivat maailmaa. Tästä ajasta Hitler ei kuitenkaan anna tarkkaa määritelmää. Myös Toinen valtakunta oli aluksi paratiisiaikaa. Valtakunnan syntiinlankeemuksena oli kuitenkin se, ettei rotuoppeja otettu tarpeeksi huomioon ja paratiisin käärmeinä olivat myös juutalaiset ja marxilaiset. Seurasi rappion aika, jolloin kaikkalainen *puolinaisuus* vallitsi ja joka johti lopulta Weimarin tasavallan perustamiseen, aikaan, jolloin mitään ei kontrolloitu. Kansallissosialismin kautta Saksan kansa voisi pelastua, päästä Jerusalemiin, tasa-arvoiseen yhteiskuntaan. Kansallissosialistien luvattu maa, Kolmas valtakunta, *Gemeinschaft*, oli kuitenkin varattu vain valitulle kansalle, arjalaisille. Tämä myyttien kokonaisuus on yksinkertaistus kansallissosialismin myyteistä ja siinäkin on sisäisiä ristiriitoja. Esimerkiksi Toinen valtakunta eli Hitlerin mukaan rappion aikaa, vaikka olikin aluksi paratiisiaikaa Saksan kansalle. Weimarin tasavallan aikaa Hitler vertasi kiirastuleen. Joka tapauksessa menneisyys oli jossain vaiheessa ollut Saksan kansalle hyvä, nykyisyys oli paha ja tulevaisuus voisi olla loistava uudessa yhteiskunnassa, Kolmannessa valtakunnassa.

Hitlerin kansallissosialismin myytit muodostivat siis kokonaisuuden, jota voidaan kyllä luokitella eri tavoin esimerkiksi erilaisten aikojen mukaan, kuten esimerkiksi myytteihin paratiisiajasta, viimeisistä ajoista ja tulevasta uudesta ajasta, mutta joka toimi kokonaisuutena.

²¹⁸ Coupe 1997, s. 69-70.

Hitler puhui ja kirjoitti useista tärkeistä tarinoista, jotka liittyivät tavalla tai toisella Saksan kansakunnan kohtaloon: näin oli, näin on nyt ja näin voisi olla tulevaisuudessa oli Hitlerin puheiden ja kirjoitusten yleisin juonenkulku.

Taulukko 2. Kristinuskon, marxismin ja kansallissosialismin myytit

Kristinuskko	Marxismi	Kansallissosialismi*
Paratiisi	Primitiivinen kommunismi	Arjalainen yhteiskunta/Toinen valtakunta
Syntiinlankeemus	Yksityisomistuksen kehittyminen	Rotua ei pidetty puhtaana, Juutalaiset
Kaaos	Luokkayhteiskunta	Rappion aika Toisessa valtakunnassa,
Ristiinnaulitseminen	Proletariaatin ahdinko	Weimarin tasavalta (myös kiirastuli)
Ylösousemus	Luokkatietoisuuden kasvu	Kansallissosialismin nousu valtaan
Tuomiopäivä	Vallankumous	Viimeinen taistelu bolsevismia/juutalaisia vastaan
Jerusalem, palannut paratiisi	Luokaton yhteiskunta	Kolmas valtakunta, <i>Volksgemeinschaft</i>

* Kansallissosialismin myytit tämän tutkimuksen tekijän tulkintoja.

Lähde: Coupe, Laurence, *Myth*. Routledge, London and New York 1997, s. 69-70.

Hitlerin kansallissosialismin myyttien kokonaisuus ei siis ollut mitenkään uusi tai ainutlaatuinen, vaan Hitlerin siihen liittämät tarinat voidaan löytää esimerkiksi Raamatusta niin kuin useimmat muutkin länsimaiset myytit. Ideologiaahan voidaan verrata uskontoon, koska molemmissa on samanlaisia aineksia ja ennen kaikkea molemmat ovat uskon asioita: ihminen uskoo ideologian oikeaksi maailmankatsomukseksi. Ei ole siis ihme, että sekä marxismin että kansallissosialismin myyttejä voidaan löytää länsimaisesta valtauskonnosta, kristinuskosta. Tämän tutkimuksen perusteella Hitler ei kuitenkaan vaivautunut kovin tarkasti määrittelemään maailmankatsomuksensa teesejä, sillä kuten hän itse sanoi, tärkeintä oli se, että maailmankatsomus toimisi, että kansa heräisi.²¹⁹

²¹⁹ Hitler 1941a, s. 392. Tarkemmin ks. s. 392-400.

5.1.2. *Kansan herättäminen kansallissosialismin myyttienkin tavoitteena*

Kuten edellä on jo mainittu kansallissosialismin ytimenä oli nationalismi, kansallismielisyys. Anthony Smithin mukaan nationalisteille on äärimmäisen tärkeää autenttisuuden etsiminen heidän taistelussaan kansakuntansa puolesta. Tunnistaessaan itsensä ja kansakuntansa he uskovat, että kansakunta on aina ollut olemassa odottaen vain löytämistään.²²⁰ Hitlerin mukaan arjalaisia oli ollut olemassa kautta aikojen, mutta valitettavasti rodut olivat päässeet sekoittumaan, minkä vuoksi arjalainen rotu ei ollut enää sille kuuluvassa asemassa. Tämän virheen Hitler aikoi korjata Kolmannessa valtakunnassaan.

Kansallissosialistien rotuopeilla oli useitakin tehtäviä: tietoisuus rodullisuudesta loi yhtenäisyyttä kansaan ja kansallisylypeyttä; rotuopit palvelivat nationalistisia tarpeita. Lisäksi rotuopeilla oli merkitys kansallissosialistien maailmanvalloitusajattelussa.²²¹ Hitler itse sanoi puheessaan NSDAP:lle 2.9.1928, että rotuyhteys ja -puhtaus selittävät laumahenkeä ja yhtenäisyyden tunnetta sekä yhtenäistä ajattelutapaa. Mitä puhtaampi rotu olisi, sitä yhtenäisempi olisi kansa ja sitä helpommin olisi muodostettavissa organisaatio, jolla hallita kansaa. Rotutietoisuus selitti myös Saksan kansan halua valloittaa maailma.²²² Rotuopit siis yhdistivät Saksan kansaa ja tekivät siitä ainutlaatuisen. Hitler palasi puheissaan ja kirjoituksissaan yhä uudestaan rotuoppeihinsa ja korosti niiden tärkeyttä.

Smithin mukaan nationalismiin menestykseen liittyy olennaisena osana menneisyyteen katsominen samaan aikaan kun orientoitutaan tulevaisuuteen. Paluu yhteiseen menneisyyteen on tärkeää, jotta massat saataisiin liikkeelle ja jotta voitaisiin luoda luotettava representaatio kansakunnasta sillä tulee olla yhteinen menneisyys ja kohtalo. Eliitit pystyvät hallitsemaan kansaa luomalla kulttuurillisen artefaktin, kansakunnan, minkä tarkoituksena on estää sosiaalista hajaannusta sekä kanavoida yhteiskunnallista muutosta ja poliittista mobilisaatiota. Smithin mukaan eliitit voivat käyttää menneisyyttä hyväkseen myös tietoisesti eli etsiä hyödyllistä menneisyyttä, jolla massojen tunteita voitaisiin manipuloida ja kansaa mobilisoida. Yhteinen menneisyys voi myös legitimoida epämiellyttävän yhteiskunnallisen

²²⁰ Smith 1997, s. 48.

²²¹ Grebing 1964, s. 65-67.

²²² Hitler 2.9.1928, *Zukunftsarbeit der Bewegung*. Rede auf NSDAP -Führertagung in München.

IRSA III/1, Dok. 15, s. 54.

muutoksen. Myyttinen menneisyys voi tarjota myös esimerkillisen kuvan, inspiroida julkista jäljittelyä ja julkista moraalialia. Yhteinen menneisyys voi myös oikeuttaa tietyn alueen omistusoikeuden tietyille etniselle ryhmälle. Menneisyys on muovailtavissa: jokainen sukupolvi kirjoittaa historiansa uudelleen.²²³

Hitler vetosi useissa teksteissä tavalla tai toisella Saksan kansan yhteiseen menneisyyteen, yhteiseen kohtaloon, yhteiseen rotuun jne. Menneisyyden tarinat yhdistivät Saksaa. Hitlerin mukaan kansallissosialistisen liikkeen päämääränä oli siis saada suuret joukot ajattelemaan kansallisesti, jotta Saksan kansa voisi jälleen nousta. Kansallissosialismi oli koko kansan maailmankatsomus eikä se tuntenut luokkia, vaan yhdisti kansaa. Hitler käytti omien sanojensa mukaan maailmankatsomustaan herättääkseen kansan kansallismieliseksi.²²⁴

5.2. Tarkoitus pyhittää keinot

Myyttien käytöstä politiikassa kirjoitti jo 1800-luvulla ranskalainen syndikalisti Georges Sorel, joka toi myös antirationalismin mukaan politiikkaan. Sorel korosti poliittisten myyttien tärkeyttä. Nämä myytit eivät olleet vain passiivisia kuvauksia poliittisesta todellisuudesta vaan tahdon ilmaisuja, jotka herättivät tunteita ja provosoivat toimintaan. Myös Nietzsche ja Freud olivat korostaneet sitä, että ihmistä ohjasivat pikemminkin tunne ja tahto kuin järki.²²⁵ Kansallissosialistien ja Hitlerin myyttien käyttö saattoi juontaa juurensa 1800-luvun uusista ihmisistä ja politiikkaa koskevista teorioista. Ainakin propagandaa käytettiin kyllä kansallissosialismissa suosion saavuttamiseen.

²²³ Smith 1997, s. 36-38.

²²⁴ Esimerkiksi Hitler 1941a, s. 392.

5.2.1. Hitlerin propaganda

Hitler itse kirjoitti propagandan käytöstä Taisteluni-teoksessaan. Jotta maailmankatsomus voisi voittaa, se tuli Hitlerin mukaan istuttaa kansaan propagandan keinoilla. Kuten edellä on jo mainittu, Hitlerin mukaan maailmankatsomuksen tuli olla suvaitsematon ja kansallissosialistien pyrkimyksenä oli organisoida koko valtio heidän maailmankatsomuksensa mukaisesti. Hitlerin mukaan propagandan pyrkimyksenä oli saada koko kansa omaksumaan jokin oppi: propaganda muokkasi kansaa aatteen hengessä ja kypsytti sitä tuon aatteen voiton hetken varalta. Aatteen voitto oli sitä todennäköisempi, mitä laajemmin propaganda oli muokannut ihmisten joukkoa ja mitä parempi sitä luotsaava organisaatio oli. Tarpeen vaatiessa ihmiset voitiin jopa pakottaa omaksumaan maailmankatsomus.²²⁶ Hitlerillä ei kuitenkaan ollut selkeää määritelmää siitä, mitä propaganda täsmälleen oli. Se oli Hitlerille keino, jolla aate saatiin esille.

NSDAP:n voima oli todella siinä, että se onnistui käyttämään tehokkaasti moderneja propagandatekniikoita²²⁷. Se verhosi hämävät teoriansa yksinkertaisiin ja osuviin iskulauseisiin, käytti paljon suggestiivisia toistoja ja symboleja, herätti emootioita ja haukkui surutta vastustajiaan.²²⁸ Hitlerin poliittinen ura NSDAP:ssa alkoi puhujana ja agitaattorina, propagandistina, ja hänestä tuli nopeasti puolueensa tärkein mies. Hitler teki pienestä müncheniläisestä ryhmittymästä massaliikkeen.²²⁹

Mikään muu puolue ei 1900-luvun alussa osannut käyttää yhtä hyvin hyväkseen esimerkiksi kansallisiksi nousevia merkkejä ja symboleja, jotka erityisesti massakokoontumisissa toimivat joukkoa yhdistävinä ja henkeä nostavina kuin NSDAP. Esimerkiksi kansallissosialistien hakaristi löytyy monista ikivanhoista kulttuureista - myös ei -arjalaisista kulttuureista - mutta

²²⁵ Heywood 1992, s. 175

²²⁶ Hitler 1941b, s. 108, 250, 253-256. Maserin mukaan Hitler oli tutustunut hyvin McDougalin ja Le Bonin teorioihin massojen psykologiasta ja myös käytti ko. teorioita (Maser 1966, s. 83-85).

²²⁷ Abelin mukaan Hitler otti puolueen alkuvaiheessa tehtäväkseen propagandatoiminnan, jota jatkettiin myöhemmin hänen aloittamansa mallin mukaisesti. Hitler oli ottanut opikseen Liittoutuneiden ensimmäisen maailmansodan saavutuksista tällä saralla. Puolueen kokouksia mainostettiin näkyvästi ja paljon, ja puoluetta tehtiin tunnetuksi myös erilaisilla tunnusmerkeillä ja uniformuilla. Puheiden, pamflettien, sanomalehtien yms. sävy oli hyvin aggressiivinen; sanoja ei todellakaan säästetty, mutta teksteissä ei välitetty juuri logiikasta tai totuudenmukaisuudestaan. (Abel 1986, s. 60-61).

²²⁸ Bracher 1972, s. 150-151.

²²⁹ Broszat 1966, s. 61-62.

esimerkiksi *Thulegeschellschaft* omaksui sen puhtaan arjalaisuuden symbolina.²³⁰ Kansallissosialisteille hakaristi oli selkeästi pohjoinen symboli ja se edusti sankarillista saksalaisuutta, saksalaista miehuutta ja arjalaisuutta.²³¹

Hitler siis kirjoitti itse propagandan käytöstä politiikassa. Tosin tuolloin propaganda-käsitteellä ei liene ollut niin negatiivista kaikua kuin sillä nykyisin on, koska Hitler pystyi avoimesti puhumaan ja kirjoittamaan siitä. Hitler kirjoitti jo *Taisteluni*-teoksessaan esimerkiksi, että voidakseen voittaa, maailmankatsomuksen tuli poimia ajatusmaailmastaan asioita, jotka kiinnittäisivät suurten joukkojen huomion. Silti pohjimmiltaan kysymys siitä, käyttikö Hitler tietoisesti myyttejä tavoitteidensa saavuttamiseksi on jälleen uskon asia niinkuin myytitkin ovat: Hitler saattoi itse uskoa myytteihinsä, mutta saattoi käyttää niitä myös tietoisesti. Todennäköistä on, että myyttien käyttö oli tietoista, sillä kansallissosialismin tavoitteena oli saada koko kansa kansallissosialistiseksi.

5.2.2. Vuoden 1930 parlamenttivaalien myytit

Esimerkkinä Hitlerin käyttämistä myyteistä on seuraavalla sivulla oleva Taulukko 3 vuoden 1930 parlamenttivaalien myyteistä. Ko. myyttien käyttöä on analysoitu osittain luvussa neljä. Kuten edellä on mainittu, tämän tutkimuksen perusteella ei voi sanoa, että Hitler olisi missään vaiheessa muuttanut myyttiensä sisältöä, mutta niiden käyttö ja maininnat vaihtelivat Hitlerin puheissa ja kirjoituksissa vuosina 1928-30. *Taisteluni*-teoksen pääanteina olivat oppi arjalaisesta kuningasrodusta, juutalaisesta vihollisesta ja Toisesta valtakunnasta Saksan kansan paratiisina sekä parlamentarismien mädännäisyydestä. Vuosien 1928 ja -29 puheiden ja kirjoitusten pääaiheina olivat Saksan kansan elintilan tarve ja bolsevismin kauhistus. Vuosien 1929 ja 1930 teksteissä siirrytään esimerkiksi Saksan kansan kärsimykseen Weimarin tasavallassa ja kansallissosialismiin pelastajana. Aiheet lienevät luonnollisia vaalien lähestyessä ja tasavallan joutuessa jälleen sekä taloudelliseen että poliittiseen kriisiin.

²³⁰ Bracher 1972, s. 87.

²³¹ King 1984, s. 189. Hitler kertoi *Taisteluni* -teoksessaan kehittäneensä hakaristilipun itse, koska puolue tarvitsi ehdottomasti voimakkaan symbolin ja tunnusmerkin. Lipussa oli kunniakkaat vanhat värit, joista punainen merkitsi yhteiskunnallista, valkoinen kansallista ja hakaristi arjalaisuutta. (Hitler 1941b, s. 155).

Taulukko 3. Hitlerin viittaukset eri myytteihin parlamenttivaalipuheissaan ja kirjoituksissaan 24.7.-14.9. 1930*

	Maininnat	Yhteensä
EIN VOLK		
Arjalaisen rodun alkuperäisyys, saksalainen valittu kansa	10.8.	1
Juutalainen/Marxilainen vihollinen	9.8., 12.8., 16.8., 29.8.	4
EIN REICH, EIN VATERLAND		
Saksan kansan menneisyyden kulta-aika		0
Nykyiset viimeiset ajat ja Saksan kansan kärsimys	24.7., 2.8., 10.8., 12.8., 18.8., 26.8., 7.9.	7
Tulevaisuuden Kolmas valtakunta ²³²	5.8., 10.8., 12.8., 18.8., 1.9., 7.9., 13.9.	7
EIN FÜHRER		
Olemassaolontaistelu, taistelu keinona lunastukseen ja elintilan tarve	27.7., 10.8., 21.8., 29.8., 12.9.	5
Hitler sankarina ja kansallissosialismi ja Hitler Saksan pelastajina	12.8. ²³³	1

*Hitler itse otsikoi Nürnbergissä 24.7.1930 pitämänsä puheen vaalipuheeksi (*Der Wahlschwindel beginnt* -otsikko), ja 14.9 olivat parlamenttivaalit.

Huom. Kaikki viittaukset eri myytteihin ovat tekijän tulkintoja.

Vaalipuheita ja kirjoituksia oli yhteensä 31, joista tekstiä ei ollut 6 tapauksessa

Lähteenä on käytetty Hitler, Adolf, Reden, Schriften, Anordnungen. Februar 1925 bis Januar 1933. Band III. Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928 - September 1930. Teil 3. Januar 1930 - September 1930. Herausgeben vom Institut für Zeitgeschichte. Herausgeben und Kommentiert von Hartmann, Christian. K.G. Saur, München - New Providence - London - Paris 1995, s. 282-418.

Vaalipuheissaan ja kirjoituksissaan kesällä 1930 Hitlerin yleisimmät myytti-teemat olivat ensinnäkin viittaukset siihen, että Saksassa elettiin viimeisiä aikoja, lopun alkua, mikä johtui parlamentarismista ja juutalaisista bolševikeista. Saksan kansa kärsi tasavallassa, kun sen olisi pitänyt olla suuri, mahtava ja kunniakas. Toiseksi Hitler viittasi siihen, että tulevaisuuden Saksa voisi olla uusi ja parempi valtakunta, jossa demokratiasta päästäisiin eroon ja kansa tulisi yhtenäiseksi. Ehtona oli luonnollisesti se, että kansallissosialistit pääsisivät valtaan Saksassa.

²³² Näissä vaalipuheissa Saksan parempi tulevaisuus liitettiin osaksi NSDAP:n menestystä.

²³³ Tämä oli ensimmäinen kerta, kun Hitler puhui selkeästi Saksan kansan yhdestä johtajasta, muttei silti selkeästi itsestään.

Viimeisimmissä vaalipuheissaan Hitler alkoi puhua nimenomaan vaalipäivästä Saksan kohtalon käännekohtana, mikä lienee aivan luonnollista puolueelle, joka tavoitteli menestystä vaaleissa.²³⁴ Kansan tuli herätä taistelemaan vapaudestaan ja olemassaolostaan ja äänestää kansallissosialisteja saavuttaakseen taas menneisyyden mahtavuuden ja lisää elintilaa. Kansallissosialismi oli avain pelastukseen.

Vuoden 1930 vaalipuheet ovat vain hyvin pieni osa Hitlerin puheista vuoden 1928 ja 1930 välisten parlamenttivaalien väliseltä ajalta. Näiden puheiden merkitys kansallissosialismin esille tuomisessa tuskin oli ratkaiseva, sillä puolue ja Hitler tekivät liikkeen eteen töitä vuosien ajan ennen näitä puheita ja näiden puheiden jälkeenkin. Taulukon 3 onkin tarkoitus toimia esimerkkinä Hitlerin eri myyttien käytöstä. Vuoden 1930 vaalikampanjan myytit eivät ole osoitus luovuudesta myyttien käytössä, mutta tärkeintähän oli, että maailmankatsomus toimi tavoitteiden saavuttamisessa. Tämän tutkimuksen perusteella ei voida kuitenkaan sanoa, että juuri myyteillä olisi ollut ratkaiseva merkitys vaalimenestyksessä. Ne olivat kuitenkin osa kansallissosialismia ja kokonaisuuden toimiminen ratkaisee yleensä lopputuloksen. Tavoitteen, vaalimenestyksen, saavuttamistaso lienee yllättänyt kansallissosialistitkin; parlamenttipaikkojen kasvattaminen edellisen vaalin kahdestatoista 107:ään on osoitus puolueen todella suuresta suosionkasvusta.

²³⁴ Ks. esimerkiksi Hitler 21.8.1930, Rede auf NSDAP -Versammlung in Koblenz. RSA III/3, Dok. 92, 1s. 363-364; Hitler 7.9.1930 *Das Volk steht auf, der Sturm bricht los!* Rede auf NSDAP -Versammlung in Nürnberg. RSA III/3, Dok. 107, s. 390.

6. TIIVISTELMÄ

Das Volk steht auf, der Sturm bricht los (kansa astuu esiin, myrsky puhkeaa) on eräs Hitlerin puheiden otsikoista vuodelta 1930. Hitlerin maailmankatsomuksen tavoitteena oli saada kansa heräämään, jotta se voisi marssia jälleen ylpeänä suureen tulevaisuuteensa. Saamalla maailmankatsomuksensa totaaliseksi kansa voisi nousta taisteluun ja päästä vapaaksi. Maailmankatsomukseen, kansallissosialistiseen ideologiaan kuului myös myyttejä, tarinoita, jotka sisälsivät maailmankatsomukselle olennaisia asioita ja joilla ei aina ollut vastinetta todellisuudessa.

Kokonaisuudessaan Hitlerin maailmankatsomus oli ideoissaan melko sekava eikä siinä ollut vahvaa sisäistä koherenssia; tärkeintä oli, että maailmankatsomus toimi. Hitlerin tavoitteena oli myös luoda tarpeeksi vahva ideologia marxismia vastaan. Kansallissosialismin ytimenä oli kansallismielisyyden eli nationalismin nostaminen. Kansallissosialismin myytit koostuivat erityisesti Saksan kansan suuruuden ja ainutlaatuisuuden korostamisesta, mihin rotuopit liittyivät olennaisena osana, menneisyyden heroisuudesta, nykyisyyden rappiosta ja tulevaisuuden lupauksesta sekä kansallissosialismista maailman pelastajana. NSDAP:n myöhemmänä tunnuslauseena olikin *ein Volk, ein Reich, ein Vaterland, ein Führer*, yksi kansa, yksi valtakunta, yksi isänmaa ja yksi johtaja.

Hitlerin ideologian myyttinä tässä tutkimuksessa on ensinnäkin analysoitu myyttiä arjalaisesta sankarirodusta, jonka oikeus oli jo luonnonlakienkin mukaan valloittaa maailmaa ja jonka olisi kuulunut olla korkeammassa asemassa kuin Saksan kansa sillä hetkellä oli. Arjalainen rotu oli alkuperäinen, ainutlaatuinen ja puhdas rotu, joka tulikin myös pitää puhtaana. Saksalaisella kansalla oli suuri tehtävä historiassa ja se oli valittu kansa. Myytti arjalaisesta rodusta oli alkuperämyytti, luomismyytti, jota voidaan pitää myös tavallaan kulta-aikamyyttinä; paratiisijassahan kaikki oli täydellistä. Alkuperämyytti on hyvin yleinen myytti länsimaisissa yhteiskunnissa: palaamalla kansakunnan puhtaaseen alkuun voidaan saavuttaa jälleen kansallinen kunnia ja aitous, joka oli hävinnyt nykyisyydestä. Arjalaiseen rotuun liittyi myös myytti sen perivihollisesta ja ihmiskunnan perkeleestä, juutalaisista, jotka olivat Hitlerin mukaan loisia Saksan kansan ruumissa ja jotka olivat kehittäneet bolsevismin

opin. Juutalaiset olivat hyvä syntipukki kaikkeen pahaan, mitä Saksan kansalle oli tapahtunut, niin absurdilta kuin tämä nykyaikana kuulostaakin. Hitlerin mielestä Saksan kansa kärsi juutalaisten vuoksi. Yhteinen vihollinen yhdisti kansaa. Hitlerin juutalaisviha oli hyvin väkevä Taisteluni-teoksessa samoin kuin puheissa ja kirjoituksissa vuosina 1928-30.

Toiseksi Hitlerin kansallissosialismin myyteistä on analysoitu kulta-aikamyyttiä, myyttiä viimeisistä ajoista ja lupausta paremmasta tulevaisuudesta, Kolmannesta valtakunnasta. Hitlerille Saksan kansan kulta-aika oli Toinen valtakunta, jossa kansallinen kunnia oli vielä voimissaan, mutta jossa piili myös rappion alku. Weimarin tasavallassa Saksan kansa eli viimeisiä aikoja ennen tuomiotaan, kiirastulessa ja kärsimyksessä. Syynä kärsimykseen olivat Hitlerin mukaan paitsi juutalaiset myös parlamentarismi. Hitler lupasi kansallissosialisminsa avulla parempaa tulevaisuutta: kansallissosialismi järjestäisi yhteiskunnan uudelleen, antaisi kaikille kaikkea, nostaisi Saksan jälleen jaloilleen ja veisi sen uudelleen paratiisiin, Kolmanteen valtakuntaan. Nämä erilaisia aikoja koskevat myytit voidaan löytää esimerkiksi Raamatusta, mistä useimmat länsimaisen yhteiskunnan myytit löytyvät: paratiisi, syntiinlankeemus, apokalypsi, kiirastuli, tuomiopäivä ja uudelleen saavutettu paratiisi, taivas. Hitlerin keinot kansan lunastukseen eivät sen sijaan olleet kovinkaan kristilliset, sillä hän halusi herättää Saksan kansan rotutietoiseksi ja taisteluun sen vihollisia vastaan. Olemassaolontaistelun väistämättömyyttä Hitler perusteli luonnonlaeilla, joihin hän vetosi muissakin myyteissään. Esimerkiksi juutalaiset olivat luonnonvastainen rotu ja demokraattinen hallinto oli luonnonvastaista.

Kolmanneksi tutkimuksessa on käsitelty kansallissosialismia ja Hitleriä Saksan pelastajana. Kansallissosialismin yleisimpiin periaatteisiin kuului demokratianvastaisuus, jota Hitler perusteli sillä, että enemmistön valta oli luonnonlakien vastaista ja mielipuohten hallintoa. Hitlerin mukaan parlamentarismi oli viemässä Saksaa tuhoon ja eräs syy sen kärsimykseen. Parlamentarismi oli myös yksi syy siihen, miksi Saksassa elettiin viimeisiä aikoja: valtakunta oli saastunut. Taisteluni-teoksessa ja vuosina 1928-30 Hitler puhui ja kirjoitti nimenomaan kansallissosialismista Saksan pelastajana ja vapauttajana. Kansallissosialismi pääsisi yli demokratiasta ja valtaan oikeutettu eliitti voisi jälleen hallita. Keino kansallissosialismin tavoitteiden saavuttamiseen oli kansan herättäminen taisteluun. Taistelu oli siis keino kansan lunastukseen. Hitleristä tehtiin ideologian suuri sankari ja messias, ja hänellä oli sankaruuteen

liittyviä ainutlaatuisia ominaisuuksia. Kuriositeettina on tosin mainittava se, että Hitler ei vastannut ulkonäöllisesti arjalaista rotumääritelmää ja hän oli vielä syntyperältään itävaltalainen. Jokaisella kulttuurilla on silti aina sankarinsa ja messiaansa. Raamatussa hänen nimensä oli Jeesus ja bolsevismissa Lenin.

Hitlerin myytit muodostivat kokonaisuuden, jota tässä tutkimuksessa on luokiteltu usealla eri tavalla. Erilaisten luokkien muodostaminen myyttien kokonaisuudesta on keinotekoisia, sillä Hitlerin myytit liittyivät kiinteästi toisiinsa. Suurin osa Hitlerin myyteistä liittyi Saksan kansaan ja sen kohtaloihin, Saksan kansalle yhteisiin teemoihin. Miksi Hitler mainitsi puheissaan ja kirjoituksissaan juuri nämä myytit, jotka olivat kansallissosialisteille tosia tarinoita? Hitlerin pääasiallisena tavoitteena oli saada maailmankatsomuksensa totaaliseksi, yhdistää kansa ja saada se taistelemaan vapaudestaan antamalla kansallissosialismille valta. Kansallissosialismin ydin oli nationalismi, kansallismielisyys, ja ideologian muut osat palvelivat kansan herättämistä. Kansallissosialistisen nationalismin tavoitteena oli saada kansa kansallissosialistiseksi. Esimerkiksi rotuopit kuuluivat olennaisena osana kansan yhdistämiseen. Niiden kautta voitiin tieteellisesti perustella, miksi Saksan kansa oli herrakansa, miksi se oli oikeutettu laajentamaan elintilaansa ja minkä takia rotu tuli pitää puhtaana, saksalaisena, ainutlaatuisena. Saksalla oli ollut suuri menneisyys, ja sen nykyisyys oli surkea, mutta kansallissosialismin avulla kansa voisi saavuttaa suuren tulevaisuuden, Kolmannen valtakunnan, joka olisi kaikkien yhteinen *Gemeinschaft*.

Hitlerin kansallissosialismi pyrki siis valtaan ja Hitler maailmankatsomuksensa etunenässä vaatimalla eliitin hallinnon palauttamista ja tasa-arvoa, jossa kyvykkäimmät hallitsisivat enemmistön sijaan. Hitler käytti propagandaa saadakseen maailmankatsomuksensa koko kansan tietoisuuteen. Kuitenkin kysymys siitä, käyttikö Hitler myyttejä tietoisesti, jää vastauksetta, sillä myytit ovat uskon asioita, ja lähteistä ei voi todentaa, uskoiko Hitler itse todella myytteihinsä. Myytit ovat tarinoita, joiden uskotaan olevan tosia.

Hitlerin kansallissosialismin myytit Taisteluni-teoksessa sekä puheissa ja kirjoituksissa vuosina 1928-30 eivät sisällöllisesti eronneet toisistaan. Ainakin tänä ajanjaksona Hitlerin myytit olivat hänelle "ikuisia totuuksia, joita ei tarvinnut koskaan muuttaa". Puheissa ja kirjoituksissa myyttien käyttötaajuus oli tosin erilainen kuin Taisteluni-teoksessa, joka oli

ideologian lähtökohta. Vuoden 1930 parlamenttivaalipuheissa useimmat viittaukset liittyivät myytteihin Weimarin tasavallan viimeisistä ajoista, Saksan kansan kärsimyksestä ja tulevaisuuden lupauksista sekä Hitlerin lempiaiheeseen bolsevismin kauhistuksesta. Vaaleissa kampanjoiva NSDAP haukkui siis nykyisyyttä ja lupasi parempaa tulevaisuutta niin kuin useimmat poliittiset puolueet tekevät tänäkin päivänä.

Tämä tutkimus keskittyi yhteen murroskohtaan Hitlerin ja NSDAP:n tiellä valtaan, aikaan ennen vuoden 1930 parlamenttivaaleja. Tutkimukselle olennaista ainesta oli myös Hitlerin Taisteluni-teos, jota ilman Hitlerin myyttejä tuskin olisi voinut määritellä, Hitler kun ei juuri määritellyt teesejään tarkemmin puheissaan eikä kirjoituksissaan.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa, mitä myyttejä Hitler käytti puheissaan ja kirjoituksissaan ennen valtaannousuaan. Tutkimuksen perusteella voi todeta, että myytit muodostivat kokonaisuuden jolla vedottiin kansaan. Miten tämä kokonaisuus sitten vaikutti kansaan? Oliko kokonaisuus niin tenhoava, että sillä todella oli ratkaiseva vaikutus NSDAP:n vaalimenestykseen, vai oliko se vain pieni osa liikkeen menestyksen salaisuudesta? Jos Hitlerin myynteillä oli ratkaiseva osa kansallissosialismin suosion kasvussa, mikä niistä teki niin vetoavia? Oliko syynä suosioon myyttien tutuus vai niiden lupaukset paremmasta tulevaisuudesta, vai oliko kyse vain esimerkiksi niiden esittämistavasta? Hitler nousi siis periaatteessa laillisin keinoin Weimarin tasavallan parlamenttiin, minkä kautta hän pystyi myöhemmin romuttamaan demokraattisen hallinnon Saksassa ja perustamaan "tuhatvuotisen valtakuntansa". Kansallissosialismi vetosi Saksan kansaan niin, että se heräsi äänestämään NSDAP:ta.

LÄHDELUETTELO

I JULKAISTUT LÄHTEET

Hitler, Adolf, Reden, Schriften, Anordnungen. Februar 1925 bis Januar 1933. Band III. Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928 - September 1930. Teil 1. Juli 1928 - Februar 1929. Herausgeben vom Institut für Zeitgeschichte. Herausgeben und Kommentiert von Dusik, Bärbel und Lankheit, Klaus A. unter Mitwirkung von Hartmann, Christian. K.G. Saur, München - New Providence - London - Paris 1994.

(RSA III/1)

Hitler, Adolf, Reden, Schriften, Anordnungen. Februar 1925 bis Januar 1933. Band III. Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928 - September 1930. Teil 2. März 1929 - Dezember 1929. Herausgeben vom Institut für Zeitgeschichte. Herausgeben und Kommentiert von Lankheit, Klaus A. K.G. Saur, München - New Providence - London - Paris 1994.

(RSA III/2)

Hitler, Adolf, Reden, Schriften, Anordnungen. Februar 1925 bis Januar 1933. Band III. Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928 - September 1930. Teil 3. Januar 1930 - September 1930. Herausgeben vom Institut für Zeitgeschichte. Herausgeben und Kommentiert von Hartmann, Christian. K.G. Saur, München - New Providence - London - Paris 1995.

(RSA III/3)

Hitler, Adolf, Taisteluni. Ensimmäinen osa. Tilinteko. Saksan kielestä suomentanut Lauri Hirvensalo. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo 1941.

(Hitler 1941a)

Hitler, Adolf, Taisteluni. Toinen osa. Kansallissosialistinen liike. Saksan kielestä suomentanut Lauri Hirvensalo. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo 1941.

(Hitler 1941b)

II KIRJALLISUUS

Abel, Theodore, Why Hitler Came into Power. With a New Foreword by Thomas Childers. Harvard University Press, Cambridge - Massachusetts - London 1986. (1. painos 1938)

Berger, Stefan, The Search for Normality. National Identity and Historical Consciousness in Germany Since 1800. Berghahn Books, Providence, Oxford 1997.

Bracher, Karl, Dietrich, The German Dictatorship. The Origins, Structure and Effects of National Socialism. Transl. from the German by Jean Steinberg. With an Introduction by Peter Gay. Praeque Publishers, New York - Washington 1972. (3. painos)

Bracher, Karl, Dietrich, Die Auflösung der Republik. Gründe und Fragen. Weimarer Republik. Eine Nation im Umbruch. Herausgeben von Schulz, Gerhard. Verlag Ploetz Freiburg, Würzburg 1987, s. 123-138.

Broszat, Martin, German National Socialism 1919-1945. Transl. by Kurt Rosenbaum and Inge Pauli Boehm. Clio Press, Santa Barbara, Kalifornia 1966.

Broszat, Martin, Hitler and the Collapse of Weimar Germany. Transl. and with a Foreword by V. R. Berghahn. Berg Publishers, Leemington Spa - Hamburg - New York 1987.

Buchheim, Hans, The Third Reich. Its Beginning, Its Development, Its End. Transl. from German by Allan and Liselotte Yahares. Kösel-Verlag, München 1961. (1. englanninkielinen painos)

Campbell, Joseph, The Historical Development of Mytology. Myth and Mythmaking, ed. Murray, Henry, A. Beacon Press, Boston 1968, s. 19-45.

Campbell, Joseph, The Hero with a Thousand Faces. Bollingen Series XVII, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1973. (3. painos)

Carpenter, Edward, *The Origins of Pagan and Christian Beliefs*. Senate, London 1996. (alkuteos *Pagan and Christian Creeds: Their Origin and Meaning*, 1920)

Conze, Werner, *Chronik - Die Weimarer Republik*. Weimarer Republik. Eine Nation im Umbruch. Herausgeben von Schulz, Gerhard. Verlag Ploetz Freiburg, Würzburg 1987, s. 173-208.

Cotterell, Arthur, *Maailman Myytit ja Tarut*. Suom. Eija Kämäräinen ja Tarja Virtanen. WSOY, Porvoo - Helsinki - Juva 1991. (alkuteos *The Illustrated Encyclopedia of Myths and Legends*, 1989)

Coupe, Laurence, *Myth*. Routledge, London - New York 1997.

Domarus, Max, *Hitler, Reden und Proklamationen 1932-1945*. Kommentiert von einem Deutschen Zeitgenossen. Band I. Triumph. Erster Halbband 1932-1934. Süddeutscher Verlag, München 1965. (1. painos 1962/1963)

Doty, William, G. *Mythography. The Study of Myths and Rituals*. The University of Alabama Press, Alabama 1986.

Edman, Carl-Martin, *The Myth of the State or the State`s Religious Legitimation*. The Myth of the State. Based on Paper read at the Symposium on the Myth of the State held at Åbo on the 6th - 8th September 1971. ed. Biezais, Haralds. Scripta Instituti Donneriani Aboensis VI. Almqvist & Wiksell, Stockholm 1972, s. 170-185.

Elidae, Mircea, *Myth and Reality*. Transl. from French by William R. Trask. Harper & Row Publishers, New York 1975. (1. painos 1963)

Falter, Jürgen, W., *Hitlers Wähler*. Verlag C.H. Beck, München 1991.

Grebing, Helga, Der Nationalsozialismus. Ursprung und Wesen. Geschichte und Staat Band 103. Günter Olzog Verlag, München - Wien 1964. (15. painos, 1. painos 1959)

Hatfield, Henry, The Myth of Nazism. Myth and Mythmaking, ed. Murray, Henry, A. Beacon Press, Boston 1968, s. 199-220.

Heywood, Andrew, Political Ideologies. An Introduction. Macmillan Education Ltd, London 1992.

Hildebrand, K., The Third Reich. Transl. from German by P. S. Falla. Unwin Hyman, London 1990. (3. painos)

Honko, Lauri - Pentikäinen, Juha, Kulttuuriantropologia. WSOY, Porvoo 1970.

Honko, Lauri, The Problem of Defining Myth. The Myth of the State. Based on Papers read at the Symposium on the Myth of the State held at Åbo on the 6th - 8th September 1971. ed. Biezais, Haralds. Scripta Instituti Donneriani Aboensis VI. Almqvist & Wiksell, Stockholm 1972, s. 7-19.

Honko, Lauri, Uskontotieteen oppisanasto. Uskontotieteen julkaisuja 1, Turun yliopisto 1980.

Kershaw, Ian, The Nazi Dictatorship. Problems and Perspectives of Interpretation. Arnold, London 2000. (4. painos)

Kershaw, Ian, Hitler and the Nazi Dictatorship. Twentieth Century Germany. Politics, Culture and Society 1918-1990. ed. Fulbrook, Mary. Arnold, London 2001, s. 99-120.

King, Francis, Germany. An Illustrated Encyclopedia of Mythology, ed. Cavendish, Richard, consultant ed. Ling, Trevor, O. Crescent Books, New York 1984. (1. julkaisu 1980), s. 188-190.

Kluckhohn, Clyde, Recurrent Themes in Myths and Mythmaking. Myth and Mythmaking, ed. Murray, Henry, A. Beacon Press, Boston 1968, s. 46-60.

Kolb, Eberhard, Vom Kaiserreich zur Reublik. Politische Neuordnung im Zeichen von militärischer Niederlage und Staatsumsturz. Weimarer Republik. Eine Nation im Umbruch. Herausgeben von Schulz, Gerhard. Verlag Ploetz Freiburg, Würzburg 1987, s. 18-31.

Langer, Walter, C., Adolf Hitler - mies ja myytti. Suom. Keijo Kylävaara. Kirjayhtymä, Helsinki 1973.

Leeming, David, Adams, The World of Myth. Oxford University Press, New York - Oxford 1990.

Levin, Harry, Some Meanings of Myth. Myth and Mythmaking, ed. Murray, Henry, A. Beacon Press, Boston 1968, s. 103-114.

Maser, Werner, Hitlers Mein Kampf. Entstehung, Aufbau, Stil, Änderungen, Quellen, Quellenwert kommentierte Auszüge. Bechtle Verlag, München - Esslingen 1966.

Schöpflin, George, The Functions of Myth and a Taxonomy of Myths. Myths and Nationhood, eds. Hosking, Geoffrey - Schöpflin, George. Hurst & Company, London 1997. s. 19-35.

Shirer, William L., Kolmannen valtakunnan nousu ja tuho I. Kansallissosialistisen Saksan historia. Suom. Tapio Hiisivaara. K.J. Gummerus Osakeyhtiö, Jyväskylä 1962.

Simpson, William, Hitler and Germany. Cambridge University Press, Cambridge 1991.

Smith, Anthony, "The Golden Age" and National Renewal. Myths and Nationhood, eds. Hosking, Geoffrey - Schöpflin, George. Hurst & Company, London 1997. s. 36-59.

Snyder, Louis, L., National Socialist Germany. Twelve Years that Shook the World. Robert E. Krieger Publishing Company, Malabar, Florida 1984.

Stephenson, Jill, The Rise of Nazis: Sonderweg or Spanner in the Works? Twentieth Century Germany. Politics, Culture and Society 1918-1990. ed. Fulbrook, Mary. Arnold, London 2001, s. 77-98.

Stone, Norman, Hitler. With an Introduction by J.H. Plumb. Hodder and Stoughton, London 1980.

Strenski, Ivan, Four Theories of Myth in Twentieth-Century History. Cassirer, Elidae, Levi-Strauss and Malinowski. Macmillan London 1987.

KRONOLOGIA NSDAP:N PERUSTAMISESTA HITLERIN NIMITYKSEEN SAKSAN VALTAKUNNANKANSLERIKSI 1919-1933

Vuosi	Pvm.	Tapahtumat
1919	Helmikuu	Saksan työväenpuolue, <i>Deutsche Arbeiter Partei</i> , perustetaan.
	Syyskuu	Hitler liittyy DAP:n jäseneksi nro 55. ²³⁵
1920	Helmi- kuu	Puolueen nimi muutetaan Saksan Kansallissosialistiseksi Työväenpuolueeksi (<i>die Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei</i> , NSDAP).
	24.2.	Kansallissosialistisen puolueen ensimmäinen massakokous Münchenissä. Hitler esittelee puolueen 25-kohtaisen ohjelman ²³⁶ .
	13-17.3.	<i>Kapp Putsch</i> , vallankaappausyritys.
	17.12.	<i>Völkische Beobachterin</i> , NSDAP:n virallisen lehden, ensimmäinen numero ilmestyy.
1921	21.1.	Kansallissosialistien vuosittainen kokous. Anton Drechsler puheenjohtajana. Rekisteröity jäsenmäärä 3000.
	3.2.	Ensimmäinen massakokous Münchenin suurimmassa hallissa, Zirkus Kronessa. Hitler puhuu noin 6500 ihmiselle aiheesta tulevaisuus vai tuho.
	Touko- kesäkuu	Hitler vierailee Berliinissä muodostaakseen kontakteja Pohjois-Saksan nationalistien kanssa.
	29.7.	Ensimmäinen NSDAP:n sisäinen konflikti: Hitler ajaa läpi omat ehtonsa ja hänestä tulee puheenjohtaja Anton Drechslerin sijaan ja hän saa oikeudet organisoida puolueen uudelleen sekä periaatteessa henkilökohtaisen vastuun suurimmasta osasta päätöksiä.
	3.8.	<i>Sturmabteilung, SA</i> . perustetaan.
	11.10.	Ensimmäinen paikallinen Baijerin ulkopuolinen natsiryhmittymä perustetaan Zwickauhin.
	4.11.	Ensimmäinen laajamittainen tappelu sosiaalidemokraattisen puolueen jäsenten ja SA:n välillä.
1922	29.1.	Puolueen jäsenmäärä 6000.
	24.6.- 27.7.	Hitlerin ensimmäinen vankilatuomio järjestysrikkomuksesta.
	16.8.	Nationalististen organisaatioiden massamielenosoitus.
	10.12	Kymmenen puolueen kokousta Münchenissä yhtenä päivänä. Aiheena juutalaisten kansainvälinen marxismi ja vapaamuurarius Saksan haudankaivajina.
1923	26.1.	12 mielenosoitusta yhtenä päivänä Ruhrin alueen miehitystä vastaan.
	16.6.	Kansallissosialistisen puolueen vuosittainen kokous yhdessä patrioottisten organisaatioiden kanssa ranskalaisten Ruhrissa teloittaman Leo Schlageterin muiston kunniaksi
	25.9.	Hitleristä tulee Saksan <i>Kampfbundin</i> , Baijerin alueen nationalististen yhteisöjen liiton, johtaja. SA liittyi osaksi <i>Kampfbundin</i> militaristista organisaatiota helmikuussa.
	8.-9.11.	Hitler julistaa kansallisen vallankumouksen ja diktatuurin alkaneeksi. Tämä nk. <i>Bürgerbräukeller Putsch</i> tukahdutetaan. 14 puolueen jäsentä kuolee ja useampia loukkaantuu. Hitler pakenee.
	11.11.	Hitler pidätetään samoin kuin myös muut vallankaappausyrityksen johtajat. Natsipuolue hajotetaan.

²³⁵Taisteluni-teoksessaan Hitler kertoo saaneensa jäsennumero 7:n (Hitler 1941a, s. 258), mutta todellisuudessa hänen jäsennumeronsa oli 55 (Maser 1966, s. 131).

²³⁶Ohjelman englanninkielinen käännös ks. esim. Simpson, 1991, s. 34-35; Snyder 1984, s. 79-81. Snyderin mukaan ohjelman todennäköisinä tekijöinä olivat Drechsler ja Gottfried Feder.

1924-1929		Saksassa taloudellisesti suhteellinen tasainen aika
1924	24.2.	Hitlerin ja muiden Putschin osallistuneiden oikeudenkäynti alkaa. Hitler tuomitaan viideksi vuodeksi vankilaan <i>Landsberg am Lechiin</i> .
	4.5.	Nationalistit saavat lähes 2 miljoonaa ääntä parlamenttivaaleissa
	7.12.	Nationalistit saavat vain 900 000 ääntä uusissa parlamenttivaaleissa.
	20.12.	Hitler vapautetaan vankilasta.
1925	24.2.	Ensimmäinen massakokous Münchenissä Hitlerin paluun jälkeen. NSDAP:n uudelleenorganisointi alkaa.
	9.3.	Hitlerin julkinen esiintyminen kielletään useissa osavaltioissa (kielto kumotaan 1928).
	18.7.	Taisteluni-teoksen ensimmäinen osa ilmestyy.
1926	20.2.	Kansallissosialistinen yliopisto-opiskelijoiden liitto perustetaan.
	3.-4.7.	Kansallissosialistisen puolueen toinen kansallinen kokous Weimarissa (ensimmäinen pidettiin Münchenissä tammikuussa 1923). <i>Hitler Jugend</i> perustetaan.
	1.11.	Dr Joseph Göbbels ottaa johtoonsa puolueen Berliini-Brandenburg-alueen ²³⁷
	11.12.	Taisteluni-teoksen toinen osa julkaistaan.
1927	11.2.	Ensimmäinen suurtappelu Berliinissä <i>Pharushallessa</i> .
	5.5.	Natsipuolue kielletään Berliinissä (kielto kumotaan 31.3.1928).
	4.7.	Göbbelsin sanomalehden <i>Der Angriffin</i> ensimmäinen numero julkaistaan.
	19.-23.8.	Kansallissosialistisen puolueen kolmas kansallinen kokous Nürembergissä.
1928	20.5.	Parlamenttivaalit, puolue saa 809 000 ääntä (2,6 % kaikista äänistä).
	11.10.	Lakimiesten kansallissosialistinen liitto perustetaan.
	16.11.	Hitlerin ensimmäinen esiintyminen Berliinin <i>Sport Palacessa</i>. Eräs hänen suurimmista retorisisista triumfeistaan.
1929	23.6.	NSDAP saa ensimmäisen absoluuttisen enemmistön kaupunkivaaleissa (Coburg) ²³⁸ .
	1.-4.8.	Neljäs puolueen kansallinen kokous Nürembergissä. Lääkäreiden kansallissosialistinen liitto perustetaan.
	8.12.	Ensimmäinen merkittävä voitto maakuntavaaleissa Thüringenissä (11,3 % kaikista äänistä).
1930	23.1.	Ensimmäinen kansallissosialistinen ministeri nimitetään (Dr. Frick Thüringenissä).
	23.2.	Horst Wesselin, liikkeen kansallislaulun luoja, kuolema. Massakokous hautausmaalla.
	1.6.	Darréille tehtäväksi Saksan talonpoikien organisoiminen.
	5.7.	Münchenin nk. ruskeasta talosta tulee kansallissosialistien päämaja.
	2.9.	Hitleristä tulee SA:n ja SS:n ylin johtaja.
	14.9.	Parlamenttivaalit. Puolue saa 6 406 000 ääntä (18,4 % kaikista äänistä). SDP:n jälkeen NSDAP on <i>Reichstagen</i> vahvin puolueyhmittymä.
	6.12.	Kansallissosialistien kampanja Brüningin hallitusta vastaan alkaa. Työttömien määrä Saksassa yli neljä miljoonaa.
1931-1932		NSDAP kasvattaa tasaisesti vaalimenestystään
1931	15.1.	Natsien teollisuusyksiköiden organisoiminen alkaa.
	28.3.	Brüningin hallituksen ensimmäinen hätätalotoimi NSDAP:ta vastaan.
	1.4.	Puolueen toinen sisäinen konflikti. Stennesin kapina Hitleriä vastaan (Kapina tukahdutetaan 12.4.) ²³⁹ .
	1.5.	Hitler lähettää Göringin tapaamaan Mussolinia.

²³⁷Natsien aluejohtajia kutsuttiin *Gauleireiksi*.

²³⁸Hitlerin vaalipuhe Coburgissa ei sisältänyt mitenkään uusia asioita: NSDAP taisteli yhtenäisen kansan puolesta kumotakseen Versailles`n häpeärauhan eikä niinkään puolueena vaan koko kansan puolesta, ja NSDAP:n tavoitteena oli uusi Saksa (Hitler 22.6.1929, Rede auf NSDAP -Versammlung in Coburg. RSA III/2, Dok. 43, s. 275-276).

²³⁹Tarkemmin ks. esim. Broszat 1987, s. 20-22.

	17.5.	Oldenburgin maakuntavaaleissa kansallissosialistit saavat 37,2% kaikista äänistä.
	9.7.	Hitlerin ja Hugenbergin, Saksan kansallisuuspuolueen johtajan, ensimmäinen tapaaminen tarkoituksena organisoida keskitetty oppositio tasavaltaista hallitusta vastaan.
	17.7.	Brüningin hallituksen toinen hätätilatoimi, lehdistön vapauden rajoittaminen.
	12.9.	SA:n aloittama ensimmäinen laajamittainen antisemitistinen mellakka Berliinissä.
	1.10.	Kansallissosialististen naisten liitto perustetaan.
	6.10.	Brüningin hallituksen kolmas hätätilatoimi, joka valtuuttaa poliisin sulkemaan kansallissosialistien kokoontumistilat ja SA:n talot.
	11.10.	Hartzburg-rintaman, kansallisen opposition, perustaminen. Rintaman johtossa Hitler, Hugenberg, Schacht ja Seldte.
	17.10.	SA:n ja SS:n yleinen kokoontuminen Brunswickissa. Kuusituntisessa paraatissa Hitlerin edessä marssii 104 000 miestä.
	8.12.	Brüningin hallituksen neljäs hätätilatoimi, joka kieltää uniformujen ja puoluetunnusten käytön. Työttömien määrä on yli viisi miljoonaa.
1932	25.2.	Hitler ilmoittaa ehdokkuudestaan presidentinvaaleissa.
	13.3.	Ensimmäinen presidentinvaali. Hitler saa 11 341 400 ääntä (Hindenburg 18,65 milj., kommunistien ehdokas 4,98 milj.).
	5.4.	Sisäministeri Gröner määrää SS:n ja SA:n hajotettavaksi.
	10.4.	Toinen presidentinvaali. Hindenburg valitaan presidentiksi.
	24.4.	Kaikissa maakuntavaaleissa, paitsi Baijerissa, kansallissosialisteista tulee vahvin puolueyhmittymä.
	29.5.	Hitlerin ja Hindenburgin ensimmäinen tapaaminen Brüningin hallituksen muodostamisen jälkeen. von Papen nimitetään kansleriksi.
	13.7.	Parlamenttivaalit. NSDAP saa 36,9 % kaikista äänistä.
	17.7.	"Verinen sunnuntai". Kommunistien ja kansallissosialistien välillä ankaria taisteluja useissa kaupungeissa.
	13.8.	Hindenburgin ja Hitlerin toinen tapaaminen. Hitler kieltäytyy varakanslerin paikasta.
	6.11.	Parlamenttivaalit. NSDAP saa 33,1% kaikista äänistä menettäen kaksi miljoonaa ääntä heinäkuun vaaleista.
	19.11.	Hindenburgin ja Hitlerin kolmas tapaaminen von Papenin hallituksen eroamisen jälkeen. Hindenburg kieltäytyy Hitlerin ehdoista. Kenraali Schleicher nimitetään kansleriksi.
	8.12.	Puolueen kolmas sisäinen konflikti. George Strasserin johtama kapina Hitleriä vastaan. Strasser, NSDAP:n Reichstagin ryhmän entinen johtaja, jättää puolueen. Työttömien määrä lähes kuusi miljoonaa.
1933	15.1.	Lippen maakuntavaaleissa kansallissosialistit saavuttavat marraskuussa 1932 menettämänsä kunnian saamalla 39,6 % kaikista annetuista äänistä.
	28.1.	Schleicherin hallitus eroaa.
	30.1.	Presidentti Hindenburg nimittää Hitlerin valtakunnankansleriksi.

Lähteet:

Mukaillen

Abel, Theodore, Why Hitler Came into Power. Harvard University Press, Cambridge - Massachusetts - London 1986, s. 305-310.

Broszat, Martin, German National Socialism 1919-1945. Transl. By Kurt Rosenbaum and Inge Boehm. Clio Press, Santa Barbara, California 1966, s. 129-154.

**SAKSAN KANSALLISSOSIALISTISEN TYÖVÄENPUOLUEEN
(NSDAP:N) JÄSENMÄÄRÄ VUOSINA 1920-1932 JA KANNATUS
VAALEISSA VUOSINA 1928-1933**

Kansallissosialistisen puolueen jäsenmäärä vuosina 1920-1933

Vuosi	Jäsenmäärä
1920	64
1921	3 000
1922	6 000
1923	55 787
1924	(puolue hajotettiin)
1925	27 117
1926	49 523
1926	72 590
1928	108 717
1929	176 426
1930	389 000
1931	806 294
1932	noin 1000000

Kansallissosialistien saama äänimäärä vaaleissa

Vaalipäivät	Äänimäärä	Äänien prosentuaalinen osuus
20.5.1928	810 000	2.6 %
14.9.1930	6 406 400	18.3 %
31.7.1932	13 745 781	37.3 %
6.11.1932	11 737 386	33.1 %
5.3.1933	17 277 180	43.9 %

Lähteet:

Abel, Theodore, Why Hitler Came into Power. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London 1986, s. 311.

Stephenson, Jill, The Rise of Nazis: Sonderweg or Spanner in the Works? Twentieth Century Germany. Politics, Culture and Society 1918-1990. ed. Fulbrook, Mary. Arnold, London 2001, s. 82.

MYTTILUOKAT, NIIDEN MÄÄRITELMÄT JA HITLERIN KANSALLISSOSIALISMIN MYYTIT

1. Kansallisuuteen liittyvien myyttien taksonomia (Schöpflin)

Myyttityyppi	Kuvaus	Hitlerin myyteissä*
Alueeseen liittyvät myytit	Kansa on syntynyt jollakin alueella, alue on jollakin tavoin kansalle pyhä	<ul style="list-style-type: none"> • - (ei tämän tutkimuksen aikarajauksessa)
Myytit kärsimyksestä ja lunastuksesta Kansan epäoikeudenmukainen kohtelu	Kansa kärsii syntiensä tähden ja syntien sovituksella kansa voi päästä paratiisiin	<ul style="list-style-type: none"> • Toisen valtakunnan rappiotila • Kansan kiirastuli Weimarin tasavallassa • Ei syntien sovitusta, vaan kansallissosialismi pelastajana ja kansa herätettävä taisteluun • Taistelu keinona lunastukseen • Juutalaiset syyllisiä Saksan kansan kärsimykseen
Myytit valitusta kansasta	Kansalla on joitakin ainutlaatuisia hyveitä, jotka tekevät siitä valitun ja kansalla on jokin suuri tehtävä historiassa	<ul style="list-style-type: none"> • Kansallissosialismin suuri missio kansan herättäminen, jotta se voisi pelastua; rotutietoisuus • Muidenkin arjalaisten johtaminen oikealle tielle
Myytit sotilaallisesta suuruudesta	Kansa on jollakin tavoin saavuttanut uskomattomia voittoja	<ul style="list-style-type: none"> • Saksan armeija yli kaikkien muiden
Uudelleensyntymiseen ja uudistumiseen liittyvät myytit	Liittyvät usein vallankumouksiin. Nykyisyys on saastunut, ja se täytyy puhdistaa, jotta parempi maailma voisi syntyä	<ul style="list-style-type: none"> • Ajatus Weimarin tasavallasta viimeisinä aikoina ja ajatus tulevaisuuden Kolmannesta valtakunnasta, jonne kansallissosialismi voisi johdattaa
Perustamiseen liittyvät myytit	Yhteisön määrittelemä alku, esimerkiksi uusi perustuslaki	<ul style="list-style-type: none"> • Alkuperäinen arjalaisuus
Sukulaisuuteen ja jaettuun perimään liittyvät myytit	Kansa perheenä, jolla on tietty geneettinen perimä, joka erottaa sen muista kansoista	<ul style="list-style-type: none"> • Arjalaisten jakama yhteinen veri, joka yhdistää kaikkia saksalaisia

* Tutkimuksen tekijän tulkinta

2. Kosmiset myytit ja sankarimyytti

Myyttityyppi	Kuvaus	Hitlerin myyteissä*
Luomismyytit	Maailman luominen, kulttuurin syntyminen, Alkuperämyytti, kulta-aikamyytti	<ul style="list-style-type: none">• Arjalaiset alkuperäisenä rotuna, kulttuurin luoja, eurooppalaisen kulttuurin synnyttäjä• Toinen valtakunta Saksan kansan paratiisina
Syntiinlankeemus	Syy paratiisista karkotukseen	<ul style="list-style-type: none">• Ihmisten puolinaisuus Toisessa valtakunnassa• Veren puhtaanapitosäädösten (luonnonlakien) rikkominen
Tulvamyytit/katastrofimyytit Viimeiset ajat Maailmanloppu	Jokin katastrofi, joka kohtaa ihmiskuntaa, voi olla myös rituaalinen puhdistautuminen jostain pahasta	<ul style="list-style-type: none">• Saksan kansan kiirastuli Weimarin tasavallassa
Kuolemanjälkeinen elämä	Paluu paratiisiin, taivas	<ul style="list-style-type: none">• Kolmas valtakunta
Sankarimyytti	Ainutlaatuiset yksilöt, messias	<ul style="list-style-type: none">• Hitler Saksan kansan pelastajana

* Tutkimuksen tekijän tulkinta

Lähteet:

Cotterell, Arthur, Maailman Myytit ja Tarut. Suom. Eija Kämäräinen ja Tarja Virtanen. WSOY, Porvoo, Helsinki, Juva 1991. (alkuteos The Illustrated Encyclopedia of Myths and Legends, 1989)

Coupe, Laurence, Myth. Routledge, London and New York 1997.

Leeming, David, Adams, The World of Myth. Oxford University Press, New York, Oxford 1990.

Elidae, Mircea, Myth and Reality. Transl. from French by William R. Trask. Harper & Row Publishers, New York 1975. (1. painos 1963)

Schöpfung, George, The Functions of Myth and a Taxonomy of Myths. Myths and Nationhood, eds.

Hosking, Geoffrey - Schöpfung, George. Hurst & Company, London 1997, s. 19-35.